

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning om bedömning av miljökonsekvenserna av planer och program samt lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i protokollet om strategiska miljöbedömningar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en lag om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program. Genom lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan. Lagen innehåller också de materiella bestämmelser som behövs för godkännandet av det protokoll om strategiska miljöbedömningar som ingicks i Kiev i maj 2003 och som fogats till konventionen från Förenta Nationernas ekonomiska kommission för Europa om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang.

Den föreslagna lagen innehåller en motsvarande allmän bestämmelse som finns i den nuvarande lagstiftningen och som gäller utredning och bedömning av miljökonsekvenserna av planer och program samt närmare bestämmelser, som direktivet förutsätter, om miljöbedömningar i fråga om vissa planer och program.

Miljöbedömning enligt den föreslagna lagen skall tillämpas på planer eller program som bereds av myndigheter och kan antas ha betydande miljökonsekvenser samt som baserar sig på en lag, förordning eller administrativ bestämmelse och anger förutsättningarna för tillstånd för projekt.

Vid miljöbedömningen skall den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program som ett led i den övriga beredningen av planen eller programmet utarbeta en miljörapport med uppgifter om miljökonsekvenserna

av planen eller programmet och av de undersökta alternativen. Allmänheten samt myndigheter skall höras om utkastet till plan eller program och om miljörapporten. Lagen förutsätter också att miljökonsekvenserna i anslutning till genomförandet av planer och program övervakas.

I propositionen föreslås också att det i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning samt i markanvändnings- och bygglagen görs de ändringar som föranleds av lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

I propositionen föreslås dessutom att riksdagen godkänner protokollet om strategiska miljöbedömningar till de delar protokollet omfattas av Finlands behörighet samt förslaget till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i protokollet som hör till området för lagstiftningen. Protokollets mål är att med hjälp av strategisk miljöbedömning och allmänhetens deltagande i anslutning till den bidra till att hänsyn till miljön inbegripet hälsan tas under övervägande vid utarbetandet av planer, program, politiska riktlinjer och lagstiftning.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa. Lagen om sättande i kraft av protokollet avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president, samtidigt som protokollet träder i kraft för Finlands del.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Inledning.....	4
2. Nuläge	4
2.1. Lagstiftning och praxis.....	4
2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet	6
2.3. Bedömning av nuläget	9
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	11
4. Propositionens verkningar	13
4.1. Ekonomiska verkningar	13
4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal.....	14
4.3. Miljökonsekvenser	15
4.4. Verkningar för medborgarna	15
4.5. Verkningar i fråga om planeringspraxis	15
5. Beredningen av ärendet	16
5.1. Beredningen av propositionen	16
5.2. Beredningen av protokollet om strategiska miljöbedömningar	16
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	17
6.1. Samband med andra propositioner	17
6.2. Samband med internationella fördrag.....	17
DETALJMOTIVERING.....	18
1. SEA-protokollet och dess förhållande till lagstiftningen i Finland	18
2. Lagförslag.....	24
2.1. Lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.....	24
2.2. Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning	33
2.3. Markanvändnings- och bygglagen	34
2.4. Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i protokollet om strategiska miljöbedömningar	34
3. Närmare bestämmelser och föreskrifter.....	34
4. Ikraftträdande.....	35
5. Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning	35
5.1. Behovet av riksdagens samtycke	35
5.2. Förhållande till grundlagen samt behandlingsordning.....	37
LAGFÖRSLAGEN.....	39
om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program ..	39
om ändring av 24 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning	43

om ändring av markanvändnings- och bygglagen.....	44
om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i protokollet om strategiska miljöbedömningar.....	45
BILAGA.....	46
PARALLELLTEXTER.....	46
om ändring av 24 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning	46
om ändring av markanvändnings- och bygglagen.....	47
FÖRORDNINGSUTKAST	49
om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program ..	49
om ändring av markanvändnings- och byggförordningen	52
FÖRDRAGSTEXT	54

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994), nedan MKB-lagen, trädde i kraft 1994. Lagen gäller huvudsakligen bedömning av miljökonsekvenserna av projekt och det bedömningsförfarande som då skall tillämpas. Enligt lagens 24 § har myndigheterna en allmän skyldighet att utreda och bedöma miljökonsekvenserna också vid beredningen av planer och program. Miljökonsekvenserna av planer och program bedöms också med stöd av övrig lagstiftning. Vid markanvändningsplanering utreds och bedöms utifrån markanvändnings- och bygglagen miljökonsekvenserna av att planerna genomförs. I regionutvecklingslagstiftningen ingår en allmän förpliktelse att bedöma miljökonsekvenserna av de program och planer som avses i lagen. Allmänna, redan äldre förpliktelser att utreda och bedöma miljökonsekvenser ingår eller har ingått också i statsrådets beslut om kommittéer, finansministeriets föreskrifter om statens verksamhets- och ekonomiplanering samt i anvisningarna för beredning av regeringspropositioner. För den finska termen "ympäristövaikutus" används i denna proposition huvudsakligen miljökonsekvenser i fråga om Finland och miljöpåverkan i fråga om Europeiska unionen (EU) och andra länder.

Miljökonsekvenserna av planer och program utreds och bedöms på olika sätt och med olika innehåll beroende på vilket slag av plan eller program och anknytande beredning det är fråga om. Behovet av en bedömning har likväl ofta utretts först i ett sent skede av beredningen av en plan eller ett program eller inte alls, och tillvägagångssätten bl.a. när det gäller medbestämmande varierar.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan, nedan SEA-direktivet (kallas ibland också SMB-direktivet), antogs i juni 2001. Utifrån erfarenheterna från tillämpningen av rådets di-

rektiv 85/337/EEG från 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, nedan MKB-direktivet, ansågs det nödvändigt att bereda detta direktiv. SEA-direktivet innehåller exaktare bestämmelser än Finlands nuvarande lagstiftning om tillvägagångssätten vid bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan och om innehållet i bedömningarna. Den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program samt de anknytande förslagen till ändringar i den övriga lagstiftningen behövs för att SEA-direktivet skall kunna genomföras. Direktivet skall ha genomförts i EU:s medlemsstater före den 21 juli 2004.

Den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program innehåller också de materiella bestämmelser som behövs för godkännandet av det protokoll om strategiska miljöbedömningar, nedan SEA-protokollet, som fogats till konventionen från FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE) om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (Esbokonventionen, FördrS 67/1997). Protokollets mål och huvudsakliga innehåll är desamma som i SEA-direktivet. I propositionen föreslås dessutom att riksdagen godkänner SEA-protokollet samt förslaget till lag om dess ikraftsättande.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Grundlagen

Enligt 14 § 3 mom. i grundlagen (731/1999) skall det allmänna främja den enskildes möjligheter att delta i samhälls- och verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv. Enligt 20 § bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet, och det allmänna skall verka för att alla tillförsäkras en

sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

Det i grundlagen givna uppdraget att främja påverkningsmöjligheterna har ansetts framhäva möjligheterna i synnerhet för andra än de egentliga parterna att påverka ärenden som utan att de direkt inverkar på dessa personers fördel eller rätt annars har en betydande inverkan på den gemensamma livsmiljön eller på beslut som gäller individen.

Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

Lagen och förordningen (792/1994) om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning trädde i kraft 1994. Lagen ändrades 1999 (267/1999) i syfte att genomföra rådets direktiv 97/11/EG om ändring av MKB-direktivet, och samtidigt utfärdades en ny förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (268/1999). Dessa författningar gäller huvudsakligen miljökonsekvensbedömning i fråga om projekt.

Om miljökonsekvensbedömning när det gäller planer och program föreskrivs i 24 § i MKB-lagen. Denna allmänna skyldighet att göra en bedömning gäller planer och program som myndigheterna utarbetar och vars genomförande kan ha betydande miljökonsekvenser. Enligt 2 mom. i paragrafen kan statsrådet meddela allmänna anvisningar om bedömningen av miljökonsekvenserna av planer och program. I MKB-lagen och MKB-förordningen ställs ändå inga närmare krav på bedömningen när det gäller innehåll eller förfaranden.

Miljöministeriet har med stöd av 24 § 2 mom. i MKB-lagen meddelat anvisningar om bedömning av miljökonsekvenserna av planer och program (miljöministeriet 1998) samt tillsammans med inrikesministeriet anvisningar om bedömning av miljökonsekvenserna av regionala utvecklingsprogram (miljöministeriet och inrikesministeriet 1999). Anvisningar har också meddelats om bedömning av lagförslags miljökonsekvenser (miljöministeriet 1998), ekonomiska verkningar (finansministeriet 1998) och verkningar för företagen (handels- och industriministeriet 1999). Inom de olika förvalt-

ningsområdena har även andra anvisningar beretts.

Markanvändnings- och bygglagen

I markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och markanvändnings- och byggförordningen (895/1999), som båda trädde i kraft 2000, finns tills vidare de mest detaljerade bestämmelserna om innehåll och förfaringssätt när det gäller bedömningen av planers miljökonsekvenser. Dessa bestämmelser gäller planläggning. I lagen föreskrivs inte bara om utredning av konsekvenserna när planer utarbetas (9 §) utan också om växelverkan och myndigheternas samråd i planläggningsförfarandet (62 och 66 §), rapportering om planalternativ och konsekvenserna av dem i planbeskrivningen (29, 40 och 55 §) samt miljökonsekvenser som överskrider statsgränserna (199 §).

I markanvändnings- och bygglagen betonas miljöfrågor samt medborgarnas deltagande och öppenheten i markanvändningsplaneringen. Bedömningen skall planeras från fall till fall, och när en plan utarbetas skall ett med avseende på planens syfte och betydelse nödvändigt program för deltagande och växelverkan samt för bedömning av planens konsekvenser utarbetas i ett tillräckligt tidigt stadium (63 §). När propositionen om lagen bereddes kunde man beakta SEA-direktivet, som då ännu bara var ett förslag från kommissionen.

Naturvårdslagen

I 65 § i naturvårdslagen (1096/1996) förutsätts en konsekvensbedömning om en plan i sig, eller i samverkan med andra projekt eller planer, sannolikt betydligt försämrar de naturvärden i ett område som statsrådet föreslagit för Natura 2000 eller som redan införlivats i nätverket för vilkas skydd området har införlivats eller avses bli införlivat i detta nätverk. Skyldigheten att göra en bedömning gäller också ett sådant projekt eller en sådan plan utanför området som sannolikt har betydande skadliga verkningar som når området. Enligt 66 § i naturvårdslagen får en myndighet inte, såvida statsrådet inte har beviljat undantag, bevilja tillstånd att genomföra ett

projekt eller godkänna eller fastställa en plan, om detta bedömningsförfarande och det anknytande utlåtandeförfarandet visar att projektet eller planen betydligt försämrar de ovan avsedda naturvärdena.

Natura-bedömningar har gjorts såväl separat, i samband med MKB-förfarandet för vissa projekt som vid planläggning. När bedömningen görs i samband med ett MKB-förfarande ligger styrkan i att den föreskrivna formbundenheten utgör ett stöd för den skriftliga rapporteringen om Natura-bedömningen och garanterar en tillräcklig offentlighet. Praktiska erfarenheter av Natura-bedömningar som gjorts i samband med planer finns hittills bara från olika plannivåer inom planläggningen.

Regionutvecklingslagen

Allmänna hänvisningar till konsekvensbedömning ingår i regionutvecklingslagen (602/2002) och statsrådets förordning om regionutveckling (1224/2002), som båda trädde i kraft vid ingången av 2003. Enligt 12 § i förordningen skall de myndigheter som ansvarar för utarbetandet av de program och planer som avses i regionutvecklingslagen i tillräcklig mån utreda och bedöma miljökonsekvenserna.

Övrig lagstiftning om utarbetande av planer eller program

De ovan beskrivna markanvändnings- och bygglagen, naturvårdslagen och regionutvecklingslagen medför både en skyldighet att göra upp planer eller program och en skyldighet att bedöma miljökonsekvenserna. Sådana skyldigheter ingår också i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om vattenvårdsförvaltningen (RP 120/2004 rd). Vid sidan av dessa lagar ingår bestämmelser om utarbetande av planer eller program bl.a. i lagen om friluftsliv (606/1973), lagen om bekämpande av oljeskador som uppkommer på land (378/1974), lagen om förhindrande av vattnens förorening, förorsakad av fartyg (300/1979), lagen om fiske (286/1982), lagen om statsbudgeten (423/1988), ödemarkslagen (62/1991), lagen om planering av och statsandel för social-

och hälsovården (733/1992), lagen om offentlig upphandling (1505/1992), avfallslagen (1072/1993), kommunallagen (365/1995), terrängtrafiklagen (1710/1995), skogslagen (1093/1996), lagen om Huvudstadsregionens samarbetsdelegation (1269/1996), lagen om finansiering av landsbygdsnärings (329/1999), lagen om den nationella förvaltningen av programmen för strukturfonderna (1353/1999), miljöskyddslagen (86/2000), lagen om vattentjänster (119/2001), lotterilagen (1047/2001) och lagen om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002). Utöver lagarna har vissa förpliktelser angetts också genom förordning eller genom beslut av statsrådet.

Förvaltningslagen

Förvaltningslagen (434/2003) är en allmän lag om förvaltningsverksamhet, och den trädde i kraft den 1 januari 2004. Lagen satte lagen om förvaltningsförfarande från 1982 (598/1982). Samtidigt upphävdes lagen om översändande av handlingar (74/1954) och lagen om delgivning i förvaltningsärenden (232/1966). I lagen föreskrivs om grunderna för god förvaltning och om förfarandet i förvaltningsärenden. Viktiga grunder för en god förvaltning är bl.a. rättsprinciperna inom förvaltningen, serviceprincipen, rådgivning samt samarbete mellan myndigheterna. En strävan med lagen är att klargöra myndigheternas skyldigheter när det gäller skötseln av deras uppgifter och att främja den enskildes möjligheter att på det sätt grundlagen förutsätter delta i beslutsfattandet i frågor som gäller honom eller henne själv.

I lagen föreskrivs vidare om information om att ett ärende är anhängigt och om givande av möjlighet till inflytande (41 §). Lagen innehåller bestämmelser om bl.a. delgivningssätten (55 §), förfarandet vid delgivning (59—63 §) och motivering av beslut (45 §).

2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

Europeiska gemenskapens lagstiftning

MKB-direktivet antogs 1985, och det ändrades 1997. MKB-direktivet förutsätter att

miljökonsekvenserna av projekt som kan antas medföra betydande miljöpåverkan bedöms innan tillstånd beviljas för genomförande av projekten. EG-kommissionen tillställde 1993 Europaparlamentet och rådet en rapport om MKB-direktivets tillämpning och verkan. En av de centrala slutsatserna i rapporten var att det ofta är för sent att bedöma miljökonsekvenserna i samband med enskilda projekt, eftersom för projektet viktiga beslut om alternativa åtgärder och t.ex. förläggningalternativ fattas redan i tidigare skeden av planeringen. Också bedömningen av de samlade konsekvenserna av många små projekt hade visat sig problematisk. Kommissionen överlämnade därför 1996 ett förslag till rådets direktiv om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan. SEA-direktivet - förkortningen kommer från den engelska termen strategic environmental assessment - antogs den 27 juni 2001 och trädde i kraft den 21 juli 2001.

Syftet med SEA-direktivet är att bidra till att integrera miljöaspekter i utarbetandet och godkännandet av planer och program. Detta försöker man göra genom att förenhetliga förfarandena för hur miljökonsekvenserna av planer och program som myndigheterna bereder och som kan antas medföra betydande miljöpåverkan skall bedömas.

Direktivet gäller myndigheters planer och program som baserar sig på lagar och andra författningar. En miljöbedömning enligt direktivet förutsätts för sådana planer och program som utarbetas för sektorer som nämns i direktivet, t.ex. jord- och skogsbruk, fiske, energi, vattenförvaltning, transporter, avfallshantering och fysisk planering, och i vilka förutsättningarna anges för tillstånd för projekt enligt förteckningarna i MKB-direktivet. En miljöbedömning skall också göras om planen har ansetts kräva en bedömning enligt direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, nedan habitatdirektivet. Dessutom skall SEA-direktivet under vissa förutsättningar enligt prövning tillämpas också på andra planer och program i vilka förutsättningarna anges för tillstånd för projekt.

Direktivet förutsätter att miljöpåverkan av planer och program inom direktivets tillämpningsområde samt av rimliga alternativ till

dem utreds och utvärderas när planen eller programmet utarbetas och innan planen eller programmet godkänns. Vid beredningen av en plan eller ett program utarbetas en miljörapport, och både allmänheten och berörda miljömyndigheter ges möjlighet att yttra sig. Om en plan eller ett program kan antas medföra betydande miljöpåverkan i andra medlemsstater skall dessa höras, och de berörda miljömyndigheterna och allmänheten där skall ges tillfälle att yttra sig.

Resultaten av bedömningen skall beaktas när planen eller programmet utarbetas. När en plan eller ett program har godkänts skall allmänheten och de berörda miljömyndigheterna samt de medlemsstater med vilka samråd har ägt rum informeras om beslutet och motiveringen till det. Medlemsstaterna skall också övervaka den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planerna och programmen leder till. Direktivet förutsätter vidare att medlemsstaterna säkerställer miljörapporternas kvalitet.

I SEA-direktivet nämns uttryckligen dess förhållande till vissa av gemenskapens rättsakter. Enligt artikel 11 i SEA-direktivet påverkar miljöbedömningar som utförs enligt detta direktiv inte tillämpningen av kraven i MKB-direktivet eller kraven i annan gemenskapslagstiftning. Detta betyder att en bedömning som har gjorts enligt SEA-direktivet inte inverkar på behovet att tillämpa MKB-direktivet på enskilda projekt.

Om skyldigheten att bedöma planers och programs miljöpåverkan följer både av SEA-direktivet och annan gemenskapslagstiftning samtidigt kan medlemsstaterna föreskriva samordnade eller gemensamma förfaranden som uppfyller kraven i den relevanta gemenskapslagstiftningen. I direktivets ingress nämns i detta sammanhang direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar, nedan fågeldirektivet, habitatdirektivet och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, nedan ramdirektivet om vatten.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/35/EG om åtgärder för allmänhetens deltagande i utarbetandet av vissa planer och program avseende miljön och om ändring, med avseende på allmänhetens deltagande

och rätt till rättslig prövning, av rådets direktiv 85/337/EEG och 96/61/EG antogs den 26 maj 2003. Direktivet skall genomföras i medlemsstaterna inom två år från dess ikraftträdande. Direktivet tillämpas ändå inte på planer och program för vars del allmänhetens deltagande har ordnats enligt SEA-direktivet.

SEA-direktivets tillämpningsområde har anknytning också till rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna och till rådets förordning (EG) nr 1257/1999 av den 17 maj 1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar. SEA-direktivet tillämpas inte på planer och program som utarbetas med stöd av dessa förordningar och som samfinansieras under de pågående programperioderna 2000—2006 och 2000—2007. När det gäller de följande programperioderna är frågan öppen. I SEA-direktivet sägs att kommissionen skall rapportera om förhållandet mellan SEA-direktivet och de nämnda förordningarna i god tid innan de pågående programperioderna löper ut.

SEA-direktivet skall ha genomförts i medlemsstaterna senast tre år efter dess ikraftträdande. Detta betyder att medlemsstaterna före den 21 juli 2004 skall ha satt i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet. Medlemsstaterna och kommissionen har utarbetat anvisningar till stöd för genomförandet av direktivet (Implementation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment, 2003). Kommissionen har också låtit översätta anvisningarna till svenska (Genomförande av direktiv 2001/42 om bedömning av vissa planers och programms miljöpåverkan). Enligt uppgifter från kommissionen är det av medlemsstaterna bara Cypern, Republiken Tjeckien, Danmark, Irland, Lettland, Litauen, Malta, Slovenien och Förenade kungariket som har genomfört direktivet inom utsatt tid.

Den internationella utvecklingen

Bedömningen av planers och programms

miljöpåverkan har utvecklats aktivt både inom EU och i andra länder sedan 1990-talet. Detta utvecklingsarbete har varit förknippat med en hel del internationellt samarbete. Man har i synnerhet utrett tillämpningsområdet för bedömningen av miljöpåverkan, bedömningsförfarandena, myndigheternas uppgifter och ansvarsförhållanden, ordnandet av samråd samt de innehållsmässiga kraven på bedömningen. Den beredning av lagstiftning som genomförandet av SEA-direktivet förutsätter pågår fortfarande i medlemsstaterna, och några exakta uppgifter om de övriga medlemsstaternas lagstiftningslösningar finns ännu inte att få. I det följande beskrivs därför utvecklingen och situationen i olika länder före genomförandet av direktivet.

I sex EU-stater (Danmark, Finland, Frankrike, Förenade kungariket, Nederländerna och Sverige) finns en allmän skyldighet att bedöma planers och programms miljöpåverkan. Den bygger antingen på lagstiftning eller administrativa bestämmelser. I Frankrike, Nederländerna och Danmark har denna allmänna skyldighet begränsats till beredningen av lagstiftning och till regeringens strategiska planer. Av staterna utanför EU finns bl.a. i Norge, Kanada, Nya Zeeland, Australien och USA en allmän skyldighet att göra en bedömning. Utöver de allmänna skyldigheterna har så gott som alla EU-stater separata skyldigheter att utreda och bedöma miljöpåverkan inom lagstiftningen om bl.a. transporter, avfallshantering, vattenhushållning, jordbruk, energiförsörjning, allmän kommunutveckling och regionutveckling. För markanvändningsplaneringen har medlemsstaterna vanligen sin egen lagstiftning som också innefattar skyldigheter att utreda och bedöma miljöpåverkan. Allmänna skyldigheter av det slag som ingår i 24 § i den finska MKB-lagen kommer antagligen att kvarstå i de olika ländernas lagstiftning också vid genomförandet av SEA-direktivet.

Det varierar från land till land hur detaljerat förfarandet för bedömning av planers och programms miljöpåverkan är. I t.ex. Nederländerna, Grekland och en del av Spanien har förfarandet för bedömning av miljöpåverkan på projektnivå som sådant också tillämpats på utarbetandet av vissa planer och program. I Norge tillämpas vid beredningen av sek-

tormyndigheternas planer och program ett planeringsförfarande för markanvändning, om syftet är att upprätta en ram för genomförandet av projekten. I Sverige ställer miljöbalken vissa procedurkrav på utarbetandet av en del planer och program, främst när det gäller samråd mellan myndigheter. Något mer omfattande deltagande gäller kraven inte. En helt egen grupp bildar de bedömningsskyldigheter som gäller bedömningen av den påverkan som lagstiftningsprojekt har. I Danmark, Norge och Nederländerna utgör bedömningen av miljöpåverkan en fast del av lagberedningen. De egentliga procedurkrav som hänför sig till bedömningen är små och gäller närmast samråd mellan myndigheter.

I EU-staterna är den allmänna utgångspunkten att den myndighet som ansvarar för utarbetandet av en plan eller ett program också ansvarar för att bedömningen utförs. Andra myndigheter har en rådgivar- och konsultroll i planens eller programmets olika beredningsfaser. Med miljömyndigheterna samråder man i synnerhet om den miljöpåverkan som skall granskas och om bedömningens övriga innehåll. I Nederländerna har man inrättat ett särskilt organ för bedömningen av den påverkan lagstiftning och planer på politisk nivå har, och detta organ stöder myndigheternas bedömningar och säkerställer kvaliteten på dem.

Deltagandet i utarbetandet av planer och program och i bedömningen av deras miljöpåverkan varierar från land till land och också beroende på sektor och planeringssystem. Den allmänna trenden går mot en öppnare planering och ett större deltagande. Denna utveckling påverkas i synnerhet av ECE-konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, nedan Arhuskonventionen.

De enskilda EU-staterna har inte ställt några enhetliga och detaljerade krav på innehållet i bedömningen av planers och programs miljöpåverkan, eftersom bedömningsskyldigheten täcker så många olika slags planer och program. Generellt sett betonas betydelsen av att alternativ granskas och att en anknytande bedömning av miljöpåverkan utförs. När innehållet i bedömningarna definieras upplevs smidighet som viktigt. Den all-

männa skyldigheten att bedöma planer och program har t.ex. i Kanada kombinerats med mer omfattande bedömningar av en hållbar utveckling inom vilka en ekonomisk och övrig samhällelig granskning utgör en väsentlig del av den totala bedömningen.

2.3. Bedömning av nuläget

MKB-lagen

I Finland bereder myndigheter inom olika förvaltningsområden ett stort antal planer och program av olika slag. Planeringen görs på olika sätt inom olika förvaltningsområden.

Miljöministeriets anvisningar från 1998 till stöd för tillämpningen av bedömning av miljökonsekvenserna av planer och program utarbetades utgående från erfarenheterna av bedömningar som pågick eller slutförts inom olika förvaltningsområden. Man ordnade utbildning i hur anvisningarna skulle tillämpas samt sammanställde och utvärderade erfarenheter av tillämpningen.

Miljökonsekvenserna av planer och program har bedömts inom de olika förvaltningsområdena inom såväl centralförvaltningen som regionalförvaltningen. Miljökonsekvenserna har med stöd av 24 § i MKB-lagen utretts och bedömts på det sätt som ansetts lämpligt vid beredningen av respektive plan eller program. Bedömningar har gjorts bl.a. vid planering av trafiksystem, i samband med program som behandlar energi-, klimat- och skogspolitik, vid beredning av planer och program som gäller miljöskydd och naturvård samt i samband regionala utvecklingsprogram. I kommunerna har miljökonsekvensbedömning enligt markanvändnings- och bygglagen redan blivit vedertagen praxis vid planläggning.

Finlands miljöcentral gjorde 2003 en utredning av praxis i Finland när det gäller att bedöma miljökonsekvenserna av planer och program. I utredningen analyserades tjugo bedömningar gjorda under perioden 1996—2002. Enligt utredningen gjordes bedömningar i synnerhet vid beredningen av äldre planer och program först i ett sent skede av planeringen. Senare blev det allt vanligare att planera och inleda miljökonsekvensbedömningarna samtidigt med den övriga bered-

ningen av planen eller programmet. Bedömningarna hade den tydligaste inverkan på planernas och programmets innehåll i de fall då bedömningen inleddes i tillräckligt god tid.

Miljökonsekvensbedömningarna görs på olika sätt och med olika innehåll beroende på vilket slag av plan eller program det är fråga om och på vilket sätt planen eller programmet bereds. Bestämmelsen i MKB-lagen om en allmän skyldighet att utföra miljökonsekvensbedömningar samt miljöministeriets anknytande anvisningar har såväl kvalitativt som kvantitativt främjat miljökonsekvensbedömningen i fråga om planer och program beredda av myndigheter. En bedömning gjord enligt miljöministeriets anvisningar motsvarar i praktiken till stor del kraven i SEA-direktivet och SEA-protokollet, både vad förfarandena och innehållet beträffar. Lagens allmänna förpliktelse och anvisningarna till stöd för tillämpningen av lagen räcker ändå inte för att direktivet skall kunna verkställas. I fråga om bedömningsförfarandet och innehållet i de handlingar som görs upp vid bedömningarna kräver SEA-direktivet och SEA-protokollet exaktare bestämmelser än de som finns i den nuvarande MKB-lagen när det gäller en begränsad grupp planer och program som kan antas ha betydande miljökonsekvenser.

Markanvändnings- och bygglagen

I markanvändnings- och bygglagen, som trädde i kraft vid ingången av 2000, ingår bestämmelser om utredning av konsekvenserna av planer (9 §) och om växelverkan (62 §). Mer detaljerade bestämmelser om utredning av konsekvenserna ingår i 1 § i markanvändnings- och byggförordningen (895/1999). Enligt 63 § i lagen skall när en plan utarbetas ett med avseende på planens syfte och betydelse nödvändigt program för deltagande och bedömning utarbetas i ett tillräckligt tidigt stadium. När lagstiftningen bereddes kunde man beakta det som då var kommissionens förslag till SEA-direktiv. För verkställandet av direktivet krävs likväl vissa ändringar i markanvändnings- och bygglagen och markanvändnings- och byggförordningen.

I verkställandet av markanvändnings- och

bygglagen har ingått anvisningar från miljöministeriet. Av det handledningsmaterial som hittills har kommit ut behandlas konsekvensbedömningen i anslutning till utarbetandet av planer och den granskning av alternativ som ingår som ett viktigt led i detta samt deltagande i synnerhet i handledningarna om detaljplanebeskrivning (2000), utredning och bedömning av konsekvenserna av stora handelserheter (2001) samt deltagande och bedömning av konsekvenser i landskapsplanläggningen (2002).

Utifrån de erfarenheter som man fått under den tid lagen varit i kraft har man bedömt hur systemet fungerar också med tanke på konsekvensbedömningen och deltagandet. Miljöministeriet tillsatte 2000 en stor arbetsgrupp med uppgift att samordna den uppföljning av hur lagen har verkställts och hur den fungerar som gjorts på olika håll. Finlands Kommunförbund genomförde 2000 och 2001 ett forskningsprojekt som syftade till att utreda hur målen med markanvändnings- och bygglagen hade nåtts och hur bestämmelserna fungerar ur kommunernas perspektiv. Resultaten av uppföljningarna publicerades i maj 2002.

Uppföljningsresultaten visar att planen för deltagande och bedömning är ett användbart instrument när deltagandet och konsekvensbedömningen skall anpassas till planens syfte och betydelse. Planläggningen har blivit öppnare, informationen har förbättrats och möjligheterna att delta har blivit fler och mångsidigare än förut. Lagens syfte att åstadkomma deltagande på ett tidigt stadium tycks ha uppnåtts väl.

Det har kunnat noteras att utredningarna och konsekvensbedömningarna har ökat i betydelse inom planeringsprocessen. Detta beror vid sidan av markanvändnings- och bygglagen också på den övriga lagstiftningen och på samhällsutvecklingen. Uppfattningarna om huruvida utredningarna och konsekvensbedömningarna är tillräckliga har gått isär i synnerhet mellan kommunerna och de regionala miljöcentralerna, men också mellan andra delaktiga. Bestämmelserna om nödvändiga utredningar och miljökonsekvensbedömning vid planläggning är allmänt utformade. Vid varje planarbete bedöms det separat och enligt planens uppgift och syfte om utredning-

arna och konsekvensbedömningarna är tillräckliga. Det har noterats att det när behovet av utredningar bedöms är skäl att fästa större vikt vid de frågor som man håller på att avgöra på den aktuella plannivån och med den aktuella planen. Det viktigaste är att man utifrån utredningarna kan bedöma de sannolika konsekvenserna av planen på ett riktigt sätt. Miljöministeriet startade 2002 ett projekt för utveckling av utredningar och konsekvensbedömningar. Syftet med det är att producera bl.a. handledningsmaterial med vars hjälp olika aktörer kan bilda sig en gemensam uppfattning om utredningsbehoven i anslutning till en planläggning, om inriktningen av konsekvensbedömningarna och om kravnivån.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Mål

Syftet med denna proposition är att främja bedömningen och beaktandet av miljökonsekvenser när planer och program bereds och godkänns och att förbättra allmänhetens tillgång till information och möjligheter till medbestämmande. Den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program är en fortsättning på den utveckling som den nuvarande MKB-lagen och tillämpningen av den redan har skapat goda förutsättningar för.

Den allmänna skyldigheten i den föreslagna lagen att utreda och bedöma miljökonsekvenserna gäller precis som 24 § i den nuvarande MKB-lagen allmänt för alla sådana planer och program som bereds av myndigheter och vars genomförande kan ha betydande miljökonsekvenser. Målet är att myndigheterna skall ha klart för sig vilka miljökonsekvenser planer och program som de bereder har och beakta dem i beredningens olika faser.

Den allmänna utrednings- och bedömningsskyldigheten kompletteras av mer detaljerade bestämmelser om miljöbedömning i fråga om planer och program som faller inom tillämpningsområdet för SEA-direktivet och SEA-protokollet. Genom dessa bestämmelser verkställs direktivets och protokollets krav på bedömningsförfaranden och på innehållet i

de handlingar som skall beredas.

Ett annat syfte med propositionen är att i Finland sätta i kraft bestämmelserna i SEA-protokollet. I propositionen ingår ett förslag om att riksdagen samtidigt skall godkänna SEA-protokollet och den anknyttande lagen om sättande i kraft av protokollet.

Lagstiftningens struktur

En lagteknisk utgångspunkt för propositionen är att i en ny separat lag skriva in den allmänna bestämmelse om bedömning av planers och programs miljökonsekvenser som för närvarande finns i 24 § i MKB-lagen samt de bestämmelser om miljöbedömning i fråga om vissa närmare definierade planer och program som SEA-direktivet och SEA-protokollet förutsätter. MKB-lagen ändras på motsvarande sätt. Eftersom planläggning utgör ett eget vedertaget planeringsförfarande som redan är separat reglerat, är avsikten att för planläggningens del verkställa SEA-direktivet genom ändringar i markanvändnings- och bygglagen. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om vattenårdsförvaltningen är avsikten att föreskriva om beredningen av och innehållet i förvaltningsplanerna och de åtgärdsprogram som utgör en del av dem på ett sådant sätt att bestämmelserna också uppfyller kraven i SEA-direktivet.

Ett lagtekniskt alternativ som utreddes vid beredningen av propositionen var att skriva in de bestämmelser som direktivet förutsätter i MKB-lagen. Också det alternativet konstaterades vara möjligt. MKB-lagen gäller likväl huvudsakligen förfarandet vid bedömning av miljökonsekvenserna av projekt, och den medför skyldigheter också för privata verksamhetsutövare. Till MKB-förfarandet hör också en redan vedertagen begreppsapparat med program för miljökonsekvensbedömning och miljökonsekvensbeskrivning samt samråd med medborgarna under beredningens olika faser. Skyldigheten att bedöma miljökonsekvenserna av planer och program gäller myndigheter, och de procedurbestämmelser som är förknippade med bedömningen skiljer sig från bestämmelserna om MKB-förfarandet vid enskilda projekt. I och med SEA-direktivet skall också nya begrepp infö-

ras, och om de i en och samma lag börjar användas parallellt med de nuvarande begreppen för det MKB-förfarande som tillämpas i fråga om projekt uppstår det förvirring. Om de bestämmelser som är nödvändiga för genomförandet av direktivet hade skrivits in i MKB-lagen hade en mer omfattande, även strukturell, översyn av MKB-lagen varit av nöden. Därför stannade man vid beredningen för alternativet att stifta en separat lag om bedömningen av miljökonsekvenserna av planer och program.

Tillämpningsområdet för lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program

Den föreslagna lagen innehåller en allmän bestämmelse om utredning och bedömning av miljökonsekvenserna av planer och program. Bestämmelsens tillämpningsområde motsvarar 24 § i den nuvarande MKB-lagen, och avsikten är inte att ändra innehållet i denna paragraf. I övrigt föreskrivs i den föreslagna lagen om sådan miljöbedömning i fråga om planer och program som avses i SEA-direktivet. Miljöbedömningen gäller vissa planer och program som definieras i den föreslagna lagen och i en förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av den.

Vid beredningen av propositionen utredde olika tillämpningsalternativ, allt från ett alternativ som uppfyller kraven i SEA-direktivet och SEA-protokollet till ett alternativ där en miljöbedömning enligt direktivet skulle ha tillämpats på alla planer och program som avses i 24 § i MKB-lagen. Man stannade för ett alternativ där tillämpningsområdet för miljöbedömning enligt den föreslagna lagen så exakt som möjligt motsvarar SEA-direktivets tillämpningsområde. Avgränsningen av tillämpningsområdet för miljöbedömningen baserade sig på en systematisk och fullständig genomgång och klassificering av planer och program som bereds inom olika förvaltningsområden. Enligt granskningen är det bara ett fåtal planer och program som i Finland faller inom direktivets tillämpningsområde. Därför har man i propositionen skrivit in den nuvarande allmänna bedömnings- och utredningsskyldigheten, som har ett större tillämpningsområde. Den

na allmänna skyldighet har ändå hållits avskild från den formbundna miljöbedömning som SEA-direktivet förutsätter. En strävan med denna lösning är att bedömningen av miljökonsekvenserna av planer och program skall tillämpas smidigt och med beaktande av målen och syftet med den plan eller det program som bereds samt förfarandet när planen eller programmet utarbetas. Ett problem med att utvidga tillämpningsområdet för en formbunden miljöbedömning enligt direktivet vore att procedur- och innehållsmässiga krav skulle komma att tillämpas också på planer och program för vars beredning en formbunden miljöbedömning inte lämpar sig och där den skulle upplevas som en börda utan att medföra motsvarande nytta.

Miljöbedömning

I den föreslagna lagen föreskrivs om en formbunden miljöbedömning i fråga om de planer och program som avses i SEA-direktivet. Miljöbedömning är ett nytt begrepp i lagstiftningen, och målet med att införa det är att förtydliga förhållandet mellan den allmänna skyldigheten att utreda och bedöma miljökonsekvenserna och den bedömningsskyldighet enligt direktivet som har ett begränsat tillämpningsområde. Begreppet miljöbedömning används också i direktivet och SEA-protokollet.

Vid miljöbedömningen skall den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program som ett led i den övriga beredningen av planen eller programmet utarbeta en miljörapport med uppgifter om miljökonsekvenserna av planen eller programmet och av de undersökta alternativen. När beredningen av en miljörapport inleds skall allmänheten informeras och ges tillfälle att yttra sig. Allmänheten och myndigheterna skall höras om utkastet till plan eller program och om miljörapporten. Lagen innehåller också bestämmelser om information till och förhandlingar med andra stater i de fall då miljökonsekvenser som kan antas vara betydande sträcker sig till deras territorium.

I den föreslagna lagen definieras allmänheten på ett sätt som motsvarar samma begrepp i SEA-direktivet och SEA-protokollet. Begreppet allmänheten är vedertaget inom Eu-

ropeiska gemenskapernas lagstiftning och ersätter den tidigare allmänt använda termen medborgare.

Dessutom skall information om ett beslut att godkänna en plan eller ett program ges på så sätt att de som har yttrat sig under samrådsfasen delges beslutet. Resultaten av miljöbedömningen skall beaktas när planen eller programmet bereds. Av beslutet att godkänna en plan eller ett program skall det framgå hur miljörapporten och de åsikter som framförts om den har påverkat planens eller programmets innehåll och valet av alternativ. Genom den föreslagna lagen föreskrivs också om övervakning av miljökonsekvenserna i samband med att en plan eller ett program genomförs.

I den föreslagna lagen föreskrivs om samordning av bedömningar som förutsatts i den föreslagna lagen och i annan lagstiftning samt av anknytande utredningar. Meningen är att undvika att bedömningar görs två gånger samt att utnyttja utredningar som har gjorts i andra sammanhang. En miljöbedömning enligt den föreslagna lagen producerar material som kan vara till nytta också med tanke på förfarandet vid bedömning av miljökonsekvenserna av projekt.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Det blir myndigheterna som får stå för kostnader på grund av den skyldighet att utföra bedömningar som anges i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program. Propositionen har inga direkta ekonomiska verkningar för hushållen, den enskilde eller näringslivet.

Lagförslaget bibehåller den allmänna bedömningsskyldighet som ingår i den nuvarande 24 § i MKB-lagen, och i förslaget förutsätts dessutom att det för planer och program som uppfyller de föreskrivna villkoren görs en miljöbedömning om vars innehåll och förfaranden föreskrivs i lagförslaget. Miljöbedömningar kommer varje år att tillämpas på en relativt liten grupp planer och program, vars konsekvenser redan nu bedöms enligt 24 § i MKB-lagen. De kostnader

som lagförslaget ger upphov till uppkommer till följd av ett ökat samarbete mellan myndigheter jämfört med nuvarande praxis, samråd med allmänheten och en noggrannare rapportering om konsekvenserna. Om de miljökonsekvenser en plan eller ett program har för en annan stats territorium måste bedömas, medför också översättningen av materialet kostnader.

Efter det att 24 § i MKB-lagen trädde i kraft 1994 har miljökonsekvenserna av några tiotal planer och program bedömts utförligt under planeringens gång. Dessutom har ett stort antal planer och program bedömts mer översiktligt i samband med beredningen av planen eller programmet eller efter att planen eller programmet har färdigställts.

En miljöbedömning enligt lagförslaget skall tillämpas bl.a. på vissa planer och program som bereds av regionala myndigheter, t.ex. förbund på landskapsnivå och regionala miljöcentraler, och som alla motsvarande regionala myndigheter samtidigt kan bli tvungna att göra upp. Eftersom många planer och program är i kraft i flera år och de görs upp med vissa intervaller, kommer antalet miljöbedömningar årligen att variera mellan färre än tio och drygt tjugo planer eller program. Miljöbedömning skall dessutom enligt prövning tillämpas på uppskattningsvis färre än tio planer eller program varje år. Planer av olika grad som utarbetas enligt markanvändnings- och bygglagen utgör i Finland den största gruppen av de planer och program som avses i direktivet och som fordrar en miljöbedömning. År 2002 godkändes t.ex. två landskapsplaner och ca 130 generalplaner. Effekterna av planerna bedöms redan med stöd av de gällande bestämmelserna, och det förslag till ändring av markanvändnings- och bygglagen som ingår i propositionen medför inga nämnvärda ändringar på denna punkt.

Endast ungefärliga uppgifter finns att tillgå om de omedelbara kostnaderna för bedömning av miljökonsekvenserna av planer och program. Det är svårt att skilja kostnader för bedömning från de egentliga planeringskostnaderna. Kostnaderna för bedömningar som har sammankopplats med planeringsprocessen har i Finland varierat från några tusen euro till, som mest, upp till 100 000 euro i

ställs bör man därför fästa särskild vikt vid utbildning, handledningsmaterial och en utveckling av bedömningsmetoderna.

4.3. Miljökonsekvenser

En i lagförslaget avsedd miljöbedömning i fråga om planer och program skall tillämpas på de planer och program som kan antas ha betydande miljökonsekvenser och i vilka förutsättningarna anges för tillstånd för projekt. Dessutom skall planerna och programmen basera sig på en lag, förordning eller administrativ bestämmelse. I förslaget ingår också en allmän bedömningsskyldighet som motsvarar 24 § i den nuvarande MKB-lagen och som inte skiljer mellan planer och program av olika slag utan förutsätter att miljökonsekvenserna bedöms i fråga om alla planer och program vars genomförande kan ha betydande miljökonsekvenser.

Eftersom tillämpningsområdet för miljöbedömningen regleras utifrån planernas och programmens samband med olika projekt och av rättsgrunden för beredningen, är det möjligt att strategiska planer och program som är viktiga med tanke på miljön hänförs till den allmänna skyldigheten att utreda och bedöma miljökonsekvenserna. På denna punkt förändras situationen inte jämfört med nuläget.

Den föreslagna miljöbedömningen i fråga om planer och program främjar en utveckling av metoder och praxis för konsekvensbedömning och stöder på så sätt också den redan tillämpade bedömningen enligt 24 § i MKB-lagen. Om den bedömningsprocess och det rapporteringssätt som föreslås också höjer nivån på de bedömningar som inte är forbundna, stärker detta lagförslaget positiva miljökonsekvenser.

4.4. Verknningar för medborgarna

Ett mål med lagförslaget är att förbättra medborgarnas tillgång till information och möjligheter till medbestämmande. Genom den föreslagna lagen realiserar således den i grundlagen förskrivna skyldigheten för det allmänna att främja den enskildes möjligheter att delta och påverka beslut som gäller honom själv och hans livsmiljö. En miljöbe-

dömning i fråga om planer och program enligt lagförslaget säkerställer öppenheten och möjligheterna till medbestämmande bättre än den nuvarande 24 § i MKB-lagen.

Bedömningsskyldigheten enligt lagförslaget gäller myndigheter som bereder planer och program, och bedömningen gagnar olika medborgargrupper i stor utsträckning. Lagförslaget garanterar olika medborgargrupper lika möjligheter att påverka vid miljöbedömningen i fråga om planer och program. Enligt lagförslaget skall allmänheten ha möjlighet att få veta när beredningen av en plan eller ett program och av den anknytande miljörapporten inleds och att yttra sig om utkastet till plan eller program och om miljörapporten.

En tydlig och lättfattlig miljöbedömning i fråga om planer och program samt medvetenheten om möjligheterna till medbestämmande skapar de grundläggande förutsättningarna för olika medborgargrupperns deltagande. När den föreslagna lagen verkställs bör därför särskild vikt fästas vid handledningsmaterialet, utvecklingen av metoderna för bedömning och deltagande samt planernas och programmets begriplighet.

4.5. Verknningar i fråga om planeringspraxis

Ett mål med lagförslaget är att förbättra planeringen och planeringspraxis på ett sådant sätt att miljökonsekvenserna beaktas i tillräcklig grad vid beredningen.

En lösning som följer lagförslaget medför en viss enhetlighet i planeringssystemen, vilket sannolikt får en positiv effekt också på planeringens kvalitet. De krav som skall ställas är så pass flexibla att de kan verkställas utan några större ändringar av nuvarande, välfungerande planeringsprocesser. Verkställigheten ger också en möjlighet att beakta särdragen inom olika planeringssystem och från fall till fall pröva om t.ex. ytterligare utredning behövs samt att koppla samman övervakningen med övervakning som redan sker i andra sammanhang.

Kraven i lagförslaget kan leda till ändrad planeringspraxis vid beredningen av planer och program där öppenheten, granskningen av alternativ och den systematiska konsekvensbedömningen har varit bristfällig. En

enhetlig lagstiftningslösning gör det lättare att ordna utbildning, utbyta erfarenheter mellan olika planeringssystem och att ge akt på och utvärdera bedömningarnas kvalitet.

En konsekvensbedömning som smidigt kopplas till olika planeringsprogram bidrar till att förbättra kvaliteten på planeringen. Vid lagberedning identifierades ett antal områden inom myndighetsplaneringen där det vore särskilt viktigt att beakta miljökonsekvenserna. Det är uppenbart att behovet inte begränsar sig enbart till det tillämpningsområde för miljöbedömning som kan härledas från SEA-direktivets tillämpningsområde. Därför har man i lagförslaget gått in för att bibehålla den allmänna skyldighet som anges i den nuvarande 24 § i MKB-lagen.

5. Beredningen av ärendet

5.1. Beredningen av propositionen

Miljöministeriet tillsatte den 13 december 2001 en arbetsgrupp med uppgift att bereda verkställandet av SEA-direktivet. I arbetsgruppen fanns företrädare för handels- och industriministeriet, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, miljöministeriet, Finlands miljöcentral, de regionala miljöcentralerna och Finlands Kommunförbund. Arbetsgruppen fick i uppdrag att i propositionsform bereda ett förslag till behövliga ändringar av lagstiftningen och att utreda administrativa och andra åtgärder som krävs för verkställandet. Genom miljöministeriets brev av den 31 mars 2003 fick arbetsgruppen vidare i uppdrag att bereda de ändringar i lagstiftningen som behövs på grund av SEA-protokollet.

Vid beredningen av förslaget bedömdes olika alternativ och effekterna av dem. Arbetsgruppen utvärderade lagstiftningstekniska alternativ och alternativ som gällde tillämpningsområde var för sig, eftersom dessa ansågs utgöra de viktigaste principiella frågorna. Under arbetets gång arrangerades två seminarier för intressegrupper, och beredningsunderlaget hölls framlagt på miljöförvaltningens webbplats.

Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkan-

de den 27 juni 2003. Det har varit på remiss hos ministerierna och andra centrala myndigheter, förbunden på landskapsnivå, de regionala miljöcentralerna, Finlands Kommunförbund, vissa kommuner samt flera intresse- och medborgarorganisationer. Miljöministeriet har utarbetat ett sammandrag av utlåtandena.

Merparten av remissinstanserna fann att den föreslagna lagstiftningen är nödvändig och att den rätta lagstiftningstekniska lösningen är att stifta en separat lag om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program. Enligt vissa utlåtanden är lagens tillämpningsområde för snävt, enligt andra åter för omfattande. I flera utlåtanden föreslogs ändringar och tillägg i fråga om detaljer i förslaget.

I utlåtandet från statsrådets kansli ansågs att definitionen av administrativ bestämmelse i den föreslagna lagen är för snäv. Enligt justitieministeriet är det viktigt att till vissa delar precisera lagens procedurbestämmelser och bemyndigande att utfärda förordning.

I vissa utlåtanden från kommunerna och förbunden på landskapsnivå sågs den ändring gällande alternativ som föreslagits i markanvändnings- och bygglagen som problematisk.

Denna proposition har beretts utgående från utlåtandena och ytterligare utredningar. Utkastet till proposition har varit på remiss hos ministerierna, Vägförvaltningen, de regionala miljöcentralerna, förbunden på landskapsnivå, Finlands Kommunförbund, Huvudstadsregionens samarbetsdelegation samt vissa medborgar- och intresseorganisationer. En del av remissinstanserna ansåg att tillämpningsområdet fortfarande var för öppet, i synnerhet på grund av att de administrativa bestämmelserna inte var tillräckligt exakt definierade.

Miljöministeriet har utarbetat ett sammandrag av utlåtandena om propositionen.

Propositionen bygger på arbetsgruppens förslag och på utlåtandena om det och om förslaget till proposition.

5.2. Beredningen av protokollet om strategiska miljöbedömningar

Esbokonventionen från Förenta Nationernas ekonomiska kommission för Europa

trädde i kraft den 10 september 1997. Den gäller projekt samt underrättelser, informationsutbyte och överläggningar mellan stater i anslutning till planeringen av projekt. Enligt de allmänna villkoren i konventionen skall parterna i skäligen utsträckning sträva efter att tillämpa principerna om miljökonsekvensbedömningar även på åtgärdsprogram, planer och program.

När parterna i Esbokonventionen höll sitt andra möte i Sofia i februari 2001 beslutade de att börja utarbeta ett protokoll om strategisk miljöbedömning. Förhandlingarna inleddes i anslutning till ECE i maj 2001 och slutfördes i januari 2003. Protokollet godkändes och öppnades för undertecknande vid den femte ministerkonferensen "Miljö för Europa" i Kiev den 21 maj 2003.

Finland deltog aktivt i förhandlingarna tillsammans med de andra EU-länderna. Europeiska gemenskapens kommission befullmäktigades genom ett beslut av rådet i september 2001 att för gemenskapens del delta i förhandlingarna i de frågor som faller inom dess behörighet. Vid förhandlingarna skulle kommissionen särskilt säkerställa konsekvensen mellan protokollet och SEA-direktivet. Eftersom en bakomliggande utgångspunkt för förhandlingarna var att förbättra medborgarnas deltagande i överensstämmelse med Århuskonventionen och att främja bedömningen av påverkan på hälsan i överensstämmelse med deklarationen från den tredje ministerkonferensen om miljö och hälsa i London i juni 1999, deltog flera icke-statliga organisationer samt en företrädare för Världshälsoorganisationen WHO som observatörer i förhandlingarna. Sedan protokollet undertecknades har genomförandet av det förberetts vid möten med signatärerna och i de arbetsgrupper som berett protokollet.

Finland undertecknade protokollet i Kiev den 21 maj 2003 sedan det öppnats för undertecknande. För godkännandet begärde utrikesministeriet utlåtanden av de centrala ministrierna, Finlands miljöcentral, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården, Ålands landskapsstyrelse, riksdagens justitieombudsman, justitiekanslern i statsrådet, Energimarknadsverket, da-

taombudsmannen, Finlands naturskyddsförbund rf, Natur och Miljö rf, Finlands WWF, Miljörättsliga Sällskapet i Finland, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund, Finlands Fackförbunds Centralorganisation samt dessas centrala medlemsorganisationer. I utlåtandena förordades ett undertecknande av protokollet, med undantag för utlåtandena från Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund, Finlands Fackförbunds Centralorganisation och vissa av deras medlemsorganisationer. I dem ansågs att Finland inte bör underteckna protokollet eftersom syftena med det nås till alla delar i den nationella lagstiftningen och EG-lagstiftningen.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

6.1. Samband med andra propositioner

Avsikten är att genomföra EG:s ramdirektiv om vatten genom en lag om vattenvårdsförvaltningen. I lagen föreskrivs om vattenvårdsförvaltningen och om därmed sammanhängande utredningsarbete samt om samarbete och deltagande inom vattenvårdsförvaltningsområdena. Avsikten är dessutom att i lagen föreskriva om beredningen av och innehållet i förvaltningsplanerna och de åtgärdsprogram som utgör en del av dem på ett sådant sätt att bestämmelserna också uppfyller kraven i SEA-direktivet och motsvarar den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program. En proposition om lagen om vattenvårdsförvaltningen (RP 120/2004 rd) överlämnades till riksdagen den 11 juni 2004.

6.2. Samband med internationella fördrag

Förslaget har samband med SEA-direktivet, och det behövs för att direktivet skall kunna verkställas.

DETALJMOTIVERING

1. SEA-protokollet och dess förhållande till lagstiftningen i Finland

Ingress. I ingressen till protokollet anges de viktigaste dokumenten som protokollet har sin bakgrund i: slutsatserna från FN:s konferens om miljö och utveckling, Riodeklarationen och Agenda 21, samt resultatet av den tredje ministerkonferensen om miljö och hälsa och världstoppmötet i Johannesburg om hållbar utveckling. I ingressen nämns också Århuskonventionen samt Esbo-konventionen, inom ramen för vilken SEA-protokollet har utarbetats.

Artikel 1. *Mål.* Protokollets mål är att med hjälp av strategisk miljöbedömning och allmänhetens deltagande i anslutning till den bidra till att hänsyn till miljön inbegripet hälsan tas under övervägande vid utarbetandet av planer, program, politiska riktlinjer och lagstiftning.

En bestämmelse som motsvarar artikel 1 i protokollet ingår i MKB-lagen, vars syfte är att främja bedömningen och ett enhetligt beaktande av miljökonsekvenser vid planering och beslutsfattande och samtidigt öka medborgarnas tillgång till information och deras möjligheter till medbestämmande. Ett syfte med motsvarande innehåll anges i SEA-direktivet och föreslås ingå i 1 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Artikel 2. *Definitioner.* I artikeln definieras begrepp som är viktiga för tillämpningen av protokollet: konventionen, part, upphovspart, utsatt part, planer och program, strategisk miljöbedömning, påverkan på miljön inbegripet hälsan samt allmänheten.

Artikel 3. *Allmänna bestämmelser.* I punkt 1 i artikeln förbinder sig parterna att införa nödvändiga lagar och andra författningar och vidta andra åtgärder för att klart och öppet genomföra bestämmelserna i protokollet.

Enligt punkt 2 i artikeln skall varje part sträva efter att se till att tjänstemän och myndigheter bistår och vägleder allmänheten i de frågor som omfattas av protokollet. Om

myndigheternas allmänna rådgivningsskyldighet föreskrivs i förvaltningslagen. Enligt 8 § i förvaltningslagen skall förvaltningsmyndigheterna enligt behov ge sina kunder råd samt svara på frågor och förfrågningar som gäller uträttandet av ärenden.

Enligt punkt 3 i artikeln skall varje part på lämpligt sätt erkänna och stödja föreningar, organisationer och grupper som främjar skydd av miljön inbegripet hälsan.

Enligt punkt 4 i artikeln påverkar protokollet inte en parts rätt att bibehålla eller vidta ytterligare åtgärder i frågor som omfattas av protokollet.

Enligt punkt 5 i artikeln skall varje part främja målen för protokollet i relevanta internationella beslutsprocesser och inom ramen för arbetet i relevanta internationella organisationer.

Enligt punkt 6 i artikeln skall varje part se till att den som utövar en rättighet i enlighet med protokollet inte bestraffas, förföljs eller trakasseras på något sätt för sitt engagemang. Denna bestämmelse begränsar ändå inte nationella domstolars rätt att tilldela rimliga rättegångskostnader.

Enligt punkt 7 i artikeln skall allmänheten kunna utöva sina rättigheter i enlighet med protokollet utan att diskrimineras på grund av nationalitet eller hemvist eller, när det gäller juridiska personer, var personen har sitt registrerade säte eller ett faktiskt centrum för sin verksamhet.

Bestämmelserna i artikel 3 föranleder inga ändringar av lagstiftningen. Till innehållet motsvarar artikeln artikel 3 i Århuskonventionen, för vilken redogörs närmare i den proposition till riksdagen som gäller godkännande och sättande i kraft av Århuskonventionen (RP 165/2003 rd). Den ifrågavarande lagen (866/2004) träder i kraft i november 2004.

Artikel 4. *Tillämpningsområde avseende planer och program.* I artikeln anges de planer och program för vilka en strategisk miljöbedömning enligt protokollet skall göras.

Enligt punkt 1 i artikeln skall varje part se till att en strategisk miljöbedömning görs för de planer och program som avses i punkterna

2—4 i artikeln och som kan antas medföra en betydande påverkan på miljön inbegripet hälsan.

I punkt 2 i artikeln anges de planer och program för vilka en strategisk miljöbedömning alltid skall utföras. Sådana är planer och program som utarbetas för jord- och skogsbruk, fiske, energi, industri och gruvindustri, transporter, regional utveckling, avfallshandling, vattenförvaltning, telekommunikationer, turism samt fysisk planering eller markanvändning och i vilka förutsättningarna anges för kommande tillstånd för projekt enligt bilaga I och andra projekt enligt bilaga II för vilka en miljökonsekvensbedömning måste göras enligt nationell lagstiftning. Projektförteckningarna i bilaga I och II till protokollet bygger på MKB-direktivet.

Enligt punkt 3 i artikeln skall en strategisk miljöbedömning göras för planer och program som inte omfattas av punkt 2 och i vilka förutsättningarna anges för kommande tillstånd för projekt, om parten beslutar detta i enlighet med artikel 5.1.

Enligt punkt 4 i artikeln skall för planer och program som avses i punkt 2 och i vilka användningen av små områden på lokal nivå fastställs samt för mindre ändringar i planer och program som avses i punkt 2 en strategisk miljöbedömning göras endast om parten beslutar detta i enlighet med artikel 5.

I punkt 5 i artikeln anges de planer och program som inte omfattas av protokollet. Dessa är planer och program som endast syftar till att tjäna nationellt försvar eller civil beredskap samt finansiella planer eller budgetplaner och budgetprogram.

Artikel 4 i protokollet motsvarar till innehållet artikel 3 i SEA-direktivet, och motsvarande bestämmelser föreslås ingå i 4 och 7 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Artikel 5. *Bedömning av tillämpning.* Varje part skall avgöra om planer eller program som avses i artikel 4.3 och 4.4 kan antas medföra en betydande påverkan på miljön inbegripet hälsan, antingen genom att undersöka varje enskilt fall, genom att specificera typer av planer och program eller genom att kombinera båda dessa tillvägagångssätt. Därvid skall parten alltid beakta de kriterier

som anges i bilaga III till protokollet. Sådana kriterier är bl.a. planens eller programmets betydelse för främjandet av en hållbar utveckling, i vilken utsträckning planen eller programmet anger förutsättningarna för projekt eller påverkar andra planer och program samt arten av påverkan på miljön.

Enligt punkt 2 i artikeln skall varje part se till att de miljö- och hälsomyndigheter som avses i artikel 9.1 konsulteras under de förfaranden som avses i punkt 1 ovan.

Enligt punkt 3 i artikeln skall varje part i lämplig utsträckning sträva efter att ge den berörda allmänheten tillfälle att delta i bedömningen av tillämpningen av protokollet för planer och program i enlighet med denna artikel.

Enligt punkt 4 i artikeln skall varje part se till att allmänheten via offentliga meddelanden eller på annat lämpligt sätt, t.ex. på elektronisk väg, i ett lämpligt skede kan få tillgång till slutsatserna från de förfaranden som avses i punkt 1, inbegripet motivering om någon strategisk miljöbedömning inte krävs.

Artikel 5 och bilaga III i protokollet motsvarar till innehållet artikel 3 och bilaga II i SEA-direktivet, och motsvarande bestämmelser föreslås ingå i 5 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Artikel 6. *Fastställande av informationens omfattning.* Enligt artikeln skall varje part se till att samråd sker med de miljö- och hälsomyndigheter som avses i artikel 9.1 vid fastställandet av vilka uppgifter en miljörapport skall innehålla. Varje part skall i lämplig utsträckning sträva efter att ge den berörda allmänheten tillfälle att delta vid fastställandet av uppgifterna.

En bestämmelse som gäller samråd med myndigheter och som motsvarar artikel 6 i protokollet ingår i artikel 3.6 i SEA-direktivet. Om samråd med myndigheter och information till allmänheten föreskrivs i 8 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Artikel 7. *Miljörapporter.* Artikeln gäller innehållskraven för den miljörapport som utarbetas vid en strategisk miljöbedömning. I miljörapporten skall beskrivas den betydande påverkan på miljön inbegripet hälsan som

genomförandet av planen eller programmet och dess rimliga alternativ kan antas medföra. Rapporten skall innehålla de uppgifter som anges i bilaga IV till protokollet i den utsträckning som är rimlig med beaktande av aktuella kunskaper och bedömningsmetoder, planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad, var i beslutsprocessen planen eller programmet befinner sig, allmänhetens intresse och det beslutande organets informationsbehov. Uppgifter som anges i bilaga IV är bl.a. planens eller programmets innehåll, huvudsakliga syfte och dess samband med andra planer och program, den sannolika utvecklingen av tillståndet hos miljön om planen eller programmet inte genomförs, hur miljömål har beaktats under utarbetandet av planen eller programmet, den betydande påverkan på miljön som kan antas uppkomma, åtgärder för att förebygga eller minska den negativa påverkan på miljön, skälen till valet av de alternativ som behandlats samt åtgärder för övervakning av påverkan på miljön. Dessutom skall varje part se till att miljörapporterna är av en kvalitet som motsvarar de krav som fastställs i protokollet.

Bestämmelser som motsvarar artikel 7 och bilaga IV i protokollet ingår i artiklarna 5 och 12 och bilaga I i SEA-direktivet. Motsvarande bestämmelser föreslås ingå i 8 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Artikel 8. *Allmänhetens deltagande.* Enligt punkterna 1 och 2 i artikeln skall varje part se till att allmänheten i ett tidigt och lämpligt skede, när alla alternativ fortfarande är möjliga, får tillfällen att delta på ett meningsfullt sätt i den strategiska miljöbedömningen av planer och program. Varje part skall se till att utkastet till planen eller programmet samt miljörapporten görs allmänt tillgängliga i ett lämpligt skede på elektronisk väg eller på annat lämpligt sätt.

Enligt punkterna 3 och 4 i artikeln skall varje part se till att man med tanke på deltagande och framförande av synpunkter definierar den berörda allmänheten inklusive icke-statliga organisationer och att den allmänhet som definierats på detta sätt får tillfälle att framföra sina synpunkter på utkastet till plan eller program och miljörapporten inom en

rimlig tidsfrist.

Enligt punkt 5 i artikeln skall varje part se till att de närmare bestämmelserna för hur allmänheten skall informeras och hur samrådet med allmänheten skall ske fastställs och görs allmänt tillgängliga med beaktande i lämplig utsträckning av bilaga V. Där anges bl.a. uppgifter om den föreslagna planen eller det föreslagna programmet och den myndighet som skall godkänna planen eller programmet samt uppgifter om beredningen av planen eller programmet och miljörapporten, inbegripet allmänhetens möjligheter att ta del av information och att delta i beredningen.

I artikel 6 i SEA-direktivet föreskrivs på motsvarande sätt som i artikel 8 i protokollet om allmänhetens deltagande och samråd med allmänheten. Motsvarande bestämmelser föreslås ingå i 9 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Artikel 9. *Samråd med miljö- och hälsomyndigheter.* Varje part skall utse de myndigheter med vilka samråd skall äga rum och som på grund av sitt särskilda miljö- eller hälsoansvar kan antas beröras av den påverkan på miljön inbegripet hälsan som följer av genomförandet av planen eller programmet. Utkastet till plan eller program och miljörapporten skall göras tillgängliga för dessa myndigheter. Varje part skall se till att de utsedda myndigheterna i ett tidigt och lämpligt skede och på ett meningsfullt sätt får tillfälle att yttra sig om utkastet till plan eller program och miljörapporten. Varje part skall fastställa de närmare bestämmelserna för hur de utsedda myndigheterna skall informeras och hur samrådet med dessa myndigheter skall ske.

Bestämmelser som motsvarar artikel 9 i protokollet ingår i artikel 6 i SEA-direktivet. Där preciseras hälsomyndigheterna ändå inte separat. Bestämmelser om samråd med myndigheter föreslås ingå i 9 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Artikel 10. *Gränsöverskridande samråd.* Artikeln gäller förfaringssätten i de fall då genomförandet av en plan eller ett program kan antas medföra betydande gränsöverskridande påverkan på miljön inbegripet hälsan.

I punkt 1 i artikeln sägs att om en upphovspart anser att genomförandet av en plan

eller ett program kan antas medföra betydande gränsöverskridande påverkan på miljön inbegripet hälsan eller om en part som kan antas komma att påverkas begär det, skall upphovsparten på ett så tidigt stadium som möjligt innan planen eller programmet godkänns underrätta den utsatta parten om konsekvenserna.

Enligt punkt 2 i artikeln skall denna underrättelse bl.a. innehålla utkastet till plan eller program och miljörapporten, med information om vilken gränsöverskridande påverkan på miljön inbegripet hälsan planen eller programmet kan medföra, och information om beslutsprocessen, med en rimlig tidsplan för när kommentarer kan lämnas.

Enligt punkt 3 i artikeln skall den utsatta parten inom den tid som anges i underrättelsen meddela upphovsparten om den önskar samråda innan planen eller programmet godkänns. I så fall skall de berörda parterna inleda samråd om den gränsöverskridande påverkan som genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra och om de åtgärder som förutses för att förebygga, minska eller mildra negativ påverkan.

Enligt punkt 4 i artikeln skall, om sådana samråd äger rum, de berörda parterna komma överens om de närmare arrangemangen för att säkerställa att allmänheten och de myndigheter som avses i artikel 9.1 i den utsatta parten informeras och får tillfälle att yttra sig om utkastet till plan eller program och miljörapporten inom en rimlig tidsfrist.

Bestämmelser som motsvarar artikel 10 i protokollet ingår i artikel 7 i SEA-direktivet och i 10 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Artikel 11. *Beslut.* Varje part skall vid antagandet av en plan eller ett program se till att vederbörlig hänsyn tas till slutsatserna från miljörapporten, de åtgärder som vidtagits för att förebygga, minska eller mildra negativ påverkan som anges i miljörapporten och de synpunkter som inkommit i enlighet med artiklarna 8—10.

Enligt punkt 2 i artikeln skall varje part när en plan eller ett program antas se till att allmänheten, de myndigheter som avses i artikel 9.1 och de parter med vilka samråd har ägt rum i enlighet med artikel 10 informeras.

De skall få tillgång till planen eller programmet med ett utlåtande som sammanfattar hur miljöaspekterna inbegripet hälsoaspekterna har integrerats, hur de synpunkter som inkommit i enlighet med artiklarna 8—10 har beaktats samt skälen till att planen eller programmet valts mot bakgrund av rimliga alternativ som diskuterats.

I artiklarna 8 och 9 i SEA-direktivet ingår motsvarande bestämmelser som i artikel 11 i protokollet. Motsvarande bestämmelser föreslås ingå i 11 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Artikel 12. *Övervakning.* Varje part skall övervaka den betydande påverkan på miljön inbegripet hälsan som de planer och program som antagits leder till för att, bland annat, i ett tidigt skede kunna identifiera oförutsedd negativ påverkan och kunna vidta lämpliga avhjälpande åtgärder. Resultaten från övervakningen skall hållas tillgängliga i enlighet med nationell lagstiftning för de myndigheter som avses i artikel 9.1 och allmänheten.

Artikel 10 i SEA-direktivet innehåller bestämmelser om övervakning, och motsvarande bestämmelser föreslås ingå i 12 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program. Uppgifter som hänför sig till övervakningen av miljökonsekvenserna av planer och program som myndigheter bereder skall i Finland vara offentliga handlingar som var och en har rätt att ta del av enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Enligt lagen är myndigheterna också skyldiga att se till att handlingarna är behörigen tillgängliga samt att producera och sprida information. I praktiken blir handlingarna också mer tillgängliga tack vare att det allt mer har blivit praxis att publicera dem i elektronisk form.

Artikel 13. *Politiska riktlinjer och lagstiftning.* Varje part skall sträva efter att se till att hänsyn till miljön inbegripet hälsan övervägs och i lämplig utsträckning integreras när parten på det nationella planet utarbetar förslag till politiska riktlinjer och lagstiftning som kan antas medföra betydlig påverkan på miljön inbegripet hälsan. På så sätt övervägs lämpliga principer och beståndsdelar i protokollet. Varje part skall där så är lämpligt fast-

ställa praktiska former för övervägande och integration av miljöhänsyn, varvid behovet av öppenhet i beslutsprocessen skall beaktas. Parterna skall vidare rapportera om tillämpningen av denna artikel till konventionens partsmöte.

SEA-direktivet har ingen bestämmelse som motsvarar artikel 13 i protokollet och som gäller beaktandet av miljöaspekter när förslag till politiska riktlinjer och lagstiftning utarbetas. En bestämmelse med motsvarande innehåll om beredning av förslag till åtgärdsprogram och politiska riktlinjer ingår i 3 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program. Paragrafen motsvarar bestämmelser i 24 § i den nuvarande MKB-lagen. När det gäller lagberedningen har miljökonsekvensbedömningen beaktats i anvisningarna för beredning av regeringspropositioner, och dessutom har anvisningar om hur miljöaspekter skall beaktas i lagberedningen getts genom statsrådets principbeslut från 1998 om bedömning av miljökonsekvenserna av lagförslag. Principbeslutet gavs i anslutning till statsrådets program för utveckling av lagberedningen.

Artikel 14. *Esbokonventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll.* Esbokonventionens partsmöte skall agera som partsmöte till protokollet. Esbokonventionens första partsmöte i dess egenskap av partsmöte till protokollet skall hållas senast ett år efter det att protokollet har trätt i kraft; om ett partsmöte för Esbokonventionen är planerat för den perioden skall Esbokonventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll hållas i anslutning till detta. Därefter skall Esbokonventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till protokollet hållas i anslutning till Esbokonventionens partsmöten, om inte Esbokonventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till protokollet beslutar annat. Parter i Esbokonventionen som inte är parter i protokollet får delta som observatörer i alla sammanträden som Esbokonventionens partsmöte håller i dess egenskap av partsmöte till protokollet. När Esbokonventionens partsmöte agerar i egenskap av partsmöte till protokollet skall endast parter i protokollet delta i beslut i enlighet med protokollet. Hit-

tills har det första mötet med protokollets signatärer ordnats i Cavtat i Kroatien den 1 juni 2004. Partsmötet till protokollet skall regelbundet granska genomförandet av protokollet. Det som i synnerhet skall granskas är politiska riktlinjer och metoder för strategisk miljöbedömning samt erfarenheterna av bedömningen och genomförandet av protokollet.

Artikel 15. *Protokollets ställning i förhållande till andra internationella överenskommelser.* I artikeln sägs att bestämmelserna i protokollet inte påverkar tillämpningen av Esbokonventionen och Århuskonventionen.

Artikel 16. *Rösträtt.* Varje part i protokollet skall ha en röst vid mötet. Dessutom får regionala organisationer för ekonomisk integration utöva sin rösträtt i frågor inom sina behörighetsområden. Organisationerna har ett antal röster som motsvarar det antal medlemsstater i organisationen som är parter i protokollet. De får inte utöva sin rösträtt om deras medlemsstater utövar sin, och vice versa.

Artikel 17. *Sekretariatet.* Det sekretariat som inrättas genom artikel 13 i Esbokonventionen skall agera som sekretariat för protokollet, och artikel 13 a—c i Esbokonventionen om sekretariatets uppgifter skall med behövliga ändringar gälla även för protokollet.

Artikel 18. *Bilagor.* Bilagorna till protokollet utgör en integrerad del av det. Bilagorna I och II till protokollet innehåller förteckningar över de projekt som avses i artikel 4.2 och för vars del förutsättningarna för kommande tillstånd anges i en plan eller ett program. Bilaga III till protokollet innehåller kriterier för att avgöra om påverkan på miljön inbegripet hälsan kan antas vara betydande i enlighet med artikel 5.1. I bilaga IV till protokollet ingår de uppgifter som miljörapporten skall innehålla enligt artikel 7.2. I bilaga V till protokollet anges de uppgifter som avses i artikel 8.5 och som i lämplig utsträckning skall beaktas när allmänheten informeras om den strategiska miljöbedömningen. För innehållet i bilagorna redogörs till behövliga delar närmare i samband med artiklarna i fråga.

Artikel 19. *Ändringar i protokollet.* Varje part får föreslå ändringar i protokollet. Det förfarande som fastställs i artiklarna 14.2—14.5 i Esbokonventionen för hur ändringar i

Esbokonventionen skall föreslås, antas och träda i kraft skall med behövliga ändringar gälla även för ändringar i protokollet. När det gäller protokollet skall dessutom de tre fjärdedelar av parterna som krävs för att en ändring skall träda i kraft för parter som har ratificerat, godkänt eller godtagit ändringen beräknas på antalet parter när ändringen antogs.

Artikel 20. *Tvistlösning.* De bestämmelser om tvistlösning som fastställs i artikel 15 i Esbokonventionen skall med behövliga ändringar gälla även för protokollet.

Artikel 21. *Undertecknande.* Detta protokoll har varit öppet för undertecknande i Kiev, Ukraina, från den 21 till den 23 maj 2003 och därefter i Förenta Nationernas högkvarter i New York till den 31 december 2003 av stater som är medlemmar av Ekonomiska kommissionen för Europa liksom av stater som har konsultativ status vid Ekonomiska kommissionen för Europa i enlighet med Ekonomiska och sociala rådets resolution den 28 mars 1947. Protokollet kan undertecknas också av regionala organisationer för ekonomisk integration sammansatta av suveräna stater som är medlemmar av Ekonomiska kommissionen för Europa till vilka dess medlemsstater har överlåtit behörighet i frågor som regleras i protokollet. Protokollet har till den 18 december 2003 undertecknats av 36 stater och Europeiska gemenskapen.

Artikel 22. *Depositarie.* Förenta Nationernas generalsekreterare skall vara depositarie för protokollet.

Artikel 23. *Ratifikation, godtagande, godkännande och anslutning.* Artikeln innehåller sedvanliga bestämmelser om ratifikation, godtagande och godkännande av protokollet samt anslutning till det. Stater som inte avses i artikel 21 får ansluta sig till protokollet efter godkännande av Esbokonventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till protokollet.

Organisationer som blir parter i protokollet utan att någon av deras medlemsstater är part skall vara bundna av alla förpliktelser enligt protokollet. Om en medlemsstat i en organisation för ekonomisk integration i sin egenskap av stat är part i protokollet skall organisationen och dess medlemsstater besluta om hur ansvaret för fullgörandet av förpliktelserna enligt protokollet skall fördelas dem

emellan. I sådana fall med överlappande behörighet får organisationen och dess medlemsstater inte utöva rättigheter enligt protokollet samtidigt. En organisation skall i sina ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument uppge omfattningen av sin behörighet. När denna proposition överlämnas har protokollet ännu inte ratificerats av en enda stat eller av EG.

Artikel 24. *Ikraftträdande.* Protokollet träder i kraft den nittionde dagen efter den dag då det sextonde ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet deponerades. Som ett sådant instrument skall inte räknas ett instrument som deponerats av en regional organisation för ekonomisk integration. För stater och organisationer som ratificerar, godtar, godkänner eller ansluter sig till protokollet efter det att dessa ovan nämnda sexton instrument har deponerats, träder protokollet i kraft den nittionde dagen efter den dag då staten eller organisationen deponerade sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument.

Artikel 25. *Frånträde.* En part kan frånträda protokollet tidigast efter utgången av fyra år räknat från den dag då protokollet trädde i kraft för partens vidkommande. Härefter är ett frånträde möjligt när som helst. Protokollet frånträds genom ett skriftligt meddelande till depositarien, och frånträdet träder i kraft nittio dagar efter den dag då depositarien mottog meddelandet. När det gäller strategiska miljöbedömningar i enlighet med protokollet som inletts innan frånträdet trätt i kraft påverkar frånträdet inte tillämpningen av artiklarna 5—9, som gäller bedömning av tillämpning och utarbetande av miljörapporter i fråga om planer och program, artikel 11, som gäller antagande av planer och program, eller artikel 13, som gäller integrering av miljöaspekter när politiska riktlinjer och lagstiftning utarbetas. Frånträdet påverkar inte heller tillämpningen av artikel 10, som gäller gränsöverskridande samråd, i fråga om underrättelser eller begäran som lämnats innan frånträdet trätt i kraft.

Artikel 26. *Autentiska texter.* De engelska, franska och ryska texterna är protokollets giltiga texter.

2. Lagförslag

2.1. Lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program

1 §. *Syfte.* Syftet med lagförslaget är att främja beaktandet av miljöaspekter när planer och program bereds. Miljökonsekvenserna av planer och program som kan antas ha betydande effekter på miljön skall utredas och bedömas mer systematiskt än nu. Samtidigt säkerställs allmänhetens tillgång till information och möjligheter att delta i miljöbedömningen i fråga om planer och program. Lagen gäller planer och program som bereds av myndigheter.

2 §. *Definitioner.* I paragrafen definieras de centrala begrepp som skall användas inom miljöbedömningen.

1) Begreppet myndighet motsvarar begreppet myndighet enligt 2 § i förvaltningslagen (434/2003) och bestäms i regel utifrån uppgifternas art. Kommunala myndigheter är vid sidan av kommunens kollegiala organ också bl.a. affärsverk som producerar kommunala tjänster, t.ex. det kommunala vattenverket och trafikverket vilka hör till kommunens organisation. Om produktionen av kommunala tjänster har ordnats under privaträttsliga former t.ex. genom att tjänsterna tillhandahålls av ett aktiebolag där kommunen är delägare, är ett sådant aktiebolag inte en myndighet som avses i förvaltningslagen om det inte sköter myndighetsuppgifter. Som myndigheter räknas även statliga inrättningar som bedriver affärsverksamhet och som avses i lagen om statliga affärsverk (1185/2002) och i lagar om ett visst affärsverk, offentligt rättsliga föreningar samt enskilda då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter.

2) Definitionen av miljökonsekvenser är till innehållet densamma som i MKB-lagen och motsvarar SEA-direktivet och SEA-protokollet.

3) Med miljöbedömning avses en bedömning enligt 8—11 § i den föreslagna lagen där betydande miljökonsekvenser utreds och bedöms, en miljörapport utarbetas, myndigheter och allmänheten hörs om utkastet till plan eller program och om miljörapporten, miljörapporten och resultaten av samrådet

beaktas samt information ges om beslutet. Det föreslagna förfarandet uppfyller kraven i SEA-direktivet och SEA-protokollet.

4) Med miljörapport avses en utredning och bedömning av de miljökonsekvenser en plan eller ett program och undersökta alternativ har samt av hur betydande dessa konsekvenser är. Den myndighet som ansvarar för beredningen av en plan eller ett program skall också ansvara för utarbetandet av miljörapporten.

5) Med myndighet som ansvarar för en plan eller ett program avses en myndighet som har till uppgift att bereda en plan eller ett program som avses i denna lag. Om flera myndigheter har fått samma uppgift och skall sköta den tillsammans, skall myndigheterna sinsemellan komma överens om vilken av myndigheterna som är ansvarig myndighet enligt denna lag.

6) Med begreppet allmänheten definieras de som enligt det föreslagna 8 § 2 mom. har rätt att få information om att beredningen av en plan eller ett program och av den anknytande miljörapporten har inletts och de som enligt 9 § 1 mom. har rätt att ta del av utkastet till plan eller program och miljörapporten samt att yttra sig om dem. Begreppet täcker fysiska personer, sammanslutningar av fysiska personer och olika grupper samt företag och medborgar- och intresseorganisationer. Dessutom inbegriper begreppet stiftelser. "Allmänheten" omfattar således större grupper än parter. I begreppet ingår inte myndigheter. Det redan vedertagna begreppet intressent som finns i markanvändnings- och bygglagen är inte lämpligt att använda i detta sammanhang, eftersom det omfattar också myndigheter.

De som räknas till allmänheten skall när information ges vid inledandet av beredningen vara desamma som de som enligt det föreslagna 9 § 1 mom. skall ges tillfälle att yttra sig om utkastet till plan eller program och om den anknytande miljörapporten innan planen eller programmet godkänns. Vilka som skall räknas till allmänheten bestäms i praktiken från fall till fall utifrån frågans betydelse och utifrån den lagstiftning om planen eller programmet som skall följas vid informationen eller, om sådan lagstiftning saknas, utifrån förvaltningslagen.

3 §. *Allmän skyldighet att utreda miljökonsekvenserna.* En utgångspunkt för lagförslaget är att i samma lag skriva in den bestämmelse om bedömning av planers och programs miljökonsekvenser som finns i den nuvarande MKB-lagen samt de bestämmelser om miljöbedömning som SEA-direktivet förutsätter. Samtidigt ändras 24 § i den nuvarande MKB-lagen på så sätt att där hänvisas till den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program, där det föreskrivs om bedömningen av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Paragrafen innehåller motsvarande allmänna utredningsskyldighet som ingår i den nuvarande 24 § i MKB-lagen och enligt vilken statliga och kommunala myndigheter i tillräcklig utsträckning skall utreda och bedöma miljökonsekvenserna av planer och program som de bereder. En bedömning skall göras i fråga om planer och program vars genomförande kan ha betydande miljökonsekvenser. Miljöministeriet har meddelat närmare anvisningar i frågan med stöd av 24 § 2 mom. i MKB-lagen. Dessa anvisningar kan fortfarande användas som hjälp när bedömningar planeras och genomförs. Miljökonsekvenserna skall utredas och bedömas i den omfattning och med den exakthet som beslutsprocessen i respektive fall kräver. Bedömningen skall göras som ett led i den övriga beredningen av planen eller programmet, och där ingår att i nödvändig omfattning utreda alternativ och verkningarna av dem samt samarbete mellan och medverkan av olika aktörer.

Paragrafen skall tillämpas på planer och program som bereds inom olika sektorer och som inte skall bedömas utifrån 4 och 5 § i den föreslagna lagen. På dem tillämpas således inte de föreslagna 8—12 §. Skyldigheten att utreda och bedöma gäller både planering inom en viss sektor och planering som skall samordnas. Planer och program vars genomförande kan ha betydande miljökonsekvenser är bl.a. sådana som gäller skatte-, avgifts- och stödpolitik, miljö-, energi-, trafik- och industripolitik samt jord- och skogsbrukspolitik. I paragrafen avses dessutom planer som gäller förvaltningens verksamhet och ekonomi samt olika regionala utvecklingsplaner.

I paragrafens andra moment finns ett be-

myndigande att vid behov genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om utredningen och bedömningen av miljökonsekvenserna av planer och program. Detta motsvarar det bemyndigande i 24 § i den nuvarande MKB-lagen som föreslås bli ändrad som gäller statsrådets rätt att meddela allmänna anvisningar om bedömningen av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

4 §. *Planer och program som förutsätter en miljöbedömning.* I paragrafen definieras de planer och program som alltid förutsätter en miljöbedömning och anknytande uppföljning enligt SEA-direktivet och 8—12 § i den föreslagna lagen, eftersom de enligt definitionen i direktivet kan antas ha betydande miljökonsekvenser. Direktivets tillämpningsområde anges i artikel 2 punkt a och artikel 3 i direktivet. Till tillämpningsområdet hör också 5 §, som anger vilka planer och program som enligt prövning kan ingå i tillämpningsområdet.

Enligt 1 mom. skall en miljöbedömning göras i fråga om en plan eller ett program som bereds av en myndighet, om skyldigheten att utarbeta planen eller programmet baserar sig på en lag, förordning eller administrativ bestämmelse. Ingen miljöbedömning krävs i fråga om planer och program där beredningen är frivillig.

Dessutom skall en plan eller ett program som avses i 1 mom. uppfylla något av villkoren i 1 mom. 1—2 punkten. Enligt 1 punktens tillämpningsvillkor skall en miljöbedömning alltid göras om planen eller programmet bereds inom en sektor som avses i 1 mom. 1 punkten. Sektorerna är desamma som i SEA-direktivet, dock så att regionutvecklingen, som täcker flera olika sektorer, för tydlighetens skull nämns separat. Förteckningen över sektorer utökas med miljöskydd och naturvård, eftersom planer och program som gäller dem ofta kan antas ha betydande miljökonsekvenser. Utarbetandet av dem bygger ofta också på EG-rättsakter.

I de planer och program som avses i 1 mom. 1 punkten skall också anges förutsättningarna för tillstånd för projekt. I SEA-direktivet har angivandet av förutsättningar kopplats till beslut om tillstånd för projekt som anges i bilagorna I och II till MKB-direktivet. I förslaget till lag om bedömning

av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program har ingen sådan koppling gjorts, eftersom Finland inte har någon motsvarande projektförteckning som i bilaga II till direktivet, utan också andra projekt som kan antas ha betydande miljökonsekvenser kan förutsättas genomgå ett MKB-förfarande. En plan eller ett program anses ange förutsättningarna för kommande tillstånd för projekt t.ex. om planen eller programmet är en förutsättning för att ett projekt eller grupper av projekt skall börja planeras. Villkoret uppfylls också om planen eller programmet eller lagstiftningen härom innehåller en skyldighet att beakta planen eller programmet i planeringen av kommande projekt, eller om planen eller programmet innehåller kriterier eller förbehåll som myndigheten skall beakta vid prövningen av tillstånd för projekten. T.ex. det förslag till nationell fördelningsplan som avses i lagen om utsläppshandel (683/2004), de planer och program för förhindrande av överskridning av gränsvärdena för luftkvalitet som avses i statsrådets förordning om luftkvaliteten (711/2001) eller de skötsel- och nyttjandeplaner för naturskyddsområden som avses i naturvårdslagen anger inte förutsättningarna för kommande tillstånd för projekt på ovan angivet sätt och förutsätter således inte en miljöbedömning enligt 8—12 § i den föreslagna lagen.

Tillämpningsvillkoret i 1 mom. 2 punkten är kopplad till behovet av en Naturbedömning. SEA-direktivet förutsätter att en miljöbedömning enligt direktivet alltid görs i fråga om planer och program som har ansetts kräva en bedömning enligt habitatdirektivet. Enligt den föreslagna lagen skall en miljöbedömning alltid göras i fråga om planer som kräver en i 1 mom. 2 punkten avsedd Naturbedömning enligt 65 § i naturvårdslagen. En stor del av de planer som kräver en Naturbedömning är planer enligt markanvändnings- och bygglagen eller planer och program som bereds inom sektorer som avses i 1 mom. 1 punkten och som skulle omfattas av en miljöbedömning också utan en koppling till Natura.

Avsikten är att i den förordning av statsrådet som skall utfärdas med stöd av 2 mom. räkna upp de planer och program baserade på

nu gällande lagar och förordningar som alltid skall genomgå en miljöbedömning enligt den föreslagna lagen. Sådana är t.ex. regionala avfallsplaner, planer för trafiksystemet i huvudstadsregionen, naturskyddsprogram och riksomfattande mål för områdesanvändningen. Uppgörandet av dessa planer och program bygger på lag. Det är meningen att komplettera förteckningen i förordningen allteftersom det kommer ny lagstiftning som medför en skyldighet att utarbeta planer och program som omfattas av den föreslagna lagen. Planer och program som avses i den föreslagna lagen är utöver planer och program som baserar sig på lagar eller förordningar dessutom planer och program som baserar sig på administrativa bestämmelser (artikel 2 punkt a i direktivet). De planer och program som baserar sig på administrativa bestämmelser kan inte preciseras på motsvarande sätt, utan för deras del avgörs behovet av en miljöbedömning från fall till fall i samband med att en sådan bestämmelse utfärdas.

I direktivet används på vedertaget sätt uttrycket lagar och andra författningar. Motsvarande uttryck på finska är "lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset". Med detta avses alla författningar i medlemsstaterna utan att de närmare specificeras. Den arbetsgrupp som beredde genomförandet av direktivet har gått igenom ca 250 planer och program inom den offentliga förvaltningen och utrett bl.a. deras rättsgrund. I detta utredningsarbete framkom inga planer eller program som baserar sig på gällande förordningar eller på andra administrativa bestämmelser än de som statsrådets allmänna sammanträde meddelat med stöd av sin allmänna behörighet.

Med författning i direktivets mening kan också avses en administrativ bestämmelse som utfärdas inom förvaltningen och som innebär en skyldighet att utarbeta en plan eller ett program som kan antas ha betydande miljökonsekvenser och som anger förutsättningarna för tillstånd för projekt. Det är fråga om en förpliktande bestämmelse som en myndighet meddelar med stöd av sin behörighet, och den utfärdas inte enligt samma förfarande som lagar och förordningar. En administrativ bestämmelse som avses i direktivet är inte heller en rättsnorm enligt 80 § 2 mom. i grundlagen som en myndighet genom lag kan

bemyndigas att utfärda i bestämda frågor. I enlighet med 65 och 68 § i grundlagen leder statsrådet och ministerierna den statliga förvaltningen och kan meddela administrativa bestämmelser om myndighetens egen verksamhet eller arbetsfördelningen inom förvaltningsområdet. Dessa bestämmelser är i regel allmänt formulerade och utgör vanligen ingen grund för en skyldighet att utarbeta en plan eller ett program. Således är t.ex. ett brev från en högre myndighet till en underlydande myndighet med ett åläggande att bereda en plan eller ett program inte en administrativ bestämmelse som avses i den föreslagna lagen. Det är inte heller ett brev genom vilket man tillsätter en arbetsgrupp med uppdrag att bereda en plan eller ett program. Statsrådets allmänna sammanträde kan med stöd av sin allmänna behörighet meddela administrativa bestämmelser som gäller hela statsförvaltningen. Bestämmelserna kan vara av det slaget att de förpliktar till att utarbeta en plan eller ett program. Sådana administrativa bestämmelser skall anses utgöra administrativa bestämmelser som avses i den föreslagna lagen. Ett exempel är statsrådets principbeslut om åtgärder för att skydda Östersjön där miljöministeriet får till uppgift att utarbeta och anta ett handlingsprogram för att verkställa principbeslutet.

Artikel 2 punkt a i direktivet förutsätter också en bedömning av miljökonsekvenserna av planer och program som bygger på administrativa bestämmelser meddelade på lokal nivå. I Finland baserar sig planer och program som bereds inom kommunalförvaltningen vanligen på vedertagen förvaltningspraxis och frivillighet. De planer och program som bygger på en lag eller förordning är få. Som exempel på planering som bygger på lag kan nämnas den planläggning som sker med stöd av markanvändnings- och bygglagen. Också en kommunal myndighet kan med stöd av sin allmänna lednings-, styrnings- och tillsynsbehörighet meddela administrativa bestämmelser som avses i den föreslagna lagen. Även då är det fråga om en förpliktande bestämmelse som myndigheten meddelar med stöd av sin behörighet. Dessa bestämmelser gäller vanligen organiseringen av förvaltningen, t.ex. instruktioner och arbetsordningar, och innehåller ingen skyldig-

het att utarbeta en plan eller ett program.

I Finland baserar sig myndigheternas andra planer än de frivilliga i regel på lag. Med undantag för de administrativa bestämmelser som statsrådets allmänna sammanträde meddelar med stöd av sin allmänna behörighet har det inom stats- och kommunalförvaltningen inte framkommit några administrativa bestämmelser som avses i den föreslagna lagen och som skulle förplikta till att utarbeta en plan eller ett program.

Enligt 3 mom. gäller miljöbedömningarna också ändringar av planer och program. Mindre ändringar samt planer och program som gäller användningen av små områden på lokal nivå kräver en miljöbedömning endast om det anses nödvändigt med stöd av prövning enligt 5 §. Miljöbedömning tillämpas om genomförandet av dessa planer eller program kan antas ha betydande miljökonsekvenser.

5 §. *Tillämpning av miljöbedömning enligt prövning.* Artikel 3.5 i SEA-direktivet förutsätter att en miljöbedömning skall kunna krävas också i fråga om andra planer och program än de som enligt 4 § 1 mom. 1 och 2 punkten alltid kräver en bedömning, om genomförandet av dessa andra planer och program kan antas ha betydande miljökonsekvenser. Också dessa planer och program skall basera sig på en lag, förordning eller administrativ bestämmelse, och de skall ange förutsättningarna för kommande tillstånd för projekt. Det som kan komma i fråga är planer eller program som bereds inom andra sektorer än de som avses i 4 § 1 mom. 1 punkten, t.ex. hälso- och sjukvårds-, utbildnings-, kultur- eller handelssektorn. Det kan också handla om mindre ändringar av planer och program som avses i 4 § 1 mom. samt planer och program som gäller användningen av små områden på lokal nivå. Behovet av en miljöbedömning kan prövas antingen separat för varje plan eller program som bereds eller t.ex. regelbundet i samband med planeringen av övrig verksamhet, t.ex. verksamhets- och ekonomiplanering eller resultatstyrning, eller som en separat kartläggning. Om de grunder som skall beaktas vid prövningen föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet på så sätt att grunderna motsvarar bilaga II till SEA-direktivet.

I 1 mom. föreskrivs dessutom om samråd med andra myndigheter vid prövningen av om planer och program skall genomgå en miljöbedömning eller inte. Artikel 3.6 i direktivet förutsätter att den myndighet som ansvarar för planen eller programmet vid prövningen hör de myndigheter som avses i artikel 6.3. Sådana myndigheter är enligt direktivet de som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av den miljöpåverkan som följer av genomförandet av planer och program. Genom samråd med andra myndigheter är det möjligt att få viktig information när behovet av en miljöbedömning prövas. Dessa samråd kan ske via remissförfaranden eller förhandlingar i friare form. Förhandlingarna kan gälla ett enskilt fall eller flera planer eller program som skall beredas, varvid de också kan äga rum regelbundet, t.ex. varje år. Om samråd med andra myndigheter skall föreskrivas närmare genom förordning av statsrådet. Det är inte meningen att ange myndigheterna uttömmande i förordningen. Utöver de egentliga miljömyndigheterna kan andra myndigheter som ansvarar för miljöfrågor vara t.ex. Museiverket. I den föreslagna lagens definition av miljökonsekvenser ingår också verkningar för människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel, och därför måste man också samråda med social- och hälsovårdsmyndigheterna. Även SEA-protokollet betonar betydelsen av påverkan på hälsan som en del av miljökonsekvenserna, och i analogi med detta vikten av att höra hälsovårdsmyndigheterna.

I 2 mom. föreskrivs i överensstämmelse med kraven i artikel 3.7 i direktivet att resultaten av prövningen i fråga om behovet av en miljöbedömning skall göras allmänt tillgängliga. Detta sker, med beaktande av hur stor den berörda allmänheten är, enligt bestämmelserna om offentlig delgivning i 55 och 62 § i förvaltningslagen genom att resultaten av prövningen hålls framlagda hos den myndighet som ansvarar för planen eller programmet. Det anges inte hur länge handlingarna skall hållas framlagda, utan detta bestäms utifrån ärendets natur och de anknytande omständigheterna. Allmänheten skall ha en skälig tid på sig att ta del av ärendet. Detta motsvarar den princip som uttrycks i motiveringen till 62 § i förvaltningslagen. Ett medde-

lande om att handlingen finns framlagd skall publiceras i den officiella tidningen och dessutom sättas upp på anslagstavlan hos den myndighet som ansvarar för planen eller programmet eller publiceras i den tidning ur vilken allmänheten kan antas bäst få information om saken. Resultatet av prövningen skall dessutom tillsammans med en motivering i mån av möjlighet även publiceras i elektronisk form, t.ex. på myndighetens webbplats.

6 §. *Ansvar för miljöbedömningen.* I paragrafen föreskrivs att den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program bär ansvaret för att en miljöbedömning görs i fråga om planer och program som avses i 4—5 § samt för prövningen enligt 5 § av behovet av en miljöbedömning. Myndigheten kan göra miljöbedömningen själv eller låta utföra den i samband med beredningen av en annan plan eller ett annat program.

7 §. *Begränsning av tillämpningsområdet och förhållande till annan lagstiftning.* Enligt 1 mom. tillämpas den föreslagna lagen inte på uppgörandet av budgetpropositionen. MKB-lagens nuvarande 24 § tillämpas inte på uppgörandet av budgetpropositionen, och således skall inte heller 3 § i den föreslagna lagen gälla beredningen av budgetpropositionen. Beredningen av budgetpropositionen är enligt separata bestämmelser en formbunden process som är knuten till strama tidsgränser och som resulterar i regeringens författningens-enliga proposition till riksdagen om statsbudgeten. Miljökonsekvenserna utreds vid den beredning som föregår uppgörandet av budgetpropositionen och i samband med att olika planer och program som utgör bakgrund för propositionen utarbetas. I SEA-direktivet anges vilka planer och program direktivet inte gäller. I enlighet med artikel 3.8 i direktivet föreslås att miljöbedömning enligt den föreslagna lagen inte heller skall tillämpas på andra budgeter eller finansiella planer och program. Som sådana räknas planer och program som bara behandlar ordnande eller kanalisering av finansieringen för vissa projekt eller funktioner. Den föreslagna lagen skall med undantag för 3 § inte heller tillämpas på planer eller program som utarbetas enbart för försvaret eller räddningsväsendet. Den allmänna utrednings- och bedömningskyldighet som ingår i 3 § i den före-

slagna lagen och motsvarar 24 § i MKB-lagen gäller således precis som för närvarande också dessa planer och program.

Enligt 2 mom. föreslås SEA-direktivet för planläggningens del bli verkställt genom markanvändnings- och bygglagstiftningen. Detta vore ändamålsenligt eftersom planläggningen utgör ett eget vedertaget planeringsförfarande som redan är noggrant separat reglerat. Vid beredningen av markanvändnings- och bygglagen och markanvändnings- och byggförordningen beaktades kraven i det förslag till kommissionens direktiv som då var känt. De viktigaste av dem var 9 §, som gäller utredning av konsekvenserna när planer utarbetas, samt bestämmelserna om växelverkan vid beredningen av en plan. De få ändringar som direktivet föranleder föreslås bli gjorda i markanvändnings- och bygglagen och markanvändnings- och byggförordningen. I propositionen ingår ett förslag till ändring av markanvändnings- och bygglagen. Avsikten är inte att med denna proposition ändra på det nuvarande förhållandet mellan planläggning och MKB-förfarandet för projekt. SEA-direktivet föreslås när det gäller beredningen av förvaltningsplaner och åtgärdsprogram bli genomfört med hjälp av en lag om vattenvårdsförvaltningen. En proposition om den överlämnades till riksdagen den 11 juni 2004. Avsikten är att med lagen genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område samt, inom ramen för Förenta Nationernas (FN) ekonomiska kommission för Europa (ECE), protokollet om vatten och hälsa till konventionen om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar (FördrS 71/1996). Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits.

Utredningar om planer eller program och miljökonsekvenserna av dem kan göras i tidigare faser av planeringen eller vid utarbetandet av någon annan plan eller något annat program. I 3 mom. ingår den allmänna principen att utnyttja dessa utredningar som har gjorts i andra sammanhang för att undvika att bedömningen görs två gånger, och inte kräva att samma utredningar görs en gång till. Om

en bedömning förutsätts i annan lagstiftning, skall utredningar som förutsätts i denna lag och i annan lagstiftning samt utarbetandet av anknytande bedömningar samordnas. Om det t.ex. för en plan fordras en Natura-bedömning enligt 65 § i naturvårdslagen och en miljöbedömning enligt denna lag, kan utredningarna samordnas och bedömningen göras samordnat så att kraven i vardera lagstiftningen uppfylls.

8 §. *Beredning av en plan eller ett program och av en miljörapport samt information om detta.* Enligt 1 mom. skall den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program utarbeta en miljörapport under beredningens gång. För att bedömningen faktiskt skall kunna påverka beredningen av en plan eller ett program skall den inledas i ett så tidigt skede av beredningen som möjligt; i vilket fall som helst skall den göras innan planen eller programmet godkänns. Miljörapporten är en enhetlig beskrivning av miljökonsekvenserna av planen eller programmet och de undersökta alternativen. Under planeringens gång skall olika alternativ undersökas. De kan gälla t.ex. de mål som har satts för planen eller programmet och alternativa sätt att förverkliga dem. Direktivet förutsätter att miljörapporten anger rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd. Beredningen av rapporten skall vara ett led i beredningen av själva planen eller programmet. Miljörapporten kan vara en tydligt avskiljbar del av planen eller programmet, ett separat dokument eller en del av ett större dokument som gäller också andra verkningar än miljökonsekvenserna.

I 2 mom. föreskrivs om allmänhetens rätt att få information om utgångspunkterna för, syftena med och beredningen av planen eller programmet och den anknytande miljörapporten samt att yttra sig i frågan. Rätten att få information och att yttra sig motsvarar den princip som utgör en av de viktigaste syftena med grundlagen, dvs. att människor mer än tidigare skall kunna påverka frågor som gäller dem själva samt ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling. Information om att ett ärende är anhängigt och möjlighet till inflytande har varit viktiga mål också med förvaltningslagen.

Förfarandena enligt den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program och enligt övrig lagstiftning skall i mån av möjlighet samordnas, och det är inte heller meningen att skapa överlappande eller dubbla förfaranden när det gäller information eller samråd. Informationen skall således ges enligt den lagstiftning som gäller för planen eller programmet. Om lagstiftningen om planen eller programmet saknar bestämmelser om detta, skall informationen ges enligt förvaltningslagen.

Enligt 41 § i förvaltningslagen skall, om avgörandet i ett ärende kan ha en betydande inverkan på andras än parternas livsmiljö eller arbete, myndigheten ge dessa personer möjlighet att få uppgifter om utgångspunkterna och målen för behandlingen av ärendet samt att uttala sin åsikt om ärendet. Informationen ges, med beaktande av hur stor den berörda allmänheten är, som offentlig delgivning enligt 55 och 62 § i förvaltningslagen. Vid offentlig delgivning hålls beredningsunderlaget framlagt en viss tid hos den myndighet som ansvarar för planen eller programmet. Den tid det skall hållas framlagt varierar beroende på ärendets natur och betydelse, men man torde kunna utgå från en tid av minst 30 dagar. Ett meddelande om att beredningsunderlaget finns framlagt skall publiceras i den officiella tidningen och dessutom sättas upp på anslagstavlan hos den myndighet som ansvarar för planen eller programmet eller publiceras i den tidning ur vilken allmänheten kan antas bäst få information om saken. Av meddelandet om att beredningsunderlaget finns framlagt skall framgå hurdan ärende det gäller samt hur och inom vilken tid man kan yttra sig till den myndighet som ansvarar för planen och var man kan få ytterligare information om ärendet. Beredningsunderlaget skall i mån av möjlighet publiceras också i elektronisk form, t.ex. på myndighetens webbplats. För att möjligheterna att delta och påverka skall kunna främjas kan i vissa fall också information i någon annan form krävas, t.ex. offentliga tillställningar.

I 3 mom. föreskrivs i överensstämmelse med artikel 5 i direktivet om innehållet i miljörapporten. Eftersom de planer och program

som bereds kan vara synnerligen olika till karaktären, är bestämmelsen om miljörapportens innehåll flexibel. Informationen skall ändå vara tillräcklig med tanke på respektive beslutsprocess. Dessutom beaktas vilka uppgifter som rimligen finns att tillgå och vilka bedömningsmetoder som kan tillämpas. Också planer och program som tidigare har utarbetats i ett annat sammanhang beaktas genom att uppgifter som ingår i dem och i beredningsunderlaget utnyttjas när miljörapporten utarbetas. Om miljörapportens innehåll föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet, så att uppgifterna i miljörapporten motsvarar bilaga I till SEA-direktivet. I miljörapporten beskrivs bl.a. planen eller programmet och undersökta alternativ inklusive utvecklingen om planen eller programmet inte genomförs, de betydande miljökonsekvenser som planen eller programmet och de undersökta alternativen kan antas ha, planerade åtgärder för att förhindra och minska negativ påverkan, skälen till valet av alternativ samt planerade åtgärder för övervakning av miljökonsekvenserna.

I 3 mom. föreskrivs i enlighet med artikel 5.4 i direktivet också om myndighetens skyldighet att i fråga om omfattningen av och detaljeringsgraden hos de uppgifter som skall lämnas i miljörapporten höra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av den miljöpåverkan som följer av genomförandet av planer och program. Om detta samråd med andra myndigheter föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet. Det är inte meningen att ange myndigheterna uttömmande i förordningen. Utöver de egentliga miljömyndigheterna kan andra myndigheter som ansvarar för miljöfrågor vara t.ex. Museiverket. Begreppet miljökonsekvenser i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program inbegriper också verkningar för människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel, och därför måste också social- och hälsovårdsmyndigheterna höras. Även SEA-protokollet betonar betydelsen av påverkan på hälsan som en del av miljökonsekvenserna, och i analogi med detta vikten av att höra hälsovårdsmyndigheterna.

9 §. *Samråd om utkastet till plan eller pro-*

gram och om miljörapporten. I 1 mom. föreskrivs om samråd om utkastet till plan eller program och om miljörapporten. I artikel 6.2 i direktivet förutsätts att myndigheter med miljöansvar samt allmänheten ges möjlighet att på ett tidigt stadium och inom rimlig tid yttra sig om utkastet till plan eller program och den bifogade miljörapporten innan planen eller programmet godkänns. Tillfälle att yttra sig skall ges i en sådan fas av beredningen av planen eller programmet att man med sina åsikter ännu kan påverka innehållet i planen eller programmet. Detta tillfälle ges genom att utkastet till plan eller program och den anknytande miljörapporten hålls framlagda. I mån av möjlighet skall utkastet till plan eller program och miljörapporten publiceras också i elektronisk form, t.ex. på myndighetens webbplats.

I 2 mom. föreskrivs hur möjligheten att ta del av utkastet till plan eller program och miljörapporten skall ordnas. Samrådet kan ske i samband med ett samråd som med stöd av någon annan lag hålls om själva utkastet till plan eller program. Om separata procedurbestämmelser saknas skall förvaltningslagen iakttas, precis som vid information om inledande av beredning och vid framläggande av beredningsmaterial enligt 8 § 2 mom. Handlingarna skall då hållas framlagda i minst 30 dagar. Av meddelandet om att en handling finns framlagd skall framgå hur och inom vilken tid man kan yttra sig till den myndighet som ansvarar för planen och var man kan få ytterligare information om ärendet. För att möjligheterna att delta och påverka skall kunna främjas kan i vissa fall också information i någon annan form krävas, t.ex. offentliga tillställningar. Yttrandena skall ges till den myndighet som ansvarar för planen eller programmet och under den tid handlingarna hålls framlagda.

I 3 mom. föreskrivs i enlighet med artikel 6.2 i direktivet om skyldigheten att begära utlåtanden om utkastet till plan eller program och om miljörapporten av andra myndigheter. Inhämtandet av myndighetsutlåtanden bestäms på samma grunder som samråd vid prövning enligt 5 § 1 mom. av behovet av en miljöbedömning i fråga om planer och program samt beslut enligt 8 § 3 mom. om hur omfattande och detaljerade de uppgifter som

lämnas i miljörapporten bör vara.

Om inhämtande av myndighetsutlåtanden föreskrivs genom förordning av statsrådet.

10 §. *Gränsöverskridande miljökonsekvenser.* Artikel 7 i SEA-direktivet innehåller bestämmelser om förfarandet gentemot en annan EU-stat, om den betydande miljöpåverkan som genomförandet av en plan eller ett program kan antas medföra sträcker sig till den andra medlemsstatens territorium. Med internationella avtal som är förpliktande för Finland avses SEA-protokollet, som innehåller motsvarande bestämmelser men där skyldigheterna hänför sig till parterna i protokollet, dvs. de stater som har ratificerat det. Enligt 1 mom. skall miljöministeriet sköta informationen till och förhandlingarna med andra stater beträffande miljöbedömningarna i fråga om planer och program.

Enligt 2 mom. skall den myndighet som ansvarar för planen eller programmet sända miljöministeriet ett utkast till plan eller program och en miljörapport utan dröjsmål och i mån av möjlighet senast när allmänheten ges tillfälle att yttra sig i frågan och myndigheterna i Finland ombes komma med utlåtanden. Handlingarna eller delar av dem skall vid behov översättas till de språk som man gemensamt har kommit överens om. För översättningskostnaderna står den myndighet som ansvarar för planen eller programmet.

Enligt 3 mom. skall miljöministeriet underätta den andra staten och sända den handlingarna antingen på eget initiativ eller på begäran av den andra staten, efter att först ha informerat utrikesministeriet. Om innehållet i underrättelsen till en annan stat, om vilket finns noggrannare bestämmelser i SEA-protokollet än i direktivet, föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Enligt 4 mom. har den andra staten möjlighet att inom utsatt tid meddela om den önskar förhandla om frågan. Vid förhandlingarna behandlas de miljökonsekvenser som kan antas sträcka sig till den andra statens territorium och åtgärderna för att minska eller eliminera de negativa effekterna. Förhandlingarna sköts av miljöministeriet. Förhandlingar kan också föras skriftligen t.ex. genom ett remissförfarande.

När förhandlingar inleds kommer man överens om tidtabellen för förhandlingarna

och om arrangemangen för att säkerställa att de statliga myndigheterna och allmänheten i den andra staten får tillfälle att yttra sig om utkastet till plan eller program och om miljörapporten inom en skälig tid.

11 §. *Godkännande av en plan eller ett program samt information om beslutet.* I 1 mom. föreskrivs i enlighet med artikel 8 i direktivet att miljörapporten och de yttranden och utlåtanden som avses i 8—9 § samt resultatet av förhandlingar mellan stater enligt 10 § skall beaktas. Uppgifterna i miljörapporten skall beaktas när planen eller programmet bereds. Yttranden och utlåtanden kan stå i strid med varandra eller betona motsatta aspekter. Därför kan inte alla yttranden och utlåtanden beaktas, utan under beredningen är det planens eller programmets syften och de krav som påverkar dess innehåll som i sin helhet avgör i vilken mån yttranden och utlåtanden kan beaktas. Därför föreskrivs i 1 mom. enligt förslaget att yttranden och utlåtanden i mån av möjlighet skall beaktas vid beredningen av en plan eller ett program.

Enligt 2 mom. skall av ett beslut att godkänna en plan eller ett program eller av planen eller programmet framgå hur miljörapporten, resultaten av samråden, myndigheternas utlåtanden samt resultaten av förhandlingar mellan stater har beaktats när planen eller programmet bereddes och innan planen eller programmet godkänns. I Finland skall också enligt 45 § i förvaltningslagen ett myndighetsbeslut alltid motiveras. I överensstämmelse med direktivet skall av beslutet, planen eller programmet dessutom framgå skälen till att ett visst alternativ har valts samt en utredning av övervakningsåtgärderna. Övervakningen skall således planeras redan när en plan eller ett program bereds. Dessa krav motsvarar artikel 9 i direktivet.

I 3 mom. föreskrivs om information om beslutet att godkänna en plan eller ett program och om framläggande av de uppgifter som avses i 2 mom. Artikel 9 i direktivet förutsätter också att det informeras om beslut och att allmänheten, miljömyndigheter och de stater med vilka förhandlingar har ägt rum får tillgång till uppgifter i beslutet. Detta sker genom att beslutet samt planen eller programmet läggs fram. Information om saken skall ges enligt bestämmelserna om offentlig del-

givning i 62 § i förvaltningslagen, på motsvarande sätt som vid anmälan enligt 9 § om framläggandet av ett utkast till plan eller program och en miljörapport och om möjligheten att yttra sig. Beslutet samt miljörapporten och handlingar som gäller planen eller programmet skall delges Finlands miljöcentral, som sammanställer handlingarna för riksomfattande uppföljning och undersökningar. Handlingarna skall i mån av möjlighet publiceras också i elektronisk form, t.ex. på myndighetens webbplats. Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva om information om ett beslut till myndigheter och till medlemsstater som varit part i förhandlingarna. Paragrafens bestämmelser om lämnande av information skall iakttas vid sidan av den information om ett beslut att godkänna en plan eller ett program som eventuellt skall ges med stöd av någon annan lag.

Den föreslagna lagen saknar bestämmelser om rätt att överklaga ett beslut att godkänna en plan eller ett program. Om ändring i ett beslut att godkänna en plan eller ett program får sökas med stöd av någon annan lag, skall det anses att den som söker ändring i sina besvär också kan åberopa att en miljöbedömning enligt denna lag saknas, om en sådan borde ha gjorts.

12 §. *Övervakning av miljökonsekvenserna.* I paragrafen ingår en allmän skyldighet att ge akt på genomförandet av planer och program som omfattas av en miljöbedömning samt på de betydande miljökonsekvenserna av detta. Artikel 10 i direktivet förutsätter att övervakning ordnas. Den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program skall antingen sköta övervakningen själv eller ge någon annan i uppdrag att sköta den.

Genom att ge akt på betydande miljökonsekvenser kan man observera eventuella negativa miljökonsekvenser i ett tidigt skede och utifrån resultaten förebygga, minska eller avhjälpa olägenheterna. Planeringen av övervakningen är ett led i beredningen av miljörapporten. De konsekvenser som skall iakttas är i regel desamma som i miljörapporten har bedömts vara betydande. De konsekvenser som skall iakttas skall enligt förslaget väljas utifrån planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad.

Det går ändå inte att entydigt skilja konsekvenserna av en enskild plan eller ett enskilt program från de förändringar som annars sker i miljön. När övervakningen arrangeras skall man därför i mån av möjlighet använda eller komplettera befintliga övervakningsmekanismer, dock så att de ger övervakningsinformation om betydande miljökonsekvenser och hur de utvecklas. Övervakningsinformation kan samlas in antingen separat för varje plan eller program eller i samband med övervakning av mer allmän natur. Övervakningen kan ske också genom att planen eller programmet regelbundet ses över eller uppdateras.

13 §. *Ledning, samarbete och utveckling.* Den allmänna ledningen och övervakningen av verkställigheten av lagen samt den allmänna utvecklingen av bedömningen skall skötas av miljöministeriet. Finlands miljöcentral ger akt på tillämpningen av lagen, bl.a. situationer där tillämpningen bygger på administrativa bestämmelser, och deltar i utvecklandet av tillämpningspraxis. De övriga ministerierna sköter ledningen och övervakningen av verkställigheten samt utvecklingen av bedömningen inom sina respektive ansvarsområden.

I syfte att undvika att bedömningen görs två gånger och i syfte att samordna utredningar och bedömningar gjorda enligt den föreslagna lagen och enligt annan lagstiftning, skall de statliga och kommunala myndigheterna samarbeta med varandra.

14 §. *Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.* I paragrafen anges ikraftträdandebestämmelserna för den föreslagna lagen och föreskrivs om den tillämpning som bygger på artikel 13 i direktivet. Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst. Miljöbedömningen gäller utarbetandet av de planer och program för vars del det har informerats om en pågående beredning efter den tidpunkt inom vilken de ändringar av lagstiftningen som direktivet förutsätter skall ha antagits, dvs. före den 21 juli 2004.

I 2 mom. föreskrivs om tillämpningen av lagen på planer och program för vars del det den 21 juli 2004 eller därefter har informerats om att beredning pågår.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om till-

lämpningen av lagen på planer och program för vars del det före den 21 juli 2004 har informerats om att beredning pågår och vilka godkänns senare än två år efter det.

I 4 mom. föreslås bestämmelser om förfarandet i de fall då en miljöbedömning i fråga om en plan eller ett program inte kan göras trots att det före den 21 juli 2004 har informerats om att beredning pågår och planen eller programmet godkänns efter den 21 juli 2006.

I vissa fall går det inte längre att göra en miljöbedömning i fråga om en plan eller ett program i en sådan situation. Då gäller bedömningsskyldigheten inte de planer och program för vars del det före den nämnda tidpunkten har informerats om att beredning pågår och vilka godkänns mer än två år efter det. En förutsättning för att inte göra miljöbedömningen skall vara att den som ansvarar för planen eller programmet av grundad anledning anser att en miljöbedömning inte kan göras. Sådana anledningar kan vara t.ex. praktiska orsaker som att beredningen har framskridit så långt att en miljöbedömning i praktiken inte kan göras på det sätt som denna lag förutsätter. Ett hinder kan t.ex. vara att det inte längre är möjligt att delta i ett lämpligt skede och på ett meningsfullt sätt och att jämföra alternativ i tillräcklig grad.

Om en miljöbedömning i fråga om en plan eller ett program inte görs i ett ovan avsett fall, skall den som ansvarar för planen eller programmet göra informationen om detta allmänt tillgänglig. Samtidigt skall orsaken anges till att miljöbedömningen inte kan göras. Informationen skall följa samma förfarande enligt förvaltningslagen som när information enligt 5 § 2 mom. i den föreslagna lagen ges om resultaten av prövning i fråga om huruvida en bedömning skall tillämpas eller inte.

2.2. Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

24 §. *Planer och program.* I 1 mom. föreskrivs för närvarande om myndigheternas skyldighet att i tillräcklig mån utreda och bedöma miljökonsekvenserna av planer och program som de bereder och vars genomförande kan ha betydande miljökonsekvenser. I

den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program ingår en bestämmelse med motsvarande innehåll om en allmän skyldighet att utreda och bedöma miljökonsekvenserna. Paragrafen föreslås bli ändrad på så sätt att där ingår en hänvisning till den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Samtidigt utgår 2 mom., där det föreskrivs att statsrådet kan meddela allmänna anvisningar om bedömningen av miljökonsekvenserna av planer och program. I 3 § 2 mom. i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program ingår motsvarande bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning.

2.3. Markanvändnings- och bygglagen

9 §. *Utredning av konsekvenserna när planer utarbetas.* I paragrafen föreslås en sådan ändring att när en plan utarbetas skall också miljökonsekvenserna av undersökta alternativ utredas i nödvändig omfattning. SEA-direktivet förutsätter att miljörapporten bl.a. anger rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd, inklusive utvecklingen om planen eller programmet inte genomförs. Kravet på alternativ är flexibelt, och innehållet bestäms utifrån plannivå och de behov som är förknippade med respektive plan. Informationen skall ändå vara tillräcklig med tanke på respektive beslutsprocess. Alternativen kan vara olika markanvändningslösningar som det är ändamålsenligt att granska med beaktande av planens innehåll, betydelse och omfattning.

23 §. *Beredningen av målen.* Paragrafen föreslås bli utökad med en bestämmelse enligt vilken det genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om beredningen av de riksomfattande målen för områdesanvändningen. Avsikten är att i markanvändnings- och byggförordningen skriva in en hänvisning till lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program. Hänvisningen gäller beredningen av de riksomfattande målen för områdesanvändningen.

63 §. *Program för deltagande och bedömning.* Paragrafens 2 mom. föreslås bli utökad

med en bestämmelse enligt vilken det genom en förordning av statsrådet föreskrivs närmare om information om att frågan om planläggning har väckts. Avsikten är bl.a. att i förordningen skriva in en bestämmelse enligt vilken sådan information i mån av möjlighet skall ges i elektronisk form.

2.4. Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i protokollet om strategiska miljöbedömningar

I 95 § i Finlands grundlag förutsätts att de bestämmelser i internationella förpliktelser som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft internt genom en särskild ikraftträdandelag. De bestämmelser i internationella förpliktelser som hör till området för lagstiftningen skall sättas i kraft med en blankettlag eller en s.k. blandad lag också när det materiella innehållet i den nationella lagstiftningen behöver ses över på grund av en förpliktelse. I propositionen ingår ett förslag till en blankettlag.

1 §. Genom 1 § i lagförslaget sätts de bestämmelser i protokollet som hör till området för lagstiftningen i kraft. För de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen redogörs nedan i det avsnitt som behandlar behovet av riksdagens samtycke.

2 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten av lagen kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §. Om ikraftträdandet av lagen bestäms genom förordning av republikens president. Avsikten är att lagen skall träda i kraft samtidigt som protokollet träder i kraft för Finlands del.

3. Närmare bestämmelser och föreskrifter

Med stöd av den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program föreslås en statsrådsförordning om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program bli utfärdad. Förordningen föreslås ha bestämmelser åtminstone om tillämpningsområdet för miljöbedömningar, tillämpning av miljöbedömning enligt prov-

ning, miljörapportens innehåll, samråd mellan myndigheter, information och övrigt samråd.

Dessutom skall det utfärdas en statsrådsförordning om ändring av markanvändnings- och byggförordningen. Den ändras åtminstone i fråga om kraven på innehållet i planbeskrivningen för landskapsplaner, generalplaner och detaljplaner samt i fråga om informationen om att frågan om planläggning har väckts.

4. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

SEA-protokollet träder i kraft internationellt den nittionde dagen efter den dag då det sextonde ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet deponerades. Den föreslagna lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i protokollet om strategiska miljöbedömningar avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president, samtidigt som protokollet träder i kraft för Finlands del.

Protokollet innehåller bestämmelser som enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet. För att det förslag till ikraftträdandelag som ingår i propositionen skall kunna träda i kraft i landskapet Åland behövs således bifall av Ålands lagting enligt 59 § 2 mom. i självstyrelselagen.

5. Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

5.1. Behovet av riksdagens samtycke

I enlighet med 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller annars har avsevärd betydelse, eller som enligt grundlagen av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande. Bestämmelser som av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande är bl.a. internationella förplik-

telser som har bindande konsekvenser för riksdagens budgetbefogenheter (t.ex. GrUU 45/2000 rd). Sådana förpliktelser har i praktiken närmast ansetts vara bestämmelser som medför direkta utgifter för staten. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis täcker riksdagens befogenhet att godkänna internationella förpliktelser alla materiella bestämmelser om internationella förpliktelser som hör till området för lagstiftningen. En bestämmelse om ett fördrag skall anses höra till området för lagstiftningen om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, om den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen skall regleras i lag eller om det finns lagbestämmelser om den sak som lagen gäller eller om det enligt rådande uppfattning i Finland skall lagstiftas om saken. Detta är fallet oavsett om bestämmelsen strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11, 12 och 45/2000 rd).

Artikel 2 i protokollet innehåller definitioner som är viktiga för tillämpningen av konventionen. En sådan avtalsbestämmelse som indirekt påverkar tolkningen och tillämpningen av materiella avtalsbestämmelser som hör till området för lagstiftningen hör också själv till området för lagstiftningen (GrUU 6/2001 rd).

De allmänna bestämmelserna i artikel 3 i protokollet hör likaså till området för lagstiftningen. Om myndigheternas skyldigheter att ge råd och bistå föreskrivs i förvaltningslagen. På grundlagsnivå handlar det om att tillgodose kravet på god förvaltning enligt 21 § i grundlagen och på jämlikhet enligt 6 § i grundlagen. Bestämmelserna i artikeln föranleder inga ändringar av lagstiftningen.

Artiklarna 4 och 5 i protokollet innehåller sådana bestämmelser om definitionen av tillämpningsområdet som är viktiga för tillämpningen av protokollet. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen, och motsvarande bestämmelser om planer och program som ingår i tillämpningsområdet och om bedömning av tillämpningen på planer och program skall ingå i 4—5 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och pro-

gram.

Artiklarna 6 och 7 i protokollet gäller innehållet i den miljörapport som skall utarbetas vid en miljöbedömning. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen. Motsvarande bestämmelser föreslås ingå i 8 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Artiklarna 8 och 9 i protokollet innehåller bestämmelser om allmänhetens deltagande och om samråd med miljö- och hälsomyndigheter. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen, och motsvarande bestämmelser föreslås ingå i 9 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program. Bestämmelserna om gränsöverskridande samråd i artikel 10 i protokollet hör likaså till området för lagstiftningen. Bestämmelser som motsvarar artikeln föreslås ingå i 10 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Artikel 11 i protokollet innehåller bestämmelser om beslut som gäller planer eller program samt information om sådana beslut. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen, och motsvarande bestämmelser föreslås ingå i 11 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.

Även bestämmelserna i protokollets 12 artikel om att miljökonsekvenserna av planer och program skall övervakas och resultaten från övervakningen hållas tillgängliga hör till området för lagstiftningen. Motsvarande bestämmelser om övervakning föreslås ingå i 12 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program. Bestämmelserna om att resultaten från övervakningen skall hållas tillgängliga föranleder inga ändringar av lagstiftningen. Enligt 12 § 2 mom. i grundlagen är handlingar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Denna offentlighetsprincip ingår också i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Bestämmelserna i artikel 13 i protokollet gäller integrerandet av miljöaspekter när för-

slag till politiska riktlinjer och lagstiftning utarbetas. Bestämmelser om utredande och bedömning av miljökonsekvenserna när politiska riktlinjer bereds ingår i 3 § i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program. Paragrafen motsvarar bestämmelser i 24 § i den nuvarande MKB-lagen som föreslås bli ändrad. Bestämmelserna i protokollet hör till denna del till området för lagstiftningen. När det gäller lagberedningen har miljökonsekvensbedömningen beaktats i anvisningarna för beredning av regeringspropositioner, och dessutom har statsrådet meddelat separata anvisningar i frågan. De bestämmelser i protokollet som gäller lagberedningen hör inte till området för lagstiftningen och föranleder inga ändringar av den.

I artikel 15 i protokollet anges protokollets ställning i förhållande till Esbokonventionen och Århuskonventionen. Artikel 15 innehåller en bestämmelse om företrädesordningen för normer som hör till området för lagstiftningen. Bestämmelsen hör själv också till området för lagstiftningen. Artikel 20 i protokollet innehåller bestämmelser om lösning av tvister som gäller tolkningen eller tillämpningen av överenskommelser mellan parterna. Artikel 15 i Esbokonventionen skall med behövliga ändringar gälla även för protokollet. Det är inte obligatoriskt att godkänna bindande förfaranden för tvistlösning. Eftersom Finland beträffande Internationella domstolen har gett en allmän behörighetsförklaring som utan något särskilt meddelande täcker också lösning av tvister på grund av detta protokoll, medför bestämmelsen till denna del inga sådana nya förpliktelser för Finland som skulle kräva riksdagens samtycke. I ett skiljeförfarande går det att på ett sätt som är bindande för Finland slå fast hur en avtalsbestämmelse som hör till området för lagstiftningen skall tolkas. En sådan juridiskt bindande tolkning kan anses i viss mån beröra även statens suveränitet och höra till området för lagstiftningen fastän den enligt grundlagsutskottets utlåtandeförfarande inte som ett naturligt element i internationell samverkan står i strid med nutidens suveränitetsbegrepp. I samband med Esbokonventionen har Finland inte förbundit sig till något skiljeförfarande. Finland har inte heller i fortsättning-

en för avsikt att förbinda sig att tillämpa ett sådant förfarande. Således innehåller artikel 20 i protokollet inga bestämmelser som förutsätter riksdagens samtycke. Om Finland senare önskar erkänna skiljedomstolens behörighet måste riksdagens samtycke särskilt begäras för detta.

Protokollet om strategiska miljöbedömningar är en överenskommelse med s.k. delad behörighet, där bestämmelserna dels faller inom medlemsstaternas behörighet, dels inom Europeiska gemenskapens behörighet. Finland godkänner således protokollet i enlighet med 93 § 1 mom. och 94 § i grundlagen till de delar som bestämmelserna i konventionen omfattas av medlemsstatens behörighet. Även Europeiska unionen har undertecknat protokollet. Europeiska gemenskapens SEA-direktiv, som i hög grad sammanfaller med protokollet, antogs den 21 juli 2001. Den rättsliga grunden för direktivet är artikel 175 i EG-fördraget. Kommissionen utreder för närvarande eventuella ändringar som behöver göras i SEA-direktivet på grund av att gemenskapen har godkänt protokollet. De eventuella ändringarna förutspås vara mycket små. I gemenskapsrättens nuvarande utvecklingsfas har medlemsstaterna behörighet i fråga om alla bestämmelser i protokollet, men till vissa delar är den delad och parallell med gemenskapens behörighet. Därför föreslås att riksdagen godkänner protokollet till de delar det omfattas av Finlands behörighet.

5.2. Förhållande till grundlagen samt behandlingsordning

Till de viktigaste målen med grundlagen hör att i lag trygga garantierna för god förvaltning. Till garantierna för god förvaltning hör enligt 21 § 2 mom. i grundlagen bl.a. principen om offentlighet i myndigheternas verksamhet samt enligt 14 § 3 mom. principen att människor mer än tidigare skall kunna påverka frågor som gäller dem själva. Dessa åligganden ankommer på lagstiftaren och har genomförts med hjälp av förvaltningslagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Utgångspunkten i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer

och program är att det som har föreskrivits om planen eller programmet i fråga gäller i förfaranden som information och allmänhetens medbestämmande. Om speciallagstiftningen saknar procedurbestämmelser skall förvaltningslagen iakttas. Utgångspunkten för förvaltningslagen är att speciallagstiftningen har procedurbestämmelser bara av särskilda skäl. Om procedurbestämmelserna upphävs i lagstiftning som gäller planer eller program, skall procedurbestämmelserna i förvaltningslagen iakttas. Procedurbestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen utgör speciallagstiftning som vid planläggning skall iakttas parallellt med förvaltningslagen. Procedurbestämmelserna i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program skall anses stämma överens med grundlagen. Den administrativa bestämmelse som avses i den föreslagna lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program är en bestämmelse som meddelas inom förvaltningen och som innebär en förpliktelse att utarbeta planer eller program som kan antas ha betydande miljökonsekvenser och som anger förutsättningarna för kommande tillstånd för projekt. Denna förpliktande bestämmelse som en myndighet meddelar med stöd av sin behörighet utfärdas inte enligt samma förfarande som lagar och förordningar. I Finland kan en administrativ bestämmelse som meddelas inom ett förvaltningsområde inte vara förpliktande för myndigheter som står utanför förvaltningsområdet i fråga eller medföra förpliktelser för enskilda. En administrativ bestämmelse som avses i den föreslagna lagen kan således inte anses avse rättsnormer som en myndighet enligt 80 § 2 mom. i grundlagen genom lag kan bemyndigas att utfärda i bestämda frågor. Dessa rättsnormer kan vara förpliktande också för myndigheter och enskilda som står utanför förvaltningsområdet. Ett bemyndigande som avser rättsnormer skall var exakt avgränsat i lag, och det kan närmast gälla bara teknisk reglering och reglering av smärre detaljer. Statsrådets allmänna sammanträde kan ändå med stöd av sin allmänna behörighet meddela administrativa bestämmelser som gäller hela statsförvaltningen. Bestämmelserna kan vara av det slaget att de förplik-

tar till att utarbeta en plan eller ett program. Sådana administrativa bestämmelser skall anses utgöra administrativa bestämmelser som avses i den föreslagna lagen.

En administrativ bestämmelse som avses i den föreslagna lagen kan därför inte anses utgöra något problem med tanke på 80 § 2 mom. i grundlagen.

Enligt det ovan anförda innehåller SEA-protokollet inga bestämmelser som gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. eller 95 § 2 mom. i grundlagen. Protokollet kan enligt regeringens uppfattning godkännas med enkel majoritet, och förslaget till lag om sättande i kraft av det kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås

att Riksdagen godkänner det i Kiev den 21 maj 2003 ingångna protokoll om strategiska miljöbedömningar som fogats till den i Esbo den 25 februari 1991 ingångna konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang, till de delar protokollet omfattas av Finlands behörighet.

Eftersom protokollet innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lagförslagen

1.

Lag

om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Syfte

Syftet med denna lag är att främja bedömningen och beaktandet av miljökonsekvenser när myndigheter bereder och godkänner planer och program, att förbättra allmänhetens tillgång till information och möjligheter till medbestämmande samt att främja en hållbar utveckling.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *myndighet* i 2 § 2 och 3 mom. i förvaltningslagen (434/2003) avsedda myndigheter och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter,

2) *miljökonsekvenser* de direkta och indirekta verkningar som en plan eller ett program medför i Finland och utanför finskt territorium för

a) människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel,

b) marken, vattnet, luften, klimatet, växtligheten och organismer samt för naturens mångfald,

c) samhällsstrukturen, den byggda miljön, landskapet, stadsbilden och kulturarvet,

d) utnyttjande av naturresurserna,

e) växelverkan mellan de faktorer som nämns i underpunkterna a—d,

3) *miljöbedömning* bedömning av miljökonsekvenserna av en plan eller ett program,

inklusive utarbetande av en miljörapport, genomförande av samråd, beaktande av miljörapporten och resultaten av samråden i beslutsprocessen samt information om beslutet,

4) *miljörapport* en handling, eller en del av en handling, som innehåller uppgifter om planen eller programmet och undersökta alternativ samt en bedömning av deras miljökonsekvenser,

5) *myndighet som ansvarar för en plan eller ett program* den myndighet som utarbetar planen eller programmet eller som i övrigt är ansvarig för beredningen av en plan eller ett program som avses i denna lag,

6) *allmänheten* fysiska personer, deras sammanslutningar och grupper samt företag, organisationer och stiftelser.

3 §

Allmän skyldighet att utreda miljökonsekvenserna

Den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program skall se till att miljökonsekvenserna av planen eller programmet utreds och bedöms i tillräcklig utsträckning under beredningen, om genomförandet av planen eller programmet kan ha betydande miljökonsekvenser.

Närmare bestämmelser om utredningen och bedömningen av miljökonsekvenserna samt om de krav som gäller innehållet i de handlingar som utarbetas kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 §

Planer och program som förutsätter en miljöbedömning

En myndighets plan eller program som baserar sig på en lag, förordning eller administrativ bestämmelse skall genomgå en miljöbedömning, om

1) det är fråga om en plan eller ett program som utarbetas för jordbruk, skogsbruk, fiske, energiförsörjning, industri, transporter, avfallshantering, vattenhushållning, telekommunikationer, turism, regionutveckling, områdesanvändning, miljöskydd eller naturvård och där förutsättningarna anges för tillstånd för projekt, eller godkännande av projekt, eller

2) planen eller programmet omfattas av den skyldighet att göra en bedömning som avses i 65 § i naturvårdslagen (1096/1996).

I fråga om de planer och program som avses i 1 mom. 1 punkten och som baserar sig på lagar eller förordningar föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet.

Det som i 1 mom. föreskrivs om miljöbedömning gäller också ändringar av planer och program. Mindre ändringar i planer och program samt planer och program som gäller användningen av små områden på lokal nivå kräver en miljöbedömning endast om det anses nödvändigt vid en prövning enligt 5 §.

5 §

Tillämpning av miljöbedömning enligt prövning

Planer eller program som baserar sig på en lag, förordning eller administrativ bestämmelse och anger förutsättningarna för tillstånd för projekt eller godkännande av projekt, och som bereds inom andra sektorer än de som avses i 4 § 1 mom. 1 punkten skall genomgå en miljöbedömning, om planen eller programmet eller en ändring av planen eller programmet bedöms kunna ha betydande miljökonsekvenser. När behovet av en miljöbedömning prövas skall andra myndigheter höras. Bestämmelser om grunderna för prövning av behovet av en miljöbedömning och

om samråd mellan myndigheter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Resultatet av prövningen i fråga om behovet av en miljöbedömning skall tillsammans med en motivering göras allmänt tillgängligt i enlighet med 55 och 62 § i förvaltningslagen. Resultatet av prövningen skall tillsammans med motiveringen i mån av möjlighet även publiceras i elektronisk form.

6 §

Ansvar för miljöbedömningen

Den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program bär ansvaret för miljöbedömningen i fråga om planer och program som avses i 4 och 5 § samt för prövningen enligt 5 § av behovet av en miljöbedömning.

7 §

Begränsning av tillämpningsområdet och förhållande till annan lagstiftning

Denna lag tillämpas inte på beredningen av budgetpropositionen. Denna lag tillämpas inte, med undantag för 3 §, på andra budgetplaner och budgetprogram eller finansiella planer och program, och inte heller på planer och program som utarbetas enbart för försvaret eller räddningsväsendet.

Bestämmelser om den miljökonsekvensbedömning som motsvarar en miljöbedömning enligt denna lag och som skall göras vid planläggning finns i markanvändnings- och bygglagen (132/1999). Bestämmelser om den miljökonsekvensbedömning som skall göras vid utarbetandet av förvaltningsplaner och åtgärdsprogram finns i lagen om vattenvårdsförvaltningen (/200).

Vid tillämpningen av denna lag skall utredningar som i andra sammanhang har gjorts om planen eller programmet och dess miljökonsekvenser beaktas. De utredningar och den bedömning av miljökonsekvenserna som förutsätts i denna lag och i annan lagstiftning skall samordnas i mån av möjlighet.

8 §

Beredning av en plan eller ett program och av en miljörapport samt information om detta

Den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program skall utreda och bedöma de betydande miljökonsekvenser som genomförandet av planen eller programmet och de undersökta alternativen kan antas ha samt utarbeta en miljörapport. Miljörapporten utarbetas som ett led i den övriga beredningen innan planen eller programmet godkänns.

Beredningen av planen eller programmet skall ordnas på ett sådant sätt att allmänheten har möjlighet att få information om utgångspunkterna för, syftena med och beredningen av planen eller programmet och miljörapporten samt att yttra sig i frågan. Motsvarande material skall i mån av möjlighet publiceras också i elektronisk form. När information lämnas om att beredning inleds och om möjligheten att yttra sig skall i övrigt det iaktas som föreskrivs om beredningen av planen eller programmet i fråga. Finns det inte särskilda bestämmelser om lämnande av information, skall 41, 55 och 62 § i förvaltningslagen iaktas.

I miljörapporten skall anges den information som behövs med hänsyn till planens eller programmets innehåll, syfte och detaljeringsgrad. Den myndighet som ansvarar för planen eller programmet skall höra andra myndigheter om hur omfattande och detaljerade de uppgifter som lämnas i miljörapporten bör vara. I fråga om miljörapportens innehåll och samråd med andra myndigheter föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet.

9 §

Samråd om utkastet till plan eller program och om miljörapporten

Den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program skall ge allmänheten tillfälle att ta del av utkastet till plan eller program och miljörapporten samt att yttra sig om dem. Detta sker genom att utkastet till plan eller program och miljörapporten hålls framlagda.

Utkastet till plan eller program och miljörapporten skall i mån av möjlighet publiceras också i elektronisk form.

När information lämnas om framläggande och om möjligheten att yttra sig skall det iaktas som föreskrivs om beredningen av planen eller programmet i fråga. Finns det inte särskilda bestämmelser om lämnande av information, skall 55 och 62 § i förvaltningslagen iaktas. Utkastet till plan eller program och miljörapporten skall då hållas framlagda i minst 30 dagar. Yttranden skall lämnas till den myndighet som ansvarar för planen eller programmet och under den tid handlingarna hålls framlagda.

Utöver det som föreskrivs någon annanstans skall andra myndigheter ombesörjas utlåtanden om utkastet till plan eller program och om miljörapporten enligt vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

10 §

Gränsöverskridande miljökonsekvenser

Om genomförandet av en plan eller ett program kan antas ha betydande miljökonsekvenser för ett territorium som tillhör en medlemsstat i Europeiska unionen eller en part i ett internationellt avtal som är förpliktande för Finland, skall miljöministeriet sköta informationen till och förhandlingarna med denna stat beträffande miljöbedömningen i fråga om planen eller programmet.

Den myndighet som ansvarar för planen eller programmet skall utan dröjsmål sända miljöministeriet ett utkast till plan eller program och en miljörapport för vidarebefordran till den andra staten. Utkastet och rapporten eller delar av dem skall vid behov översättas till de aktuella språken. För översättningskostnaderna står den myndighet som ansvarar för planen eller programmet.

Om miljöministeriet anser att en plan eller ett program har miljökonsekvenser som avses i 1 mom. eller om den stat som miljökonsekvenserna gäller begär det, skall miljöministeriet underrätta den andra staten om bedömningen och sända den utkastet till plan eller program och miljörapporten i god tid innan planen eller programmet godkänns. Miljöministeriet skall informera utrikesmini-

steriet om det material som sänds till den andra staten. Bestämmelser om innehållet i underrättelsen till en annan stat utfärdas genom förordning av statsrådet.

Om en stat som har sänts ett utkast till plan eller program och en miljörapport inom 60 dagar från mottagandet av utkastet och rapporten meddelar att den önskar förhandla om frågan, skall miljöministeriet inleda förhandlingar om de gränsöverskridande miljökonsekvenser som genomförandet av planen eller programmet kan antas ha och om de planerade åtgärderna för att minska eller eliminera sådana effekter. När förhandlingar inleds skall man komma överens om arrangemangen för hur myndigheterna och allmänheten i den stat där miljökonsekvenserna kan antas bli betydande skall ges tillfälle att yttra sig inom en skälig tid.

11 §

Godkännande av en plan eller ett program samt information om beslutet

När en plan eller ett program bereds skall man beakta miljörapporten och i mån av möjlighet yttranden och utlåtanden enligt 8 och 9 § samt resultaten av förhandlingar mellan stater enligt 10 §.

Av ett beslut att godkänna en plan eller ett program eller av planen eller programmet skall framgå

1) ett motiverat ställningstagande till hur miljörapporten, yttranden och utlåtanden enligt 8 och 9 § samt resultaten av förhandlingar mellan stater enligt 10 § har beaktats, samt en utredning om hur dessa aspekter och miljöaspekterna har påverkat planens eller programmets innehåll och valet av alternativ samt

2) en utredning av den övervakning som avses i 12 §.

När en plan eller ett program godkänns skall man, utöver det som föreskrivs någon annanstans, informera om beslutet samt lägga fram beslutet och planen eller programmet. I fråga om framläggande och information iaktas 62 § i förvaltningslagen. Beslutet samt planen eller programmet och miljörapporten skall delges Finlands miljöcentral och i mån av möjlighet publiceras också i elektronisk

form.

Övriga myndigheter skall enligt vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet informeras om ett beslut att godkänna en plan eller ett program.

12 §

Övervakning av miljökonsekvenserna

Den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program skall se till att genomförandet av planer och program som omfattas av en miljöbedömning samt betydande miljökonsekvenser av detta övervakas på ett sådant sätt att åtgärder vid behov kan vidtas i syfte att förebygga och minska miljöolägenheter.

13 §

Ledning, samarbete och utveckling

Den allmänna ledningen och övervakningen av verkställigheten av denna lag samt den allmänna utvecklingen av konsekvensbedömningen skall skötas av miljöministeriet. De övriga ministerierna sköter ledningen och övervakningen av verkställigheten samt utvecklingen av miljökonsekvensbedömningen inom sina respektive ansvarsområden. Finlands miljöcentral ger akt på tillämpningen av denna lag. De statliga och kommunala myndigheterna skall samarbeta för att utföra miljökonsekvensbedömningar och samordna dem med förfaranden enligt andra lagar.

14 §

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 200 .

Denna lag tillämpas på planer och program för vars del det den 21 juli 2004 eller därefter har informerats om att beredning pågår.

Lagen tillämpas också på planer och program för vars del det före den tidpunkt som nämns i 2 mom. har informerats om att beredning pågår och vilka godkänns senare än den 21 juli 2006, om inte den myndighet som ansvarar för planen eller programmet av

grundad anledning anser att en miljöbedömning inte kan göras.

Om en miljöbedömning inte görs i ett fall som avses i 3 mom., skall den myndighet som ansvarar för planen eller programmet

göra denna uppgift allmänt tillgänglig i enlighet med 55 och 62 § i förvaltningslagen. Samtidigt skall anges varför bedömningen inte kan göras.

2.

Lag

om ändring av 24 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 10 juni 1994 om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994) 24 § som följer:

24 §

Planer och program

myndigheter bereder finns i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (/200).

Bestämmelser om bedömning av miljökonsekvenserna av planer och program som

Denna lag träder i kraft den 200 .

3.

Lag**om ändring av markanvändnings- och bygglagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i markanvändnings- och bygglagen av den 5 februari 1999 (132/1999) 9 och 23 §
samt 63 § 2 mom. som följer:

9 §

Utredning av konsekvenserna när planer utarbetas

En plan skall basera sig på tillräckliga undersökningar och utredningar. När en plan utarbetas skall miljökonsekvenserna, inklusive de samhällsekonomiska, sociala, kulturella och övriga konsekvenserna, av planen och av undersökta alternativ utredas i nödvändig omfattning. Utredningarna skall omfatta hela det område där planen kan tänkas ha väsentliga konsekvenser.

23 §

Beredningen av målen

Beredningen av de riksomfattande målen för områdesanvändningen sköts av miljöministeriet i samarbete med de övriga ministerier, förbund på landskapsnivå och myndigheter och intressegrupper som berörs av saken. Beredningen av målen skall basera sig på växelverkan mellan olika intressegrupper.

Närmare bestämmelser om beredningen av målen utfärdas genom förordning av statsrådet.

63 §

Program för deltagande och bedömning

När frågan om planläggning har väckts skall detta meddelas så att intressenterna har möjlighet att få information om utgångspunkterna för planläggningen och om förfarandet för deltagande och bedömning. Informationen skall ordnas på ett sätt som är lämpligt med tanke på planens syfte och betydelse. Informationen kan också ges i samband med informationen om planläggningsöversikten. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om lämnande av information om att frågan om planläggning har väckts.

Denna lag träder i kraft den 200 .

4.**Lag****om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i protokollet om strategiska miljöbedömningar**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det i Kiev den 21 maj 2003 ingångna protokoll om strategiska miljöbedömningar som hänför sig till konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (FördrS 67/1997) gäller som lag sådana som Finland har förbundit sig till dem.

2 §
Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

Helsingfors den 19 november 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Miljöminister *Jan-Erik Enestam*

2.**Lag****om ändring av 24 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 10 juni 1994 om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning
(468/1994) 24 § som följer:

Gällande lydelse

24 §

Planer och program

Miljökonsekvenserna skall utredas och bedömas i tillräcklig mån när en myndighet bereder planer och program, vilkas genomförande kan ha betydande miljökonsekvenser men på vilka stadgandena i 2 kap. om bedömningsförfarande inte tillämpas.

Statsrådet kan meddela allmänna anvisningar om bedömningen av miljökonsekvenserna av planer och program som avses i 1 mom.

Föreslagen lydelse

24 §

Planer och program

Bestämmelser om bedömning av miljökonsekvenserna av planer och program som myndigheter bereder finns i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (/200).

Denna lag träder i kraft den _____ 200 .

3.

Lag**om ändring av markanvändnings- och bygglagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i markanvändnings- och bygglagen av den 5 februari 1999 (132/1999) 9 och 23 §
samt 63 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

9 §

*Utredning av konsekvenserna när planer
utarbetas*

En plan skall basera sig på tillräckliga undersökningar och utredningar. När en plan utarbetas skall miljökonsekvenserna, inklusive de samhällsekonomiska, sociala, kulturella och övriga konsekvenserna av planen utredas i nödvändig omfattning. Utredningarna skall omfatta hela det område där planen kan tänkas ha väsentliga konsekvenser.

23 §

Beredningen av målen

Beredningen av de riksomfattande målen för områdesanvändningen sköts av vederbörande ministerium i samarbete med de övriga ministerier, förbund på landskapsnivå och myndigheter och intressegrupper som berörs av saken. Beredningen av målen skall basera sig på växelverkan mellan olika intressegrupper.

63 §

Program för deltagande och bedömning

När frågan om planläggning har väckts skall detta meddelas så att intressenterna har möjlighet att få information om ut-

Föreslagen lydelse

9 §

*Utredning av konsekvenserna när planer
utarbetas*

En plan skall basera sig på tillräckliga undersökningar och utredningar. När en plan utarbetas skall miljökonsekvenserna, inklusive de samhällsekonomiska, sociala, kulturella och övriga konsekvenserna, av planen *och av undersökta alternativ* utredas i nödvändig omfattning. Utredningarna skall omfatta hela det område där planen kan tänkas ha väsentliga konsekvenser.

23 §

Beredningen av målen

Beredningen av de riksomfattande målen för områdesanvändningen sköts av *miljöministeriet* i samarbete med de övriga ministerier, förbund på landskapsnivå och myndigheter och intressegrupper som berörs av saken. Beredningen av målen skall basera sig på växelverkan mellan olika intressegrupper. *Närmare bestämmelser om beredningen av målen utfärdas genom förordning av statsrådet.*

63 §

Program för deltagande och bedömning

När frågan om planläggning har väckts skall detta meddelas så att intressenterna

gångspunkterna för planläggningen och om förfarandet för deltagande och bedömning. Informationen skall ordnas på ett sätt som är lämpligt med tanke på planens syfte och betydelse. Informationen kan också ges i samband med informationen om planläggningsöversikten.

har möjlighet att få information om utgångspunkterna för planläggningen och om förfarandet för deltagande och bedömning. Informationen skall ordnas på ett sätt som är lämpligt med tanke på planens syfte och betydelse. Informationen kan också ges i samband med informationen om planläggningsöversikten. *Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om lämnande av information om att frågan om planläggning har väckts.*

Denna lag träder i kraft den 200 .

Statsrådets förordning

om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från miljöministeriet, föreskrivs med stöd av lagen av den om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (/):

1 §

Planer och program som alltid förutsätter en miljöbedömning

Planer och program som avses i 4 § 1 mom. 1 punkten och 2 mom. i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program är, utöver det som bestäms eller föreskrivs särskilt,

1) de riksomfattande mål för områdesanvändningen som avses i 4 § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999),

2) regionala avfallsplaner enligt 40 § i avfallslagen (1072/1993),

3) naturskyddsprogram enligt 8 § i naturvårdslagen (1096/1996),

4) landskapsprogram enligt 5 § i regionutvecklingslagen (602/2002), samt

5) de planer för trafiksystemet som avses i 2 § 3 punkten i lagen om Huvudstadsregionens samarbetsdelegation (1269/1996).

2 §

Grunder för prövning av behovet av miljöbedömning

När man i enlighet med 5 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program prövar om miljöbedömning skall tillämpas eller inte, skall följande prövningsgrunder beaktas:

1) särdragen i planer och program, särskilt med hänsyn till

a) i vilken utsträckning planen eller programmet anger förutsättningarna för projekt

och andra verksamheter när det gäller plats, art, storlek och driftförhållanden eller genom att fördela resurser,

b) i vilken utsträckning planen eller programmet påverkar andra planer eller program, inklusive sådana som ingår i ett hierarkiskt system,

c) planens eller programmets betydelse för integreringen av miljöaspekter särskilt för att främja en hållbar utveckling,

d) miljöproblem som är relevanta för planen eller programmet,

e) planens eller programmets betydelse för genomförandet av gemenskapens miljölagstiftning (t.ex. planer och program som har samband med avfallshantering eller skydd av vatten),

2) särdragen hos konsekvenserna och hos det område som kan antas komma att påverkas, särskilt med hänsyn till

a) konsekvensernas sannolikhet, varaktighet och frekvens och möjligheten att avhjälpa dem,

b) konsekvensernas ackumulerade art,

c) konsekvensernas gränsöverskridande art,

d) riskerna för människors hälsa eller för miljön (t.ex. på grund av olyckor),

e) konsekvensernas storlek och fysiska omfattning (geografiskt område och antalet personer som kan antas komma att beröras),

f) betydelsen av och sårbarheten hos det område som kan antas komma att beröras på grund av

- kulturarvet eller speciella särdrag i naturen,

- överskridna miljökvalitetsstandarder eller gränsvärden,

- intensiv markanvändning, samt
g) konsekvenser för områden eller natur som har erkänd skyddsstatus på nationell eller internationell nivå eller gemenskapsnivå.

3 §

Samråd mellan myndigheter vid prövning av behovet av miljöbedömning

När den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program i enlighet med 5 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program prövar om miljöbedömning skall tillämpas eller inte, skall myndigheten samråda med den regionala miljöcentralen och enligt behov med kommunens hälsovårds- och miljömyndigheter samt andra myndigheter inom det område som påverkas. Gäller det en plan eller ett program som har stor regional räckvidd eller annars är betydande, skall samråd ske också med miljöministeriet och social- och hälsovårdsministeriet. Om den regionala miljöcentralen ansvarar för planen eller programmet, skall samråd ske med miljöministeriet.

Samråd enligt 1 mom. kan ske genom ett remissförfarande eller genom förhandlingar mellan myndigheterna. Över förhandlingarna skall upprättas en promemoria av vilken framgår de centrala frågor och ställningstaganden som tagits upp vid förhandlingarna.

4 §

Miljörapportens innehåll

I en miljörapport som avses i 8 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program skall i nödvändig omfattning anges

1) en sammanfattning av planens eller programmets innehåll, huvudsakliga syfte och förhållandet till andra relevanta planer och program,

2) väsentliga förhållanden i tillståndet hos miljön och dess sannolika utveckling om planen eller programmet inte genomförs,

3) de kännetecknande miljöförhållandena i områden som kan antas komma att påverkas betydligt,

4) alla befintliga miljöproblem som är relevanta för planen eller programmet, däribland i synnerhet sådana som berör något område av särskild betydelse för miljön, såsom områden som anges enligt fågeldirektivet (79/409/EEG) och habitatdirektivet (92/43/EEG),

5) de mål för skydd av miljön som uppställts på internationell nivå och på gemenskaps- eller medlemsstatsnivå och som är relevanta för planen eller programmet och det sätt på vilket dessa mål och varje form av miljöhänsyn har beaktats under beredningen av planen eller programmet,

6) de betydande miljökonsekvenser (dessa konsekvenser bör inbegripa sekundära, kumulativa, samverkande, permanenta och tillfälliga, positiva och negativa effekter på kort, medellång och lång sikt) som kan antas uppkomma, inbegripet aspekter såsom biologisk mångfald, befolkning, folkhälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, kulturarv, inbegripet arkitektoniskt och arkeologiskt arv, landskap samt det inbördes förhållandet mellan dessa faktorer,

7) de åtgärder som planeras för att förhindra, minska och så långt som möjligt uppväga varje betydande negativ miljökonsekvens som följer av att planen eller programmet genomförs,

8) en sammanfattning av skälen till valet av de alternativ som behandlats och en beskrivning av hur bedömningen gjorts och vilka problem som påträffats (t.ex. tekniska brister eller brist på kunskap) när de begärda uppgifterna sammanställdes,

9) en beskrivning av de åtgärder som planeras för övervakning i enlighet med 12 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program, samt

10) en allmänt hållen sammanfattning av de ovan nämnda uppgifterna.

5 §

Samråd om de uppgifter som skall lämnas i miljörapporten

Den myndighet som ansvarar för en plan eller ett program skall höra den regionala

miljöcentralen och enligt behov kommunens hälsovårds- och miljömyndigheter samt andra myndigheter inom det område som påverkas om hur omfattande och detaljerade de uppgifter som lämnas i miljörapporten bör vara. Gäller det en plan eller ett program som har stor regional räckvidd eller annars är betydande, skall också miljöministeriet och social- och hälsovårdsministeriet höras. Om den regionala miljöcentralen ansvarar för planen eller programmet, skall miljöministeriet höras om hur omfattande och detaljerade de uppgifter som lämnas i miljörapporten bör vara.

Det samråd med myndigheter som avses i 1 mom. kan ske också genom förhandlingar mellan myndigheterna. Över förhandlingarna skall upprättas en promemoria av vilken framgår de centrala frågor och ställningstaganden som tagits upp vid förhandlingarna.

6 §

Samråd om miljörapporten och om utkastet till plan eller program

Utöver det som föreskrivs någon annanstans skall den regionala miljöcentralen och enligt behov kommunens behöriga hälsovårds- och miljömyndigheter samt andra myndigheter inom det område som påverkas ombes avge utlåtanden om utkastet till plan eller program och om miljörapporten. Gäller det en plan eller ett program som har stor regional räckvidd eller annars är betydande, skall också miljöministeriet och social- och hälsovårdsministeriet ombes avge utlåtanden.

Om den regionala miljöcentralen ansvarar för planen eller programmet, skall miljöministeriet ombes avge ett utlåtande.

7 §

Underrättelse till andra stater

I en underrättelse som avses i 10 § 3 mom. i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program skall ingå

1) utkastet till plan eller program och miljörapporten, med information om vilka gränsöverskridande miljökonsekvenser, inbegripet konsekvenser för hälsan, planen eller programmet kan medföra, och

2) information om beslutsprocessen, med en rimlig tidsplan för när kommentarer kan lämnas.

8 §

Information om beslutet

När en plan eller ett program har antagits skall den regionala miljöcentralen samt stater som varit part i förhandlingar som förts enligt 10 i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program informeras. Dessutom skall de kommunala myndigheter och andra myndigheter som hördes vid behandlingen av ärendet informeras om beslutet.

Denna förordning träder i kraft den 200 .

Statsrådets förordning

om ändring av markanvändnings- och byggförordningen

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från miljöministeriet, *ändras* i markanvändnings- och byggförordningen av den 10 september 1999 (895/1999) 7 § 2 mom., 10 § 1 mom. 7 punkten och 2 mom., 17 § 7 punkten och 2 mom., 25 § 7 punkten och 2 mom. och 94 § 2 mom. samt *fogas* till förordningen en ny 32 a § som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

7 §

Beredning av riksomfattande mål för områdesanvändningen

Vid beredningen av riksomfattande mål för områdesanvändningen skall deras miljökonsekvenser och andra konsekvenser utredas och bedömas på det sätt som föreskrivs i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (/200).

2 kap.

Landskapsplan

10 §

Planbeskrivning

I beskrivningen av landskapsplanen skall ingå

7) det centrala innehållet i den planlösning som valts och grunderna för valet, en utredning om hur resultaten av konsekvensutred-

ningarna och olika åsikter har beaktats samt en utredning om de åtgärder genom vilka man ämnar förebygga eventuella skadliga miljökonsekvenser av att planen genomförs,

De faktorer som avses i 1 mom. skall i planbeskrivningen presenteras på det sätt och i den omfattning som planens syfte förutsätter och så att förutsättningar för växelverkan vid beredningen av planen skapas. Till planbeskrivningen skall fogas ett sammandrag av det centrala innehållet i beskrivningen.

3 kap.

Generalplan

17 §

Planbeskrivning

I beskrivningen av generalplanen skall ingå

7) det centrala innehållet i den planlösning som valts och grunderna för valet, en utredning om hur resultaten av konsekvensutredningarna och olika åsikter har beaktats samt en utredning om de åtgärder genom vilka man ämnar förebygga eventuella skadliga miljökonsekvenser av att planen genomförs,

De faktorer som avses i 1 mom. skall i

planbeskrivningen presenteras på det sätt och i den omfattning som planens syfte förutsätter och så att förutsättningar för växelverkan vid beredningen av planen skapas. Till planbeskrivningen skall fogas ett sammandrag av det centrala innehållet i beskrivningen.

5 kap.

Detaljplan

25 §

Planbeskrivning

I beskrivningen av detaljplanen skall ingå

7) det centrala innehållet i den planlösning som valts och grunderna för valet, en utredning om hur resultaten av konsekvensutredningarna och olika åsikter har beaktats samt en utredning om de åtgärder genom vilka man ämnar förebygga eventuella skadliga miljökonsekvenser av att planen genomförs,

De faktorer som avses i 1 mom. skall i planbeskrivningen presenteras på det sätt och i den omfattning som planens syfte förutsätter och så att förutsättningar för växelverkan vid beredningen av planen skapas. Till planbeskrivningen skall enligt behov fogas ett sammandrag av det centrala innehållet i beskrivningen.

6 kap.

Gemensamma bestämmelser om växelverkan i planläggningen

32 a §

Information och framförande av åsikter på elektronisk väg

Information om att frågan om planläggning har väckts, om möjligheten att framföra åsikter när en plan bereds och om att ett planförslag finns framlagt skall i mån av möjlighet ges även i elektronisk form. Planförslaget skall i mån av möjlighet också publiceras i elektronisk form.

När information ges enligt 1 mom. skall det meddelas hur det går att få ytterligare information om saken och var åsikter om den kan framföras.

94 §

Information om beslut om godkännande

Meddelande om beslut om godkännande av en plan eller av byggnadsordningen skall dessutom utan dröjsmål sändas till myndigheter, kommunmedlemmar och personer som gjort en anmärkning, om de har begärt det medan planen eller byggnadsordningen var framlagd. Information om beslut om godkännande av en plan skall i mån av möjlighet ges även i elektronisk form samt planen och planbeskrivningen publiceras också i elektronisk form.

Denna förordning träder i kraft den 200 .

Fördragstext

PROTOKOLL**om strategiska miljöbedömningar till konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang***Parterna i detta protokoll,**som erkänner* betydelsen av att integrera miljöaspekter och hälsoaspekter i utarbetandet och antagandet av planer och program och, i lämplig utsträckning, politiska riktlinjer och lagstiftning,*som åtar sig* att främja hållbar utveckling, och som därför stöder sig på slutsatserna från Förenta nationernas konferens om miljö och utveckling (Rio de Janeiro, Brasilien, 1992), särskilt principerna 4 och 10 i Rio-deklarationen om miljö och utveckling och Agenda 21, samt resultatet av den tredje ministerkonferensen om miljö och hälsa (London 1999) och världstoppmötet om hållbar utveckling (Johannesburg, Sydafrika 2002),*som beaktar* konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang, upprättad i Esbo, Finland, den 25 februari 1991, och beslut II/9 som parterna i konventionen antog i Sofia den 26—27 februari 2001, i vilket det anges att ett rättsligt bindande protokoll om strategisk miljöbedömning skulle utarbetas,*som erkänner* att den strategiska miljöbedömningen bör spela en viktig roll när planer och program och, i lämplig utsträckning, politiska riktlinjer och lagstiftning utarbetas och antas, och att en utvidgad tillämpning av principerna om miljökonsekvensbeskrivning på planer, program, politiska riktlinjer och lagstiftning kommer att ytterligare stärka den systematiska analysen av den betydande miljöpåverkan de medför,*som noterar* konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslut och rätt till överprövning i miljöfrågor, upprättad i Århus, Danmark, den 25 juni**PROTOCOL****on strategic environmental assessment to the convention on environmental impact assessment in a transboundary context***The Parties to this Protocol,**Recognizing* the importance of integrating environmental, including health, considerations into the preparation and adoption of plans and programmes and, to the extent appropriate, policies and legislation,*Committing* themselves to promoting sustainable development and therefore basing themselves on the conclusions of the United Nations Conference on Environment and Development (Rio de Janeiro, Brazil, 1992), in particular principles 4 and 10 of the Rio Declaration on Environment and Development and Agenda 21, as well as the outcome of the third Ministerial Conference on Environment and Health (London, 1999) and the World Summit on Sustainable Development (Johannesburg, South Africa, 2002),*Bearing in mind* the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context, done at Espoo, Finland, on 25 February 1991, and decision II/9 of its Parties at Sofia on 26 and 27 February 2001, in which it was decided to prepare a legally binding protocol on strategic environmental assessment,*Recognizing* that strategic environmental assessment should have an important role in the preparation and adoption of plans, programmes, and, to the extent appropriate, policies and legislation, and that the wider application of the principles of environmental impact assessment to plans, programmes, policies and legislation will further strengthen the systematic analysis of their significant environmental effects,*Acknowledging* the Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters, done at Aarhus, Den-

1998, och som noterar de relevanta punkterna i Luccadeklarationen, antagen vid parternas första möte,

som därför är medvetna om betydelsen av allmänhetens deltagande i den strategiska miljöbedömningen,

som noterar att nuvarande och kommande generationers hälsa och välbefinnande skulle gynnas om behovet att skydda och förbättra människors hälsa tas i beaktande som en integrerad del av den strategiska miljöbedömningen, och som erkänner Världshälsoorganisationens arbete på detta område,

som är medvetna om behovet och betydelsen av att förbättra det internationella samarbetet vid bedömningen av den gränsöverskridande påverkan på miljön inbegripet hälsan som föreslagna planer och program och, i lämplig utsträckning, politiska riktlinjer och lagstiftningen medför,

har kommit överens om följande.

Artikel 1

Mål

Protokollets mål är att sörja för hög skyddsnivå för miljön inbegripet hälsan genom att

(a) se till att aspekter på miljön inbegripet hälsan noggrant beaktas vid utarbetandet av planer och program,

(b) bidra till att hänsyn till miljön inbegripet hälsan tas under övervägande vid utarbetandet av politiska riktlinjer och lagstiftning,

(c) fastställa klara, öppna och effektiva förfaranden för hur strategisk miljöbedömning skall gå till,

(d) ge allmänheten möjlighet att delta i den strategiska miljöbedömningen, och

(e) på detta sätt integrera hänsyn till miljön inbegripet hälsan i åtgärder och instrument utformade för att främja den hållbara utvecklingen.

mark, on 25 June 1998, and taking note of the relevant paragraphs of the Lucca Declaration, adopted at the first meeting of its Parties,

Conscious, therefore, of the importance of providing for public participation in strategic environmental assessment,

Acknowledging the benefits to the health and wellbeing of present and future generations that will follow if the need to protect and improve people's health is taken into account as an integral part of strategic environmental assessment, and recognizing the work led by the World Health Organization in this respect,

Mindful of the need for and importance of enhancing international cooperation in assessing the transboundary environmental, including health, effects of proposed plans and programmes, and, to the extent appropriate, policies and legislation,

Have agreed as follows:

Article 1

Objective

The objective of this Protocol is to provide for a high level of protection of the environment, including health, by:

(a) Ensuring that environmental, including health, considerations are thoroughly taken into account in the development of plans and programmes;

(b) Contributing to the consideration of environmental, including health, concerns in the preparation of policies and legislation;

(c) Establishing clear, transparent and effective procedures for strategic environmental assessment;

(d) Providing for public participation in strategic environmental assessment; and

(e) Integrating by these means environmental, including health, concerns into measures and instruments designed to further sustainable development.

Artikel 2

Definitioner

I detta protokoll används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

1. konventionen: konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang.

2. part: om inte annat anges i texten, en fördragsslutande part i detta protokoll.

3. upphovspart: en fördragsslutande part i detta protokoll inom vars jurisdiktion utarbetandet av en plan eller ett program kan förutses.

4. utsatt part: en part i detta protokoll som kan antas komma att beröras av en plans eller ett programs gränsöverskridande påverkan på miljön inbegripet hälsan.

5. planer och program: planer och program, och ändringar av sådana planer och program, som

(a) krävs i lagar och andra författningar, och

(b) utarbetas eller antas av en myndighet, eller som utarbetas av en myndighet och antas av parlamentet eller regeringen genom ett formellt förfarande.

6. strategisk miljöbedömning: en utvärdering av den påverkan på miljön inbegripet hälsan som kan antas uppkomma, och som innehåller bl.a. fastställande av miljörapportens omfattning samt dess utarbetande, genomförande av allmänhetens deltagande och samråd, och beaktande av miljörapporten samt resultaten av allmänhetens deltagande och samråden i en plan eller ett program.

7. påverkan på miljön inbegripet hälsan: all påverkan på miljön inbegripet människors hälsa, flora, fauna, biologisk mångfald, mark, vatten, landskap, naturområden, materiella tillgångar, kulturarv, och samspelet mellan dessa faktorer.

8. allmänheten: en eller flera fysiska eller juridiska personer och de föreningar, organisationer eller grupper som utgörs av dessa personer i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis.

Article 2

Definitions

For the purposes of this Protocol,

1. "Convention" means the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context.

2. "Party" means, unless the text indicates otherwise, a Contracting Party to this Protocol.

3. "Party of origin" means a Party or Parties to this Protocol within whose jurisdiction the preparation of a plan or programme is envisaged.

4. "Affected Party" means a Party or Parties to this Protocol likely to be affected by the transboundary environmental, including health, effects of a plan or programme.

5. "Plans and programmes" means plans and programmes and any modifications to them that are:

(a) Required by legislative, regulatory or administrative provisions; and

(b) Subject to preparation and/or adoption by an authority or prepared by an authority for adoption, through a formal procedure, by a parliament or a government.

6. "Strategic environmental assessment" means the evaluation of the likely environmental, including health, effects, which comprises the determination of the scope of an environmental report and its preparation, the carrying out of public participation and consultations, and the taking into account of the environmental report and the results of the public participation and consultations in a plan or programme.

7. "Environmental, including health, effect" means any effect on the environment, including human health, flora, fauna, biodiversity, soil, climate, air, water, landscape, natural sites, material assets, cultural heritage and the interaction among these factors.

8. "The public" means one or more natural or legal persons and, in accordance with national legislation or practice, their associations, organizations or groups.

Artikel 3

Allmänna bestämmelser

1. Varje part skall införa nödvändiga lagar och andra författningar och vidta andra lämpliga åtgärder för att genomföra bestämmelserna i detta protokoll inom en klar och öppen ram.

2. Varje part skall sträva efter att se till att tjänstemän och myndigheter bistår och vägleder allmänheten i de frågor som omfattas av detta protokoll.

3. Varje part skall på lämpligt sätt erkänna och stödja föreningar, organisationer och grupper som främjar skydd av miljön inbegripet hälsan inom ramen för detta protokoll.

4. Protokollet påverkar inte en parts rätt att bibehålla eller vidta ytterligare åtgärder i frågor som omfattas av detta protokoll.

5. Varje part skall främja målen för detta protokoll i relevanta internationella beslutsprocesser och inom ramen för arbetet i relevanta internationella organisationer.

6. Varje part skall se till att den som utövar en rättighet i enlighet med detta protokoll inte bestraffas, förföljs eller trakasseras på något sätt för sitt engagemang. Denna bestämmelse påverkar inte nationella domstolars rätt att tilldela rimliga kostnader i domstolsförfaranden.

7. Allmänheten skall kunna utöva sina rättigheter i enlighet med detta protokoll utan att diskrimineras på grund av medborgarskap, nationalitet eller hemvist eller, när det gäller juridiska personer, var personen har sitt registrerade säte eller ett faktiskt centrum för sin verksamhet.

Article 3

General provisions

1. Each Party shall take the necessary legislative, regulatory and other appropriate measures to implement the provisions of this Protocol within a clear, transparent framework.

2. Each Party shall endeavour to ensure that officials and authorities assist and provide guidance to the public in matters covered by this Protocol.

3. Each Party shall provide for appropriate recognition of and support to associations, organizations or groups promoting environmental, including health, protection in the context of this Protocol.

4. The provisions of this Protocol shall not affect the right of a Party to maintain or introduce additional measures in relation to issues covered by this Protocol.

5. Each Party shall promote the objectives of this Protocol in relevant international decision-making processes and within the framework of relevant international organizations.

6. Each Party shall ensure that persons exercising their rights in conformity with the provisions of this Protocol shall not be penalized, persecuted or harassed in any way for their involvement. This provision shall not affect the powers of national courts to award reasonable costs in judicial proceedings.

7. Within the scope of the relevant provisions of this Protocol, the public shall be able to exercise its rights without discrimination as to citizenship, nationality or domicile and, in the case of a legal person, without discrimination as to where it has its registered seat or an effective centre of its activities.

Artikel 4

Tillämpningsområde avseende planer och program

1. Varje part skall se till att en strategisk miljöbedömning görs för de planer och program som avses i punkterna 2—4 och som kan antas medföra en betydande påverkan på miljön inbegripet hälsan.

2. En strategisk miljöbedömning skall utföras för planer och program som utarbetas för jord- och skogsbruk, fiske, energi, industri och gruvindustri, transporter, regional utveckling, avfallshantering, vattenförvaltning, telekommunikationer, turism samt fysisk planering eller markanvändning och i vilka förutsättningarna anges för kommande tillstånd för projekt enligt bilaga I och andra projekt enligt bilaga II för vilka en miljökonsekvensbedömning måste göras enligt nationell lagstiftning.

3. För planer och program som inte omfattas av punkt 2 och i vilka förutsättningarna anges för kommande tillstånd för projekt skall en strategisk miljöbedömning göras om parten beslutar detta i enlighet med artikel 5.1.

4. För planer och program som avses i punkt 2 och i vilka användningen av små områden på lokal nivå fastställs, och för mindre ändringar i planer och program som avses i punkt 2, skall en strategisk miljöbedömning göras endast om parten beslutar detta i enlighet med artikel 5.1.

5. Följande planer och program omfattas inte av detta protokoll:

(a) Planer och program som endast syftar till att tjäna nationellt försvar eller civil beredskap.

(b) Finansiella planer eller budgetplaner och budgetprogram.

Article 4

Field of application concerning plans and programmes

1. Each Party shall ensure that a strategic environmental assessment is carried out for plans and programmes referred to in paragraphs 2, 3 and 4 which are likely to have significant environmental, including health, effects.

2. A strategic environmental assessment shall be carried out for plans and programmes which are prepared for agriculture, forestry, fisheries, energy, industry including mining, transport, regional development, waste management, water management, telecommunications, tourism, town and country planning or land use, and which set the framework for future development consent for projects listed in annex I and any other project listed in annex II that requires an environmental impact assessment under national legislation.

3. For plans and programmes other than those subject to paragraph 2 which set the framework for future development consent of projects, a strategic environmental assessment shall be carried out where a Party so determines according to article 5, paragraph 1.

4. For plans and programmes referred to in paragraph 2 which determine the use of small areas at local level and for minor modifications to plans and programmes referred to in paragraph 2, a strategic environmental assessment shall be carried out only where a Party so determines according to article 5, paragraph 1.

5. The following plans and programmes are not subject to this Protocol:

(a) Plans and programmes whose sole purpose is to serve national defence or civil emergencies;

(b) Financial or budget plans and programmes.

Artikel 5

Bedömning av tillämpning

1. Varje part skall avgöra om planer eller program som avses i artikel 4.3 och 4.4 kan antas medföra en betydande påverkan på miljön inbegripet hälsan, antingen genom att undersöka varje enskilt fall eller genom att specificera typer av planer och program eller genom att kombinera båda dessa tillvägagångssätt. Därvid skall parten alltid beakta de kriterier som anges i bilaga III.

2. Varje part skall se till att de miljö- och hälsomyndigheter som avses i artikel 9.1 konsulteras under de förfaranden som avses i punkt 1 ovan.

3. Varje part skall i lämplig utsträckning sträva efter att ge den berörda allmänheten tillfälle att delta i bedömningen av tillämpningen av protokollet för planer och program i enlighet med denna artikel.

4. Varje part skall se till att allmänheten via offentliga meddelanden eller på annat lämpligt sätt, t.ex. på elektronisk väg, i ett lämpligt skede kan få tillgång till slutsatserna från de förfaranden som avses i punkt 1, inbegripet motivering om någon strategisk miljöbedömning inte krävs.

Artikel 6

Fastställande av informationens omfattning

1. Varje part skall inrätta förfaranden för fastställande av vilka relevanta uppgifter en miljörapport enligt artikel 7.2 skall innehålla.

2. Varje part skall se till att samråd sker med de miljö- och hälsomyndigheter som avses i artikel 9.1 vid fastställandet av vilka uppgifter en miljörapport skall innehålla.

3. Varje part skall i lämplig utsträckning sträva efter att ge den berörda allmänheten tillfälle att delta vid fastställandet av vilka relevanta uppgifter en miljörapport skall innehålla.

Article 5

Screening

1. Each Party shall determine whether plans and programmes referred to in article 4, paragraphs 3 and 4, are likely to have significant environmental, including health, effects either through a case-by-case examination or by specifying types of plans and programmes or by combining both approaches. For this purpose each Party shall in all cases take into account the criteria set out in annex III.

2. Each Party shall ensure that the environmental and health authorities referred to in article 9, paragraph 1, are consulted when applying the procedures referred to in paragraph 1 above.

3. To the extent appropriate, each Party shall endeavour to provide opportunities for the participation of the public concerned in the screening of plans and programmes under this article.

4. Each Party shall ensure timely public availability of the conclusions pursuant to paragraph 1, including the reasons for not requiring a strategic environmental assessment, whether by public notices or by other appropriate means, such as electronic media.

Article 6

Scoping

1. Each Party shall establish arrangements for the determination of the relevant information to be included in the environmental report in accordance with article 7, paragraph 2.

2. Each Party shall ensure that the environmental and health authorities referred to in article 9, paragraph 1, are consulted when determining the relevant information to be included in the environmental report.

3. To the extent appropriate, each Party shall endeavour to provide opportunities for the participation of the public concerned when determining the relevant information to be included in the environmental report.

Artikel 7

Miljörapporter

1. Varje part skall se till att en miljörapport utarbetas för planer och program för vilka en strategisk miljöbedömning skall göras.

2. I miljörapporten skall, i enlighet med vad som fastställts med tillämpning av artikel 6, den betydande påverkan på miljön inbegripet hälsan som genomförandet av planen eller programmet och dess rimliga alternativ kan antas medföra identifieras, beskrivas och utvärderas. Rapporten skall innehålla de uppgifter som anges i bilaga IV i den utsträckning som är rimlig med beaktande av

(a) aktuella kunskaper och bedömningsmetoder,

(b) planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad, och var i beslutsprocessen planen eller programmet befinner sig,

(c) allmänhetens intresse, och

(d) det beslutande organets informationsbehov.

3. Varje part skall se till att miljörapporterna är av en kvalitet som motsvarar de krav som fastställs i detta protokoll.

Artikel 8

Allmänhetens deltagande

1. Varje part skall se till att allmänheten i ett tidigt och lämpligt skede, när alla alternativ fortfarande är möjliga, får tillfällen att delta på ett meningsfullt sätt i den strategiska miljöbedömningen av planer och program.

2. Varje part skall se till att utkastet till planen, programmet eller miljörapporten görs allmänt tillgänglig i ett lämpligt skede på elektronisk väg eller på annat lämpligt sätt.

3. Varje part skall se till att den berörda allmänheten inklusive icke-statliga organisationer definieras för tillämpningen av punkterna 1 och 4.

4. Varje part skall se till att den allmänhet

Article 7

Environmental report

1. For plans and programmes subject to strategic environmental assessment, each Party shall ensure that an environmental report is prepared.

2. The environmental report shall, in accordance with the determination under article 6, identify, describe and evaluate the likely significant environmental, including health, effects of implementing the plan or programme and its reasonable alternatives. The report shall contain such information specified in annex IV as may reasonably be required, taking into account:

(a) Current knowledge and methods of assessment;

(b) The contents and the level of detail of the plan or programme and its stage in the decision-making process;

(c) The interests of the public; and

(d) The information needs of the decision-making body.

3. Each Party shall ensure that environmental reports are of sufficient quality to meet the requirements of this Protocol.

Article 8

Public participation

1. Each Party shall ensure early, timely and effective opportunities for public participation, when all options are open, in the strategic environmental assessment of plans and programmes.

2. Each Party, using electronic media or other appropriate means, shall ensure the timely public availability of the draft plan or programme and the environmental report.

3. Each Party shall ensure that the public concerned, including relevant non-governmental organizations, is identified for the purposes of paragraphs 1 and 4.

4. Each Party shall ensure that the public

som avses i punkt 3 får tillfälle att framföra sina synpunkter på utkastet till plan eller program och miljörapporten inom en rimlig tidsfrist.

5. Varje part skall se till att de närmare bestämmelserna för hur allmänheten skall informeras och hur samrådet med allmänheten skall ske fastställs och görs allmänt tillgängliga. Varje part skall därvid i lämplig utsträckning beakta bilaga V.

Artikel 9

Samråd med miljö- och hälsomyndigheter

1. Varje part skall utse de myndigheter med vilka samråd skall äga rum och som på grund av sitt särskilda miljö- eller hälsoansvar kan antas beröras av den påverkan på miljön inbegripet hälsan som följer av genomförandet av planen eller programmet.

2. Utkastet till plan eller program och miljörapporten skall göras tillgänglig för de myndigheter som avses i punkt 1.

3. Varje part skall se till att de myndigheter som avses i punkt 1 i ett tidigt och lämpligt skede och på ett meningsfullt sätt får tillfälle att yttra sig om utkastet till plan eller program och miljörapporten.

4. Varje part skall fastställa de närmare bestämmelserna för hur de miljö- och hälsomyndigheter som avses i punkt 1 skall informeras och hur samrådet med dessa myndigheter skall ske.

Artikel 10

Gränsöverskridande samråd

1. Om en upphovspart anser att genomförandet av en plan eller ett program kan antas medföra betydande gränsöverskridande påverkan på miljön inbegripet hälsan, eller om en part som kan antas komma att påverkas betydligt begär det, skall upphovsparten på ett så tidigt stadium som möjligt innan planen eller programmet antas underrätta

referred to in paragraph 3 has the opportunity to express its opinion on the draft plan or programme and the environmental report within a reasonable time frame.

5. Each Party shall ensure that the detailed arrangements for informing the public and consulting the public concerned are determined and made publicly available. For this purpose, each Party shall take into account to the extent appropriate the elements listed in annex V.

Article 9

Consultation with environmental and health authorities

1. Each Party shall designate the authorities to be consulted which, by reason of their specific environmental or health responsibilities, are likely to be concerned by the environmental, including health, effects of the implementation of the plan or programme.

2. The draft plan or programme and the environmental report shall be made available to the authorities referred to in paragraph 1.

3. Each Party shall ensure that the authorities referred to in paragraph 1 are given, in an early, timely and effective manner, the opportunity to express their opinion on the draft plan or programme and the environmental report.

4. Each Party shall determine the detailed arrangements for informing and consulting the environmental and health authorities referred to in paragraph 1.

Article 10

Transboundary consultations

1. Where a Party of origin considers that the implementation of a plan or programme is likely to have significant transboundary environmental, including health, effects or where a Party likely to be significantly affected so requests, the Party of origin shall as early as possible before the adoption of the plan or programme notify the affected

den utsatta parten.

2. Denna underrättelse skall bland annat innehålla

(a) utkastet till plan eller program och miljörapporten, med information om vilken gränsöverskridande påverkan på miljön inbegripet hälsan planen eller programmet kan medföra, och

(b) information om beslutsprocessen, med en rimlig tidsplan för när kommentarer kan lämnas.

3. Den utsatta parten skall inom den tid som anges i underrättelsen meddela upphovsparten om den önskar samråda innan planen eller programmet antas; i så fall skall de berörda parterna inleda samråd om den gränsöverskridande påverkan på miljön inbegripet hälsan som genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra och om de åtgärder som förutses för att förebygga, minska eller mildra negativ påverkan.

4. Om sådana samråd äger rum skall de berörda parterna komma överens om de närmare arrangemangen för att säkerställa att allmänheten och de myndigheter som avses i artikel 9.1 i den utsatta parten informeras och får tillfälle att yttra sig om utkastet till plan eller program och miljörapport inom en rimlig tidsfrist.

Artikel 11

Beslut

1. Varje part skall vid antagandet av en plan eller ett program se till att vederbörlig hänsyn tas till

(a) slutsatserna från miljörapporten,

(b) de åtgärder som vidtagits för att förebygga, minska eller mildra negativ påverkan som anges i miljörapporten, och

(c) de synpunkter som inkommit i enlighet med artiklarna 8—10.

2. När en plan eller ett program antas skall varje part se till att allmänheten, de myndigheter som avses i artikel 9.1 och de parter med vilka samråd har ägt rum i enlighet med artikel 10 informeras och får till-

Party.

2. This notification shall contain, inter alia:

(a) The draft plan or programme and the environmental report including information on its possible transboundary environmental, including health, effects; and

(b) Information regarding the decision-making procedure, including an indication of a reasonable time schedule for the transmission of comments.

3. The affected Party shall, within the time specified in the notification, indicate to the Party of origin whether it wishes to enter into consultations before the adoption of the plan or programme and, if it so indicates, the Parties concerned shall enter into consultations concerning the likely transboundary environmental, including health, effects of implementing the plan or programme and the measures envisaged to prevent, reduce or mitigate adverse effects.

4. Where such consultations take place, the Parties concerned shall agree on detailed arrangements to ensure that the public concerned and the authorities referred to in article 9, paragraph 1, in the affected Party are informed and given an opportunity to forward their opinion on the draft plan or programme and the environmental report within a reasonable time frame.

Article 11

Decision

1. Each Party shall ensure that when a plan or programme is adopted due account is taken of:

(a) The conclusions of the environmental report;

(b) The measures to prevent, reduce or mitigate the adverse effects identified in the environmental report; and

(c) The comments received in accordance with articles 8 to 10.

2. Each Party shall ensure that, when a plan or programme is adopted, the public, the authorities referred to in article 9, paragraph 1, and the Parties consulted according to article 10 are informed, and that the plan

gång till planen eller programmet med ett utlåtande som sammanfattar hur miljöaspekterna inbegripet hälsoaspekterna har integrerats, hur de synpunkter som inkommit i enlighet med artiklarna 8—10 har beaktats, samt skälen till att planen eller programmet valts mot bakgrund av rimliga alternativ som diskuterats.

Artikel 12

Övervakning

1. Varje part skall övervaka den betydande påverkan på miljön inbegripet hälsan som genomförandet av de planer och program som antagits i enlighet med artikel 11 leder till för att, bland annat, i ett tidigt skede kunna identifiera oförutsedd negativ påverkan och kunna vidta lämpliga avhjälpande åtgärder.

2. Resultaten från övervakningen skall hållas tillgängliga i enlighet med nationell lagstiftning för de myndigheter som avses i artikel 9.1 och allmänheten.

Artikel 13

Politiska riktlinjer och lagstiftning

1. Varje part skall sträva efter att se till att hänsyn till miljön inbegripet hälsan övervägs och i lämplig utsträckning integreras när parten utarbetar förslag till politiska riktlinjer och lagstiftning som kan antas medföra betydlig påverkan på miljön inbegripet hälsan.

2. Varje part skall vid tillämpningen av punkt 1 överväga lämpliga principer och beståndsdelar i detta protokoll.

3. Varje part skall där så är lämpligt fastställa praktiska former för övervägande och integration av miljöhänsyn inbegripet hälsan i enlighet med punkt 1, varvid behovet av öppenhet i beslutsprocessen skall beaktas.

4. Varje part skall rapportera om tillämpningen av denna artikel till konventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till

or programme is made available to them together with a statement summarizing how the environmental, including health, considerations have been integrated into it, how the comments received in accordance with articles 8 to 10 have been taken into account and the reasons for adopting it in the light of the reasonable alternatives considered.

Article 12

Monitoring

1. Each Party shall monitor the significant environmental, including health, effects of the implementation of the plans and programmes, adopted under article 11 in order, inter alia, to identify, at an early stage, unforeseen adverse effects and to be able to undertake appropriate remedial action.

2. The results of the monitoring undertaken shall be made available, in accordance with national legislation, to the authorities referred to in article 9, paragraph 1, and to the public.

Article 13

Policies and legislation

1. Each Party shall endeavour to ensure that environmental, including health, concerns are considered and integrated to the extent appropriate in the preparation of its proposals for policies and legislation that are likely to have significant effects on the environment, including health.

2. In applying paragraph 1, each Party shall consider the appropriate principles and elements of this Protocol.

3. Each Party shall determine, where appropriate, the practical arrangements for the consideration and integration of environmental, including health, concerns in accordance with paragraph 1, taking into account the need for transparency in decision-making.

4. Each Party shall report to the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol

detta protokoll.

Artikel 14

Konventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll

1. Konventionens partsmöte skall agera som partsmöte till detta protokoll. Konventionens första partsmöte i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll skall sammankallas senast ett år efter det att detta protokoll har trätt i kraft; om ett partsmöte för konventionen är planerat för den perioden skall konventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll hållas i anslutning till detta. Därefter skall konventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll hållas i anslutning till konventionens partsmöten, om inte konventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll beslutar annat.

2. Parter i konventionen som inte är parter i detta protokoll får delta som observatörer i alla sammanträden som konventionens partsmöte håller i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll. När konventionens partsmöte agerar i egenskap av partsmöte till detta protokoll skall endast parter i detta protokoll delta i beslut i enlighet med protokollet.

3. När konventionens partsmöte agerar i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll skall de medlemmar i partsmötets byrå som företräder parter som vid den tidpunkten inte är parter i protokollet ersättas av medlemmar som väljs av och bland parterna i detta protokoll.

4. Konventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll skall regelbundet granska genomförandet av detta protokoll och därvid

(a) granska politiska riktlinjer och metoder för strategisk miljöbedömning i syfte att

on its application of this article.

Article 14

The Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to the protocol

1. The Meeting of the Parties to the Convention shall serve as the Meeting of the Parties to this Protocol. The first meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall be convened not later than one year after the date of entry into force of this Protocol, and in conjunction with a meeting of the Parties to the Convention, if a meeting of the latter is scheduled within that period. Subsequent meetings of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall be held in conjunction with meetings of the Parties to the Convention, unless otherwise decided by the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol.

2. Parties to the Convention which are not Parties to this Protocol may participate as observers in the proceedings of any session of the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol. When the Meeting of the Parties to the Convention serves as the Meeting of the Parties to this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by the Parties to this Protocol.

3. When the Meeting of the Parties to the Convention serves as the Meeting of the Parties to this Protocol, any member of the Bureau of the Meeting of the Parties representing a Party to the Convention that is not, at that time, a Party to this Protocol shall be replaced by another member to be elected by and from amongst the Parties to this Protocol.

4. The Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall keep under regular review the implementation of this Protocol and, for this purpose, shall:

(a) Review policies for and methodological approaches to strategic environmental

förbättra de förfaranden som föreskrivs i detta protokoll,

(b) utbyta information om erfarenheterna av strategisk miljöbedömning och genomförandet av detta protokoll,

(c) där så är lämpligt anlita och samarbeta med behöriga organ som har sakkunskap som är väsentlig för uppnåendet av protokollets syften,

(d) inrätta de biträdande organ som partsmötet anser behövas för genomförandet av detta protokoll,

(e) vid behov pröva och anta förslag till ändring av detta protokoll, och

(f) överväga och vidta ytterligare åtgärder, även sådana som skall genomföras gemensamt enligt protokollet och konventionen, som kan behövas för uppnåendet av protokollets syften.

5. Arbetsordningen för konventionens partsmöte skall i tillämpliga delar gälla även för detta protokoll om inte konventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll beslutar annat med konsensus.

6. Konventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll skall vid sitt första möte pröva och anta närmare bestämmelser för hur det förfarande för övervakning av efterlevnaden som fastställts för konventionen kan tillämpas på detta protokoll.

7. Varje part skall med de intervall konventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll fastställer rapportera till konventionens partsmöte i dess egenskap av partsmöte till detta protokoll om de åtgärder parten vidtagit för genomförandet av protokollet.

assessment with a view to further improving the procedures provided for under this Protocol;

(b) Exchange information regarding experience gained in strategic environmental assessment and in the implementation of this Protocol;

(c) Seek, where appropriate, the services and cooperation of competent bodies having expertise pertinent to the achievement of the purposes of this Protocol;

(d) Establish such subsidiary bodies as it considers necessary for the implementation of this Protocol;

(e) Where necessary, consider and adopt proposals for amendments to this Protocol; and

(f) Consider and undertake any additional action, including action to be carried out jointly under this Protocol and the Convention, that may be required for the achievement of the purposes of this Protocol.

5. The rules of procedure of the Meeting of the Parties to the Convention shall be applied mutatis mutandis under this Protocol, except as may otherwise be decided by consensus by the Meeting of the Parties serving as the Meeting of the Parties to this Protocol.

6. At its first meeting, the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall consider and adopt the modalities for applying the procedure for the review of compliance with the Convention to this Protocol.

7. Each Party shall, at intervals to be determined by the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol, report to the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to the Protocol on measures that it has taken to implement the Protocol.

Artikel 15

Protokollets ställning i förhållande till andra internationella överenskommelser

Tillämpningen av bestämmelserna i detta protokoll skall inte påverka tillämpningen av FN/ECE:s konventioner om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang respektive om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslut och rätt till överprövning i miljöfrågor.

Artikel 16

Rösträtt

1. Om inte annat följer av punkt 2 skall varje part i detta protokoll ha en röst.

2. Regionala organisationer för ekonomisk integration får i frågor inom sina behörighetsområden utöva sin rösträtt med ett antal röster som motsvarar det antal medlemsstater i organisationen som är parter i detta protokoll. De får inte utöva sin rösträtt om deras medlemsstater utövar sin, och vice versa.

Artikel 17

Sekretariatet

Det sekretariat som inrättas genom artikel 13 i konventionen skall agera som sekretariat för detta protokoll, och artikel 13 (a)—(c) i konventionen om sekretariatets uppgifter skall i tillämpliga delar gälla även för detta protokoll.

Artikel 18

Bilagor

Bilagorna till detta protokoll utgör en integrerad del av detta.

Article 15

Relationship to other international agreements

The relevant provisions of this Protocol shall apply without prejudice to the UNECE Conventions on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context and on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters.

Article 16

Right to vote

1. Except as provided for in paragraph 2 below, each Party to this Protocol shall have one vote.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States which are Parties to this Protocol. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs, and vice versa.

Article 17

Secretariat

The secretariat established by article 13 of the Convention shall serve as the secretariat of this Protocol and article 13, paragraphs (a) to (c), of the Convention on the functions of the secretariat shall apply mutatis mutandis to this Protocol.

Article 18

Annexes

The annexes to this Protocol shall constitute an integral part thereof.

Artikel 19

Ändringar i protokollet

1. Varje part får föreslå ändringar i detta protokoll.

2. Om inte annat följer av punkt 3 skall det förfarande som fastställs i artikel 14.2—5 i konventionen för hur ändringar i konventionen skall föreslås, antas och träda i kraft gälla i tillämpliga delar även för ändringar i detta protokoll.

3. När det gäller detta protokoll skall de tre fjärdedelar av parterna som krävs för att en ändring skall träda i kraft för parter som har ratificerat, godkänt eller godtagit ändringen beräknas på antalet parter när ändringen antogs.

Artikel 20

Twistlösning

De bestämmelser om twistlösning som fastställs i artikel 15 i konventionen skall gälla i tillämpliga delar även för detta protokoll.

Artikel 21

Undertecknande

Detta protokoll skall vara öppet för undertecknande i Kiev (Ukraina) från den 21 till den 23 maj 2003 och därefter i Förenta nationernas högkvarter i New York till den 31 december 2003 av stater som är medlemmar av Ekonomiska kommissionen för Europa liksom av stater som har konsultativ status vid Ekonomiska kommissionen för Europa i enlighet med punkterna 8 och 11 i Ekonomiska och sociala rådets resolution 36 (IV) den 28 mars 1947, och av regionala organisationer för ekonomisk integration sammansatta av suveräna stater som är medlemmar av Ekonomiska kommissionen för Europa till vilka dess medlemsstater har överlåtit behörighet i frågor som regleras i detta protokoll, inbegripet behörigheten att ingå traktat i dessa frågor.

Article 19

Amendments to the protocol

1. Any Party may propose amendments to this Protocol.

2. Subject to paragraph 3, the procedure for proposing, adopting and the entry into force of amendments to the Convention laid down in paragraphs 2 to 5 of article 14 of the Convention shall apply, *mutatis mutandis*, to amendments to this Protocol.

3. For the purpose of this Protocol, the three fourths of the Parties required for an amendment to enter into force for Parties having ratified, approved or accepted it, shall be calculated on the basis of the number of Parties at the time of the adoption of the amendment.

Article 20

Settlement of disputes

The provisions on the settlement of disputes of article 15 of the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol.

Article 21

Signature

This Protocol shall be open for signature at Kiev (Ukraine) from 21 to 23 May 2003 and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 31 December 2003, by States members of the Economic Commission for Europe as well as States having consultative status with the Economic Commission for Europe pursuant to paragraphs 8 and 11 of Economic and Social Council resolution 36 (IV) of 28 March 1947, and by regional economic integration organizations constituted by sovereign States members of the Economic Commission for Europe to which their member States have transferred competence over matters governed by this Protocol, including the competence to enter into treaties in respect of these matters.

Artikel 22

Depositarie

Förenta nationernas generalsekreterare skall vara depositarie för detta protokoll.

Artikel 23

Ratifikation, godtagande, godkännande och anslutning

1. Detta protokoll skall ratificeras, godtas eller godkännas av signatärstater och regionala organisationer för ekonomisk integration som avses i artikel 21.

2. Detta protokoll skall stå öppet för anslutning från och med den 1 januari 2004 för de stater och regionala organisationer för ekonomisk integration som avses i artikel 21.

3. Stater som inte avses i punkt 2 men som är medlemmar i Förenta nationerna får ansluta sig till protokollet efter godkännande av konventionens partsmöte i dess egenhet av partsmöte till detta protokoll.

4. Regionala organisationer för ekonomisk integration enligt artikel 21 som blir parter i detta protokoll utan att någon av dess medlemsstater är part skall vara bundna av alla förpliktelser enligt protokollet. Om en eller flera medlemsstater i en sådan organisation är parter i detta protokoll skall organisationen och dess medlemsstater besluta om hur ansvaret för fullgörandet av förpliktelserna enligt protokollet skall fördelas dem emellan. I sådana fall får organisationen och dess medlemsstater inte utöva rättigheter enligt protokollet samtidigt.

5. Regionala organisationer för ekonomisk integration enligt artikel 21 skall i sina ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument uppge omfattningen av sin behörighet i de frågor som regleras av protokollet. Dessa organisationer skall också underrätta depositarien om relevanta förändringar i omfattningen av deras behörighet.

Article 22

Depositary

The Secretary-General of the United Nations shall act as the Depositary of this Protocol.

Article 23

Ratification, acceptance, approval and accession

1. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatory States and regional economic integration organizations referred to in article 21.

2. This Protocol shall be open for accession as from 1 January 2004 by the States and regional economic integration organizations referred to in article 21.

3. Any other State, not referred to in paragraph 2 above, that is a Member of the United Nations may accede to the Protocol upon approval by the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to the Protocol.

4. Any regional economic integration organization referred to in article 21 which becomes a Party to this Protocol without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Protocol. If one or more of such an organization's member States is a Party to this Protocol, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Protocol. In such cases, the organization and its member States shall not be entitled to exercise rights under this Protocol concurrently.

5. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, the regional economic integration organizations referred to in article 21 shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Protocol. These organizations shall also inform the Depositary of any relevant modification to the extent of their competence.

Artikel 24

Ikraftträdande

1. Detta protokoll träder i kraft den nittiönde dagen efter den dag då det sextonde ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet deponerades.

2. Vid tillämpningen av punkt 1 skall ett instrument som deponerats av en regional organisation för ekonomisk integration enligt artikel 21 inte räknas utöver de instrument som deponerats av organisationens medlemsstater.

3. För stater och regionala organisationer för ekonomisk integration enligt artikel 21 som ratificerar, godtar, godkänner eller ansluter sig till protokollet efter det att det sextonde ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet deponerats träder protokollet i kraft den nittiönde dagen efter den dag då staten eller organisationen deponerade sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument.

4. Detta protokoll skall tillämpas på planer, program, politiska riktlinjer och lagstiftning som formellt började förberedas först efter det att detta protokoll har trätt i kraft. Om den part inom vars jurisdiktion planen, programmet, de politiska riktlinjer eller lagstiftningen skall utarbetas omfattas av punkt 3 skall detta protokoll tillämpas på planer, program, politiska riktlinjer och lagstiftning som formellt började förberedas först efter det att detta protokoll har trätt i kraft för den partens vidkommande.

Artikel 25

Frånträde

En part kan när som helst efter utgången av fyra år räknat från den dag då detta protokoll trädde i kraft för partens vidkommande frånträda protokollet genom ett skriftligt meddelande till depositarien. Frånträdet träder i kraft nittio dagar efter den dag då depositarien mottog meddelandet. Frånträdet påverkar inte tillämpningen av

Article 24

Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. For the purposes of paragraph 1 above, any instrument deposited by a regional economic integration organization referred to in article 21 shall not be counted as additional to those deposited by States members of such an organization.

3. For each State or regional economic integration organization referred to in article 21 which ratifies, accepts or approves this Protocol or accedes thereto after the deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit by such State or organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

4. This Protocol shall apply to plans, programmes, policies and legislation for which the first formal preparatory act is subsequent to the date on which this Protocol enters into force. Where the Party under whose jurisdiction the preparation of a plan, programme, policy or legislation is envisaged is one for which paragraph 3 applies, this Protocol shall apply to plans, programmes, policies and legislation for which the first formal preparatory act is subsequent to the date on which this Protocol comes into force for that Party.

Article 25

Withdrawal

At any time after four years from the date on which this Protocol has come into force with respect to a Party, that Party may withdraw from the Protocol by giving written notification to the Depositary. Any such withdrawal shall take effect on the ninetieth day after the date of its receipt by the Depositary. Any such withdrawal shall not af-

artiklarna 5—9, 11 eller 13 i fråga om strategiska miljöbedömningar i enlighet med detta protokoll som inletts innan frånträdet trätt i kraft, eller tillämpningen av artikel 10 i fråga om underrättelser eller begäran som lämnats innan frånträdet trätt i kraft.

Artikel 26

Autentiska texter

Originalen till detta protokoll, vars engelska, franska och ryska texter är lika giltiga, skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

Som skedde i Kiev den 21 maj 2003.

fect the application of articles 5 to 9, 11 and 13 with respect to a strategic environmental assessment under this Protocol which has already been started, or the application of article 10 with respect to a notification or request which has already been made, before such withdrawal takes effect.

Article 26

Authentic texts

The original of this Protocol, of which the English, French and Russian texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Protocol.

Done at Kiev (Ukraine), this twenty-first day of May, two thousand and three.

BILAGA I**förteckning över de projekt som avses i artikel 4.2**

1. Råoljeraffinaderier (utom fabriker som enbart tillverkar smörjmedel av råolja) och anläggningar för förgasning eller kondensering av minst 500 ton stenkol eller bituminös skiffer per dag.

2. Värmekraftverk och andra förbränningsanläggningar med en värmeproduktion på 300 megawatt eller mer samt kärnkraftverk och andra kärnreaktorer (utom forskningsanläggningar som producerar och omvandlar klyvbara och fertila material och vilkas maximala kapacitet inte överstiger 1 kilowatt kontinuerlig termisk last).

3. Anläggningar som enbart är avsedda för framställning eller anrikning av kärnbränsle, för upparbetning av utbränt kärnbränsle eller för lagring, slutförvaring eller behandling av radioaktivt avfall.

4. Stora integrerade anläggningar för primärsmältning av gjutjärn och stål och för produktion av andra icke-järnhaltiga metaller.

5. Anläggningar för utvinning av asbest samt för behandling och omvandling av asbest och produkter som innehåller asbest; beträffande produkter av asbestcement med en årlig produktion av mer än 20 000 ton färdiga produkter; beträffande friktionsmaterial med en årlig produktion av mer än 50 ton färdiga produkter; och beträffande annan asbestanvändning med en årlig förbrukning av mer än 200 ton.

6. Integrerade kemiska anläggningar.

7. Anläggning av motorvägar, motortrafikleder*), järnvägslinjer för fjärtrafik samt flygplatser**) med en banlängd av 2 100 meter eller mer.

8. Rörledningar för olja och gas med stor diameter.

9. Hamnar liksom inre vattenvägar och insjöhamnar som medger trafik med fartyg på mer än 1 350 ton.

10. Anläggningar för omhändertagande av giftigt och farligt avfall genom förbränning, kemisk behandling eller deponering.

ANNEX I**list of projects as referred to in article 4, paragraph 2**

1. Crude oil refineries (excluding undertakings manufacturing only lubricants from crude oil) and installations for the gasification and liquefaction of 500 metric tons or more of coal or bituminous shale per day.

2. Thermal power stations and other combustion installations with a heat output of 300 megawatts or more and nuclear power stations and other nuclear reactors (except research installations for the production and conversion of fissionable and fertile materials, whose maximum power does not exceed 1 kilowatt continuous thermal load).

3. Installations solely designed for the production or enrichment of nuclear fuels, for the reprocessing of irradiated nuclear fuels or for the storage, disposal and processing of radioactive waste.

4. Major installations for the initial smelting of cast-iron and steel and for the production of non-ferrous metals.

5. Installations for the extraction of asbestos and for the processing and transformation of asbestos and products containing asbestos: for asbestos-cement products, with an annual production of more than 20,000 metric tons of finished product; for friction material, with an annual production of more than 50 metric tons of finished product; and for other asbestos utilization of more than 200 metric tons per year.

6. Integrated chemical installations.

7. Construction of motorways, express roads*) and lines for long-distance railway traffic and of airports**) with a basic runway length of 2,100 metres or more.

8. Large-diameter oil and gas pipelines.

9. Trading ports and also inland waterways and ports for inland-waterway traffic which permit the passage of vessels of over 1,350 metric tons.

10. Waste-disposal installations for the incineration, chemical treatment or landfill of toxic and dangerous wastes.

11. Stora dammar och reservoarer.
12. Grundvattenuttag med en årlig uttagsvolym på minst 10 miljoner kubikmeter.

13. Tillverkning av minst 200 ton torkad pappersmassa och papper per dag.

14. Stora gruvprojekt, utvinning och bearbetning på platsen av metallhaltiga malmer eller kol.

15. Utvinning av kolväte till havs.

16. Stora anläggningar för lagring av olja, petrokemiska och kemiska produkter.

17. Avverkning av stora skogsområden.

*) I detta protokoll används följande beteckningar med de betydelse som här anges:

motorväg: en väg som är speciellt utformad och byggd för motortrafik och som inte tjänar de fastigheter som gränsar till vägen samt

(a) är försedd med, utom på speciella platser eller tillfälligt, skilda körbanor i båda trafikriktningarna, skilda åt med en avskiljande remsa som inte är avsedd för trafik eller undantagsfall, på annat sätt,

(b) inte har korsningar i plan med några vägar, järnvägar eller spårvagnsspår eller gångstigar, och

(c) är särskilt skyltad som en motorväg.

motortrafikled: en väg enbart tillgänglig för motortrafik från trafikplatser i flera plan eller övervakade vägkorsningar och på vilken det särskilt är förbjudet att stanna eller parkera på körbanan.

***) I detta protokoll avses med flygplats sådana flygplatser som stämmer med definitionen i 1944 års Chicagokonvention om upprättandet av Internationella civila luftfartsorganisationen (bilaga 14).

11. Large dams and reservoirs.

12. Groundwater abstraction activities in cases where the annual volume of water to be abstracted amounts to 10 million cubic metres or more.

13. Pulp and paper manufacturing of 200 air-dried metric tons or more per day.

14. Major mining, on-site extraction and processing of metal ores or coal.

15. Offshore hydrocarbon production.

16. Major storage facilities for petroleum, petrochemical and chemical products.

17. Deforestation of large areas.

*) For the purposes of this Protocol:

- "Motorway" means a road specially designed and built for motor traffic, which does not serve properties bordering on it, and which:

(a) Is provided, except at special points or temporarily, with separate carriageways for the two directions of traffic, separated from each other by a dividing strip not intended for traffic or, exceptionally, by other means;

(b) Does not cross at level with any road, railway or tramway track, or footpath; and

(c) Is specially sign posted as a motorway.

- "Express road" means a road reserved for motor traffic accessible only from interchanges or controlled junctions and on which, in particular, stopping and parking are prohibited on the running carriageway(s).

***) For the purposes of this Protocol, "airport" means an airport which complies with the definition in the 1944 Chicago Convention setting up the International Civil Aviation Organization (annex 14).

BILAGA II**övriga projekt som avses i artikel 4.2**

1. Projekt för omstrukturering av fastighetsbildningen på landsbygden.
2. Projekt för utnyttjande av obrukad mark eller delvis orörda naturområden för intensivjordbruk.
3. Vattenförsörjningsprojekt inom jordbruket, inklusive bevattnings- och markavvattningsprojekt.
4. Anläggningar för intensiv djuruppfödning (även fjäderfä).
5. Nyplantering av skog och avskogning i syfte att ändra markanvändningen.
6. Intensiv fiskodling.
7. Kärnkraftverk och andra kärnreaktorer*), inklusive nedmontering eller avveckling av sådana kraftverk eller reaktorer (utom forskningsanläggningar som producerar och omvandlar klyvbara och fertila material och vilkas högsta kontinuerliga termiska effekt inte överstiger 1 kilowatt), som inte omfattas av bilaga I.
8. Anläggning av starkströmsluftledningar med en spänning på 220 kV eller mer och en längd på 15 km eller mer och andra projekt för överföring av elektrisk energi med luftledningar.
9. Anläggningar för produktion av elektricitet, ånga och hetvatten.
10. Anläggningar för transport av gas, ånga och hetvatten.
11. Lagring ovan jord av fossila bränslen och naturgas.
12. Lagring under jord av brännbara gaser.
13. Industriell tillverkning av briketter av kol och brunkol.
14. Anläggningar för produktion av vattenkraftsbaserad energi.
15. Anläggningar för utnyttjande av vindkraft för energiproduktion (grupper av vindkraftverk).
16. Anläggningar som inte omfattas av bilaga I avsedda
 - för framställning eller anrikning av

ANNEX II**any other projects referred to in article 4, paragraph 2**

1. Projects for the restructuring of rural land holdings.
2. Projects for the use of uncultivated land or seminatural areas for intensive agricultural purposes.
3. Water management projects for agriculture, including irrigation and land drainage projects.
4. Intensive livestock installations (including poultry).
5. Initial afforestation and deforestation for the purposes of conversion to another type of land use.
6. Intensive fish farming.
7. Nuclear power stations and other nuclear reactors*) including the dismantling or decommissioning of such power stations or reactors (except research installations for the production and conversion of fissionable and fertile materials whose maximum power does not exceed 1 kilowatt continuous thermal load), as far as not included in annex I.
8. Construction of overhead electrical power lines with a voltage of 220 kilovolts or more and a length of 15 kilometres or more and other projects for the transmission of electrical energy by overhead cables.
9. Industrial installations for the production of electricity, steam and hot water.
10. Industrial installations for carrying gas, steam and hot water.
11. Surface storage of fossil fuels and natural gas.
12. Underground storage of combustible gases.
13. Industrial briquetting of coal and lignite.
14. Installations for hydroelectric energy production.
15. Installations for the harnessing of wind power for energy production (wind farms).
16. Installations, as far as not included in annex I, designed:
 - For the production or enrichment of nu-

kärnbränsle,

- för behandling av bestrålat kärnbränsle,
- för slutförvaring av bestrålat kärnbränsle,
- enbart för slutförvaring av radioaktivt avfall,
- enbart för lagring (planerad för mer än tio år) av bestrålat kärnbränsle på en annan plats än framställningsplatsen, eller
- för behandling och lagring av radioaktivt avfall.

17. Stenbrott, gruvsdrift i dagbrott och torvutvinning som inte omfattas av bilaga I.

18. Underjordsbrytning som inte omfattas av bilaga I.

19. Utvinning av mineraler genom muddring till havs eller i vattendrag.

20. Djupborrning (särskilt geotermisk borring, borring för lagring av kärnavfall, borring efter vatten), dock inte borring för att undersöka markens bärighet.

21. Industrianläggningar ovan jord för utvinning av kol, olja, naturgas och malmer, liksom bituminös skiffer.

22. Integrerade anläggningar för primärsmältning av gjutjärn och stål som inte omfattas av bilaga I.

23. Anläggningar för produktion av råjärn eller stål (primär eller sekundär smältning), inklusive utrustning för kontinuerlig gjutning.

24. Anläggningar för behandling av järnbaserade metaller (genom varmvalsning, genom hammarsmide, genom anbringande av skyddsbeläggningar av smält metall).

25. Järn- och stål-gjuterier.

26. Anläggningar för produktion av icke-järnmetaller utifrån malmer, slig eller sekundärt råmaterial genom metallurgiska, kemiska eller elektrolytiska processer som inte omfattas av bilaga I.

27. Anläggningar för smältning, inklusive framställning av legeringsmetaller, av andra ickejärnmetaller än ädelmetaller, inklusive återvinningsprodukter (färskning, formgjutning osv.) som inte omfattas av bilaga I.

28. Anläggningar för ytbehandling av metaller och plaster som använder en elektrolytisk eller kemisk process.

29. Tillverkning och sammansättning av

clear fuel;

- For the processing of irradiated nuclear fuel;

- For the final disposal of irradiated nuclear fuel;

- Solely for the final disposal of radioactive waste;

- Solely for the storage (planned for more than 10 years) of irradiated nuclear fuels in a different site than the production site; or

- For the processing and storage of radioactive waste.

17. Quarries, open cast mining and peat extraction, as far as not included in annex I.

18. Underground mining, as far as not included in annex I.

19. Extraction of minerals by marine or fluvial dredging.

20. Deep drillings (in particular geothermal drilling, drilling for the storage of nuclear waste material, drilling for water supplies), with the exception of drillings for investigating the stability of the soil.

21. Surface industrial installations for the extraction of coal, petroleum, natural gas and ores, as well as bituminous shale.

22. Integrated works for the initial smelting of cast iron and steel, as far as not included in annex I.

23. Installations for the production of pig iron or steel (primary or secondary fusion) including continuous casting.

24. Installations for the processing of ferrous metals (hotrolling mills, smitheries with hammers, application of protective fused metal coats).

25. Ferrous metal foundries.

26. Installations for the production of non-ferrous crude metals from ore, concentrates or secondary raw materials by metallurgical, chemical or electrolytic processes, as far as not included in annex I.

27. Installations for the smelting, including the alloyage, of non-ferrous metals excluding precious metals, including recovered products (refining, foundry casting, etc.), as far as not included in annex I.

28. Installations for surface treatment of metals and plastic materials using an electrolytic or chemical process.

29. Manufacture and assembly of motor

motorfordon samt tillverkning av fordonsmotorer.

30. Skeppsvarv.
31. Anläggningar för tillverkning och reparation av flygplan.
32. Tillverkning av järnvägsutrustning.
33. Formning med användning av sprängmedel.
34. Rostnings- och sintringsverk för metalliska malmer.
35. Koksverk (torrdestillation av kol).
36. Cementfabriker.

37. Anläggningar för tillverkning av glas, inklusive sådana som är avsedda för tillverkning av glasfibrer.

38. Anläggningar för smältning av mineraler, inklusive sådana för framställning av mineralull.

39. Tillverkning av keramiska produkter genom bränning, i synnerhet takpannor, tegel, eldfast sten, kakel, stengods eller porslän.

40. Anläggningar för framställning av kemikalier eller behandling av mellanprodukter som inte omfattas av bilaga I.

41. Framställning av bekämpningsmedel, farmaceutiska produkter, färger, lacker, elastomerer och peroxider.

42. Anläggningar för lagring av olja, petrokemiska eller kemiska produkter som inte omfattas av bilaga I.

43. Framställning av vegetabiliska och animaliska oljor och fetter.

44. Förpackning och konservering av animaliska och vegetabiliska produkter.

45. Framställning av mejeriprodukter.

46. Bryggning och maltning.

47. Sockervaruindustrier.

48. Slakterier.

49. Industriell framställning av stärkelse.

50. Fiskmjöls- och fiskoljefabriker.

51. Sockerfabriker.

52. Industriellanläggningar för framställning av pappersmassa, papper och papp som inte omfattas av bilaga I.

53. Anläggningar för förbehandling eller färgning av fibrer eller textilier.

54. Garverier.

vehicles and manufacture of motor-vehicle engines.

30. Shipyards.

31. Installations for the construction and repair of aircraft.

32. Manufacture of railway equipment.

33. Swaging by explosives.

34. Installations for the roasting and sintering of metallic ores.

35. Coke ovens (dry coal distillation).

36. Installations for the manufacture of cement.

37. Installations for the manufacture of glass including glass fibre.

38. Installations for smelting mineral substances including the production of mineral fibres.

39. Manufacture of ceramic products by burning, in particular roofing tiles, bricks, refractory bricks, tiles, stoneware or porcelain.

40. Installations for the production of chemicals or treatment of intermediate products, as far as not included in annex I.

41. Production of pesticides and pharmaceutical products, paint and varnishes, elastomers and peroxides.

42. Installations for the storage of petroleum, petrochemical, or chemical products, as far as not included in annex I.

43. Manufacture of vegetable and animal oils and fats.

44. Packing and canning of animal and vegetable products.

45. Manufacture of dairy products.

46. Brewing and malting.

47. Confectionery and syrup manufacture.

48. Installations for the slaughter of animals.

49. Industrial starch manufacturing installations.

50. Fish-meal and fish-oil factories.

51. Sugar factories.

52. Industrial plants for the production of pulp, paper and board, as far as not included in annex I.

53. Plants for the pre treatment or dyeing of fibres or textiles.

54. Plants for the tanning of hides and skins.

55. Anläggningar för produktion och bearbetning av cellulosa.

56. Tillverkning och behandling av elastomerbaserade produkter.

57. Anläggningar för tillverkning av konstgjorda mineralfibrer.

58. Anläggningar för återvinning eller förstöring av explosiva ämnen.

59. Anläggningar för produktion av asbest och tillverkning av asbestbaserade produkter som inte omfattas av bilaga I.

60. Anläggningar för behandling av djurkadaver.

61. Provbänkar för motorer, turbiner eller reaktorer.

62. Permanenta tävlings- och testbanor för motorfordon.

63. Rörledningar för transport av gas eller olja som inte omfattas av bilaga I.

64. Rörledningar för transport av kemikalier, med en diameter över 800 mm och en längd över 40 km.

65. Byggande av järnvägar, omlastningsstationer och terminaler för kombinerad trafik som inte omfattas av bilaga I.

66. Byggande av spårvägar, upphöjda eller underjordiska järnvägar, hängbanor eller liknande banor av speciell typ som endast eller i huvudsak används för passagerartransport.

67. Anläggning av vägar, inbegripet uträtning eller breddning av en befintlig väg, som inte omfattas av bilaga I.

68. Byggande av hamnar och hamnanläggningar, inklusive fiskehamnar som inte omfattas av bilaga I.

69. Byggande av inre vattenvägar och insjöhamnar som inte omfattas av bilaga I.

70. Hamnar, lastnings- och lossningskajer som har förbindelse med land och yttre hamnar som inte omfattas av bilaga I.

71. Anläggningar för reglering av vattenflöden.

72. Anläggning av flygplatser**) och flygfält som inte omfattas av bilaga I.

73. Anläggningar för bortskaffande av avfall (även deponier) som inte omfattas av bilaga I.

74. Anläggningar för förbränning eller kemisk behandling av icke-farligt avfall.

55. Cellulose-processing and production installations.

56. Manufacture and treatment of elastomer-based products.

57. Installations for the manufacture of artificial mineral fibres.

58. Installations for the recovery or destruction of explosive substances.

59. Installations for the production of asbestos and the manufacture of asbestos products, as far as not included in annex I.

60. Knackers' yards.

61. Test benches for engines, turbines or reactors.

62. Permanent racing and test tracks for motorized vehicles.

63. Pipelines for transport of gas or oil, as far as not included in annex I.

64. Pipelines for transport of chemicals with a diameter of more than 800 mm and a length of more than 40 km.

65. Construction of railways and intermodal transshipment facilities, and of intermodal terminals, as far as not included in annex I.

66. Construction of tramways, elevated and underground railways, suspended lines or similar lines of a particular type used exclusively or mainly for passenger transport.

67. Construction of roads, including realignment and/or widening of any existing road, as far as not included in annex I.

68. Construction of harbours and port installations, including fishing harbours, as far as not included in annex I.

69. Construction of inland waterways and ports for inland-waterway traffic, as far as not included in annex I.

70. Trading ports, piers for loading and unloading connected to land and outside ports, as far as not included in annex I.

71. Canalization and flood-relief works.

72. Construction of airports**) and airfields, as far as not included in annex I.

73. Waste-disposal installations (including landfill), as far as not included in annex I.

74. Installations for the incineration or chemical treatment of non-hazardous waste.

75. Lagring av järnskrot, inklusive skrotbilar.

76. Deponering av slam från reningsverk.

77. Utvinning av grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning som inte omfattas av bilaga I.

78. Anläggningar för överledande av vatten mellan avrinningsområden.

79. Avloppsreningsverk.

80. Dammar och andra anläggningar avsedda för uppdämning eller permanent lagring av vatten som inte omfattas av bilaga I.

81. Kustanläggningar för att bekämpa erosion och havsanläggningar varigenom kustlinjen kan ändras, som till exempel vallar, pিরer, vågbrytare och andra anläggningar för skydd mot havet, utom underhåll och återuppbyggnad av sådana anläggningar.

82. Anläggning av vattenledningar över långa avstånd.

83. Skidbackar, skidliftar och linbanor och härmed förbundna anläggningar.

84. Hamnar för fritidsbåtar.

85. Fritidsbyar och hotellkomplex utanför stadsområden och härmed förbundna anläggningar.

86. Permanenta campingplatser.

87. Temaparker.

88. Anläggning av industriområden.

89. Projekt för tätortsbebyggelse, inklusive byggande av shoppingcentrum och parkeringsplatser.

90. Återvinning av land från havet.

*) Vid tillämpningen av detta protokoll upphör kärnkraftverk och andra kärnreaktorer att vara sådana anläggningar när allt kärnbränsle och annat radioaktivt kontaminerat material varaktigt har avlägsnats från anläggningsplatsen.

***) I detta protokoll avses med *flygplats* sådana flygplatser som stämmer med definitionen i 1944 års Chicagokonvention om upprättandet av Internationella civila luftfartsorganisationen (bilaga 14).

75. Storage of scrap iron, including scrap vehicles.

76. Sludge deposition sites.

77. Groundwater abstraction or artificial groundwater recharge, as far as not included in annex I.

78. Works for the transfer of water resources between river basins.

79. Waste-water treatment plants.

80. Dams and other installations designed for the holdingback or for the long-term or permanent storage of water, as far as not included in annex I.

81. Coastal work to combat erosion and maritime works capable of altering the coast through the construction, for example, of dykes, moles, jetties and other sea defence works, excluding the maintenance and reconstruction of such works.

82. Installations of long-distance aqueducts.

83. Ski runs, ski lifts and cable cars and associated developments.

84. Marinas.

85. Holiday villages and hotel complexes outside urban areas and associated developments.

86. Permanent campsites and caravan sites.

87. Theme parks.

88. Industrial estate development projects.

89. Urban development projects, including the construction of shopping centres and car parks.

90. Reclamation of land from the sea.

*) For the purposes of this Protocol, nuclear power stations and other nuclear reactors cease to be such an installation when all nuclear fuel and other radioactively contaminated elements have been removed permanently from the installation site.

***) For the purposes of this Protocol, "airport" means an airport which complies with the definition in the 1944 Chicago Convention setting up the International Civil Aviation Organization (annex 14).

BILAGA III**kriterier för att avgöra om påverkan på miljön inbegripet hälsan kan antas vara betydande i enlighet med artikel 5.1**

1. Planens eller programmets betydelse för integreringen av miljöaspekter inbegripet hälsoaspekter särskilt för att främja en hållbar utveckling.

2. I vilken utsträckning planen eller programmet anger förutsättningarna för projekt och andra verksamheter när det gäller plats, art, storlek och driftsförhållanden eller genom att fördela resurser.

3. I vilken utsträckning planen eller programmet påverkar andra planer eller program, inklusive sådana som ingår i ett hierarkiskt system.

4. Miljöproblem inbegripet hälsoproblem som är relevanta för planen eller programmet.

5. Arten av påverkan på miljön inbegripet hälsan, t.ex. sannolikhet, varaktighet, frekvens, reversibilitet, storlek och omfattning (t.ex. geografiskt område eller antalet personer som kan antas komma att beröras).

6. Miljörisker inbegripet hälsorisker.

7. Påverkans gränsöverskridande art.

8. I vilken utsträckning planen eller programmet kommer att påverka värdefulla eller känsliga områden eller natur som har erkänd nationell eller internationell skyddsstatus.

ANNEX III**criteria for determining of the likely significant environmental, including health, effects referred to in article 5, paragraph****1**

1. The relevance of the plan or programme to the integration of environmental, including health, considerations in particular with a view to promoting sustainable development.

2. The degree to which the plan or programme sets a framework for projects and other activities, either with regard to location, nature, size and operating conditions or by allocating resources.

3. The degree to which the plan or programme influences other plans and programmes including those in a hierarchy.

4. Environmental, including health, problems relevant to the plan or programme.

5. The nature of the environmental, including health, effects such as probability, duration, frequency, reversibility, magnitude and extent (such as geographical area or size of population likely to be affected).

6. The risks to the environment, including health.

7. The transboundary nature of effects.

8. The degree to which the plan or programme will affect valuable or vulnerable areas including landscapes with a recognized national or international protection status.

BILAGA IV**uppgifter som avses i artikel 7.2**

1. Planens eller programmets innehåll, huvudsakliga syfte och dess samband med andra planer och program.

2. Väsentliga förhållanden i tillståndet hos miljön inbegripet hälsan och dess sannolika utveckling om planen eller programmet inte genomförs.

3. De kännetecknande miljöförhållanden inbegripet hälsoförhållandena i områden som kan antas komma att påverkas betydligt.

4. Miljöproblem inbegripet hälsoproblem som är relevanta för planen eller programmet.

5. De miljömål inbegripet hälsomål som uppställts på internationell, nationell eller annan nivå och som är relevanta för planen eller programmet och det sätt på vilket dessa mål och andra miljöaspekter inbegripet hälsoaspekter har beaktats under utarbetandet av planen eller programmet.

6. Den betydande påverkan på miljön inbegripet hälsan*) som kan antas uppkomma i enlighet med definitionen i artikel 2.7.

7. Åtgärder för att förebygga, minska eller mildra den negativa påverkan på miljön inbegripet hälsan som genomförandet av planen eller programmet kan medföra.

8. En sammanfattning av skälen till valet av de alternativ som behandlats och en beskrivning av hur bedömningen gjorts och de svårigheter som uppstått när de begärda uppgifterna samlades in, t.ex. tekniska brister eller bristande kunskaper.

9. De åtgärder som förutses för övervakning av den påverkan på miljön inbegripet hälsan som genomförandet av planen eller programmet medför.

10. Trolig betydande gränsöverskridande påverkan på miljön inbegripet hälsan.

11. En icke-teknisk sammanfattning av de inlämnade uppgifterna.

ANNEX IV**Information referred to in article 7, paragraph 2**

1. The contents and the main objectives of the plan or programme and its link with other plans or programmes.

2. The relevant aspects of the current state of the environment, including health, and the likely evolution thereof should the plan or programme not be implemented.

3. The characteristics of the environment, including health, in areas likely to be significantly affected.

4. The environmental, including health, problems which are relevant to the plan or programme.

5. The environmental, including health, objectives established at international, national and other levels which are relevant to the plan or programme, and the ways in which these objectives and other environmental, including health, considerations have been taken into account during its preparation.

6. The likely significant environmental, including health, effects*) as defined in article 2, paragraph 7.

7. Measures to prevent, reduce or mitigate any significant adverse effects on the environment, including health, which may result from the implementation of the plan or programme.

8. An outline of the reasons for selecting the alternatives dealt with and a description of how the assessment was undertaken including difficulties encountered in providing the information to be included such as technical deficiencies or lack of knowledge.

9. Measures envisaged for monitoring environmental, including health, effects of the implementation of the plan or programme.

10. The likely significant transboundary environmental, including health, effects.

11. A non-technical summary of the information provided.

*) Denna påverkan bör inbegripa sekundära, kumulativa, samverkande, permanenta och tillfälliga, positiva och negativa effekter på kort, medellång och lång sikt.

*) These effects should include secondary, cumulative, synergistic, short-, medium- and long-term, permanent and temporary, positive and negative effects.

BILAGA V**uppgifter som avses i artikel 8.5**

1. Den föreslagna planen eller programmet och dess art.
2. Den myndighet som skall anta planen eller programmet.
3. Det planerade förfarandet, med uppgifter om bl.a. följande:
 - (a) Förfarandets inledning.
 - (b) Allmänhetens möjligheter att delta.
 - (c) Tid och plats för offentlig utfrågning, om sådan skall hållas.
 - (d) Myndighet som kan ge information i ärendet, och uppgift om var allmänheten kan ta del av informationen.
 - (e) Myndighet som tar emot synpunkter och frågor, och uppgift om när synpunkter och frågor kan lämnas.
 - (f) Vilken information om miljön inbegripet hälsan som berör planen eller programmet och som finns att tillgå.
4. Huruvida planen eller programmet kan antas bli föremål för ett gränsöverskridande bedömningsförfarande.

ANNEX V**information referred to in article 8, paragraph 5**

1. The proposed plan or programme and its nature.
2. The authority responsible for its adoption.
3. The envisaged procedure, including:
 - (a) The commencement of the procedure;
 - (b) The opportunities for the public to participate;
 - (c) The time and venue of any envisaged public hearing;
 - (d) The authority from which relevant information can be obtained and where the relevant information has been deposited for examination by the public;
 - (e) The authority to which comments or questions can be submitted and the time schedule for the transmittal of comments or questions; and
 - (f) What environmental, including health, information relevant to the proposed plan or programme is available.
4. Whether the plan or programme is likely to be subject to a transboundary assessment procedure.